

II

(Ανακοινώσεις)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατευθυντήριες γραμμές για την αποφυγή και τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων στο πλαίσιο του
Δημοσιονομικού Κανονισμού

(2021/C 121/01)

ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ: «Με βάση την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ, το παρόν έγγραφο παρέχει τεχνική καθοδήγηση για το προσωπικό και τους οργανισμούς που συμμετέχουν στην εκτέλεση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του προϋπολογισμού της ΕΕ σχετικά με τον τρόπο ερμηνείας και εφαρμογής των κανόνων της ΕΕ, προκειμένου να διευκολυνθεί η εκτέλεση και να ενθαρρυνθούν οι ορθές πρακτικές. Τα παραδείγματα που παρέχονται στο έγγραφο αποσκοπούν απλώς στην επεξήγηση των ειδικών εννοιών που παρουσιάζονται σε κάθε κεφάλαιο. Μόνο το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να ερμηνεύει εγκύτως το δίκαιο της Ένωσης.»

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
1. Αναφορές σε κανονιστικές διατάξεις	3
2. Εισαγωγή και σκοπός του εγγράφου καθοδήγησης	3
3. Η έννοια και οι υποχρεώσεις σχετικά με την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων	4
3.1 Κυριότερες διαφορές μεταξύ του προηγούμενου και του ισχύοντος δημοσιονομικού κανονισμού όσον αφορά τις συγκρούσεις συμφερόντων	4
3.2 Οι νέες διατάξεις σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων στον ΔΚ του 2018	6
3.2.1 Ορισμός της σύγκρουσης συμφερόντων	7
3.2.2 Ποιον αφορά	7
3.2.3 «Καταστάσεις που μπορεί αντικειμενικά να εκληφθούν ως σύγκρουση συμφερόντων»	10
3.2.4 Υποχρεώσεις σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων	12
4. Ειδικά στοιχεία για την άμεση/έμμεση διαχείριση	15
4.1 Συγκρούσεις συμφερόντων στις διαδικασίες ανάθεσης	16
4.2 Περαιτέρω αναφορές σε συγκρούσεις συμφερόντων στον ΔΚ του 2018	17
4.3 Δεοντολογικά ζητήματα σε μη χρηματοοικονομικά πλαίσια	18
5. Ειδικά στοιχεία για την επιμερισμένη διαχείριση	22
5.1 Ποιος κάνει τι στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης;	23
5.2 Κανόνες για τις συγκρούσεις συμφερόντων βάσει των οδηγιών για τις προμήθειες	25
5.3 Ειδικά στοιχεία για τα χρηματοδοτικά μέσα επιμερισμένης διαχείρισης	29
6. Πιθανά μέτρα για την αποφυγή και τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων	30
6.1 Ευαισθητοποίηση	31
6.2 Πολιτικές, κανόνες και διαδικασίες	31
6.3 Δηλώσεις συμφερόντων, γνωστοποίηση περιουσιακών στοιχείων και αποκλειστικά καθήκοντα	33
6.4 Άλλα μέτρα	35
Παράρτημα I — Άλλα ενδεικτικά παραδείγματα συγκρούσεων συμφερόντων	39
Παράρτημα II — Νομικές διατάξεις της ΕΕ σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων στον τομέα της επιμερισμένης διαχείρισης ...	39

1. ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΕ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Νομοθετική πράξη	Άρθρα
Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2018, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 ⁽¹⁾ Δημοσιονομικός κανονισμός (στο εξής: ΔΚ του 2018)	Άρθρα 2, 26, 33, 36, 61, 62, 63, 69, 70, 71, 73, 76, 77, 78, 89, 136, 137, 141, 150, 154, 155, 167, 205, 209, 216, 225, 237 και παράρτημα Ι σημεία 20.6, 28.2 και 29.1
Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου ⁽²⁾ Δημοσιονομικός κανονισμός (στο εξής: ΔΚ του 2012)	Άρθρα 32, 57 και 59
Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ Οδηγία για τις δημόσιες προμήθειες (στο εξής: οδηγία ΔΠ)	Άρθρα 2, 24, 41, 57, 58 και 83

⁽¹⁾ ΕΕ L 193 της 30.7.2018, σ. 1.⁽²⁾ ΕΕ L 298 της 26.10.2012, σ. 248.⁽³⁾ ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 65.⁽⁴⁾ Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το έγγραφο καθοδήγησης είναι σαφές και κατανοητό, οι αναφορές στην οδηγία 2014/24/ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις θα πρέπει να νοούνται επίσης ως αναφορές στην οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης και στην οδηγία 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις προμήθειες φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ, δεδομένου ότι η έννοια των συγκρούσεων συμφερόντων ορίζεται και στις τρεις οδηγίες με παρόμοιο τρόπο.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ

Ο ΔΚ του 2018, ο οποίος άρχισε να ισχύει στις 2 Αυγούστου 2018, ενίσχυσε τα μέτρα για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Βασικό παράδειγμα αποτελεί η ενίσχυση των κανόνων σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων, οι οποίοι, πέραν της άμεσης και της έμμεσης διαχείρισης, επεκτείνονται πλέον ρητά στις αρχές των κρατών μελών (ανεξάρτητα από τις ρυθμίσεις εσωτερικής διακυβέρνησης των κρατών μελών) και σε κάθε πρόσωπο που εκτελεί οποιοδήποτε από τα κονδύλια της ΕΕ υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης.

Καταστάσεις που ενέχουν συγκρούσεις συμφερόντων μπορούν να συμβούν ανά πάσα στιγμή. Είναι εξαιρετικά σημαντική η πρόληψή τους ή η κατάλληλη διαχείρισή τους όταν προκύπτουν. Η απαίτηση αυτή έχει καίρια σημασία για τη διαφύλαξη της διαφάνειας, της φήμης και της αμεροληψίας του δημόσιου τομέα, καθώς και της αξιοπιστίας των αρχών του κράτους δικαίου ως θεμελιώδους αξίας της ΕΕ. Αυτό είναι απαραίτητο για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού στην ακεραιότητα και την αμεροληψία των δημόσιων οργανισμών και υπαλλήλων, καθώς και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που εξυπηρετούν τα γενικά συμφέροντα. Αντιθέτως, εάν οι συγκρούσεις συμφερόντων δεν προλαμβάνονται ή δεν υποβάλλονται σε ορθή διαχείριση όταν προκύπτουν, μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο εσωτερικό δημόσιων οργανισμών, να οδηγήσουν σε μη ορθή χρήση του δημόσιου χρήματος και να προκαλέσουν προσβολή της φήμης. Μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε απώλεια της εμπιστοσύνης στην ικανότητα του δημόσιου τομέα να λειτουργεί αμερόληπτα και προς το γενικό συμφέρον της κοινωνίας.

Οι συγκρούσεις συμφερόντων πρέπει να προλαμβάνονται και να αντιμετωπίζονται και οι αρχές που διέπουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ ⁽¹⁾ πρέπει να τηρούνται δεόντως. Η ύπαρξη λεπτομερών πολιτικών και κανόνων για την αποφυγή και τη διαχείριση των συγκρούσεων συμφερόντων αποτελεί ουσιώδη συνιστώσα της χρηστής διακυβέρνησης.

Δεδομένης της θεμελιώδους σημασίας των κανόνων για τις συγκρούσεις συμφερόντων, η σχετική παράβαση του δικαίου της ΕΕ προκαλεί σοβαρή ανησυχία και κατά κανόνα οδηγεί σε κάποια μορφή επανόρθωσης, οικονομική ή άλλη, π.χ. πειθαρχική διαδικασία ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Τίτλος ΙΙ του ΔΚ του 2018.⁽²⁾ Βλ. επίσης κεφάλαια 3.2.4 και 5.1.

Σκοπός του εγγράφου καθοδήγησης είναι:

- 1) να προωθήσει την ενιαία ερμηνεία και εφαρμογή των κανόνων για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων ⁽³⁾ για τους δημοσιονομικούς παράγοντες ⁽⁴⁾ και το προσωπικό των θεσμικών οργάνων της ΕΕ που συμμετέχουν στην εκτέλεση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του προϋπολογισμού της ΕΕ υπό καθεστώς άμεσης/έμμεσης/επιμερισμένης διαχείρισης·
- 2) να ευαισθητοποιήσει τις αρχές των κρατών μελών, τους κατόχους δημόσιων αξιωμάτων (συμπεριλαμβανομένων των μελών κυβερνήσεων) και κάθε άλλο πρόσωπο που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης ⁽⁵⁾ σχετικά με τις εφαρμοστέες διατάξεις που προβλέπονται στον ΔΚ του 2018 και στην οδηγία ΔΠ όσον αφορά την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων· και
- 3) να ευαισθητοποιήσει τους εξωτερικούς εταίρους ⁽⁶⁾ (συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού τους και κάθε οντότητας με την οποία ο εξωτερικός εταίρος έχει συμβατική σχέση για την εκτέλεση του προϋπολογισμού) που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ υπό καθεστώς έμμεσης διαχείρισης σχετικά με τις εφαρμοστέες διατάξεις του ΔΚ του 2018 όσον αφορά την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων.

Τα κεφάλαια 1 έως 3 του εγγράφου καθοδήγησης αφορούν όλους τους τρόπους διαχείρισης, ενώ τα κεφάλαια 4 και 5 παρουσιάζουν ειδικά στοιχεία που αφορούν την άμεση/έμμεση διαχείριση και την επιμερισμένη διαχείριση, αντίστοιχα. Στο κεφάλαιο 6 παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος προτάσεων και συστάσεων σχετικά με μέτρα που θα μπορούσαν να τεθούν σε εφαρμογή για την αποφυγή και τη διαχείριση καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Στόχος αυτών των προτάσεων και συστάσεων είναι η παροχή καθοδήγησης και εργαλείων στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στις αρχές των κρατών μελών προκειμένου να βοηθηθούν στην αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων.

3. Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

3.1 Κυριότερες διαφορές μεταξύ του προηγούμενου και του ισχύοντος δημοσιονομικού κανονισμού όσον αφορά τις συγκρούσεις συμφερόντων

ΔΚ του 2012	ΔΚ του 2018
<p>Άρθρο 57 Σύγκρουση συμφερόντων</p> <p>«1. Απαγορεύεται σε όλους τους δημοσιονομικούς παράγοντες και σε κάθε άλλο πρόσωπο που συμμετέχει στην εκτέλεση και στη διαχείριση του προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών προπαρασκευαστικών πράξεων, και στον λογιστικό ή άλλο έλεγχο, να προβαίνουν σε οποιαδήποτε ενέργεια η οποία είναι δυνατόν να φέρει τα συμφέροντά τους σε σύγκρουση με τα συμφέροντα της Ένωσης.</p> <p>Εάν υπάρχει τέτοιος κίνδυνος, το εν λόγω πρόσωπο απέχει από τη σχετική ενέργεια και αναφέρει το γεγονός στον διατάκτη, ο οποίος επιβεβαιώνει εγγράφως κατά πόσον υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων. Το εν λόγω πρόσωπο ενημερώνει επίσης τον ιεραρχικά ανώτερό του. Αν διαπιστωθεί σύγκρουση συμφερόντων, το εμπλεκόμενο πρόσωπο παύει να ασκεί</p>	<p>Άρθρο 61 (η υπογράμμιση δική μας) Σύγκρουση συμφερόντων</p> <p>«1. Απαγορεύεται σε όλους τους δημοσιονομικούς παράγοντες κατά την έννοια του κεφαλαίου 4 του παρόντος Τίτλου και σε κάθε άλλο πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών αρχών σε οποιοδήποτε επίπεδο, το οποίο εμπλέκεται στη δημοσιονομική εφαρμογή υπό καθεστώς άμεσης, έμμεσης ή επιμερισμένης διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών προπαρασκευαστικών πράξεων, και στον λογιστικό ή άλλο έλεγχο, να προβαίνουν σε οποιαδήποτε ενέργεια από την οποία θα μπορούσε να προκύψει σύγκρουση των συμφερόντων τους με τα συμφέροντα της Ένωσης. Λαμβάνουν επίσης τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή φαινομένων σύγκρουσης συμφερόντων στα καθήκοντα για τα οποία είναι αρμόδιοι και για την αντιμετώπιση καταστάσεων που μπορεί αντικειμενικά να εκληφθούν ως σύγκρουση συμφερόντων.</p>

⁽³⁾ Εξαιρουμένων δεοντολογικών ζητημάτων σε μη χρηματοοικονομικά πλαίσια, τα οποία καλύπτονται από τη νομοθεσία της ΕΕ και έγγραφα της Επιτροπής που δεν σχετίζονται άμεσα με την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ.

⁽⁴⁾ Οι δημοσιονομικοί παράγοντες (κατά την έννοια του τίτλου IV κεφάλαιο 4 —άρθρα 73, 76, 77 και 89— του ΔΚ του 2018) είναι οι διατάκτες (κάθε θεσμικό όργανο της ΕΕ ασκεί καθήκοντα διατάκτη και αναθέτει —και αναθέτει περαιτέρω— αρμοδιότητες διατάκτη σε προσωπικό στο ενδεδειγμένο επίπεδο), οι υπόλογοι (που διορίζονται από κάθε θεσμικό όργανο της ΕΕ μεταξύ των υπαλλήλων που υπόκεινται στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης) και οι υπόλογοι πάγιων προκαταβολών (που διορίζονται με απόφαση του υπολόγου του θεσμικού οργάνου της ΕΕ, βάσει δεόντως αιτιολογημένης πρότασης του αρμόδιου διατάκτη).

⁽⁵⁾ Παραδείγματα κονδυλίων της ΕΕ υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης από τα κράτη μέλη είναι τα εξής: i) το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), ii) το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), iii) το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), iv) το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), v) το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης (ΤΑΜΕ), vi) το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ΤΕΑ), vii) το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων (ΜΔΣΘ), viii) το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), ix) το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), x) το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ), xi) το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση (ΕΤΠ) και xii) το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤΑΕΕ).

⁽⁶⁾ Στο κεφάλαιο 4 παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος εξωτερικών εταίρων.

οποιαδήποτε δραστηριότητα σχετική με το συγκεκριμένο θέμα. Ο διατάκτης επιλαμβάνεται προσωπικά οποιαδήποτε περαιτέρω απαιτούμενης ενέργειας.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, σύγκρουση συμφερόντων ανακύπτει οσάκις η αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων δημοσιονομικού παράγοντα ή άλλου προσώπου, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1, υπονομεύεται από οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους ή από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, από οικονομικό συμφέρον ή από οποιαδήποτε σύμπτωση συμφερόντων με τον δικαιούχο.

3. Ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, σύμφωνα με το άρθρο 210, για τον προσδιορισμό των ενεργειών που είναι πιθανό να οδηγήσουν σε σύγκρουση συμφερόντων και για την ακολουθητέα διαδικασία στις περιπτώσεις αυτές.»

Άρθρο 32 των κανόνων εφαρμογής του ΔΚ του 2012 ⁽¹⁾

Πράξεις που ενδέχεται να συνιστούν σύγκρουση συμφερόντων και διαδικασία

(άρθρο 57 του δημοσιονομικού κανονισμού)

«1. Οι πράξεις που ενδέχεται να επηρεάζονται από σύγκρουση συμφερόντων κατά την έννοια του άρθρου 57 παράγραφος 2 του δημοσιονομικού κανονισμού μπορούν, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν μία από τις ακόλουθες μορφές με την επιφύλαξη του χαρακτηρισμού τους ως παράνομων δραστηριοτήτων βάσει του άρθρου 106 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του δημοσιονομικού κανονισμού:

- α) τη χορήγηση στον ίδιο ή σε τρίτο αδικαιολόγητων άμεσων ή έμμεσων πλεονεκτημάτων·
- β) την άρνηση χορήγησης σε δικαιούχο των δικαιωμάτων ή πλεονεκτημάτων τα οποία δικαιούται·
- γ) την εκπλήρωση αδικαιολόγητων ή καταχρηστικών πράξεων ή την παράλειψη εκπλήρωσης των αναγκαίων πράξεων.

Άλλες πράξεις που ενδέχεται να επηρεάζονται από σύγκρουση συμφερόντων είναι εκείνες οι οποίες ενδέχεται να εμποδίζουν την αμερόληπτη και αντικειμενική εκτέλεση των καθηκόντων ενός προσώπου, όπως, μεταξύ άλλων, η συμμετοχή σε επιτροπή αξιολόγησης για διαδικασία ανάθεσης σύμβασης ή παροχής επιχορήγησης, σε περίπτωση που το εν λόγω πρόσωπο ενδέχεται, άμεσα ή έμμεσα, να αποκομίσει οικονομικό όφελος από το αποτέλεσμα της σχετικής διαδικασίας.

2. Σύγκρουση συμφερόντων τεκμαίρεται εάν ο αιτών, υποψήφιος ή προσφέρων είναι μέλος του προσωπικού που υπάγεται στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης, εκτός αν τη συμμετοχή του στη διαδικασία έχει εκ των προτέρων εγκρίνει ο προϊστάμενός του.

3. Σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, ο κύριος διατάκτης λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποφευχθεί η ενδεχόμενη άσκηση αθέμιτης επιρροής από το σχετικό πρόσωπο στη συγκεκριμένη διαδικασία.»

2. Όταν υπάρχει κίνδυνος σύγκρουσης συμφερόντων με τη συμμετοχή μέλους του προσωπικού εθνικής αρχής, το εν λόγω πρόσωπο παραπέμπει το ζήτημα στον ιεραρχικά ανώτερό του. Όταν υπάρχει τέτοιος κίνδυνος για προσωπικό που καλύπτεται από τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης, το εν λόγω πρόσωπο παραπέμπει το ζήτημα στον αρμόδιο κύριο διατάκτη. Ο αρμόδιος ιεραρχικά ανώτερος ή ο κύριος διατάκτης βεβαιώνουν εγγράφως εάν έχει διαπιστωθεί ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων. Όταν διαπιστωθεί ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή ή η αρμόδια εθνική αρχή διασφαλίζουν ότι το εν λόγω πρόσωπο παύει κάθε δραστηριότητα στο θέμα αυτό. Ο αρμόδιος κύριος διατάκτης ή η ενδιαφερόμενη εθνική αρχή εξασφαλίζουν ότι κάθε περαιτέρω ενδεδειγμένη ενέργεια αναλαμβάνεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

3. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, σύγκρουση συμφερόντων υφίσταται όταν η αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων δημοσιονομικού παράγοντα ή άλλου προσώπου, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1, υπονομεύεται από οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους ή από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, από οικονομικό συμφέρον ή από οποιοδήποτε άλλο άμεσο ή έμμεσο προσωπικό συμφέρον».

⁽¹⁾ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1268/2012 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με τους κανόνες εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης (ΕΕ L 362 της 31.12.2012, σ. 1).

Ο ΔΚ του 2018 επέκτεινε ρητά το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων σε όλους τους τρόπους διαχείρισης (7) και σε όλους τους παράγοντες, μεταξύ των οποίων οι εθνικές αρχές σε όλα τα επίπεδα, που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της εκτέλεσης προπαρασκευαστικών πράξεων και ελέγχων, καθώς και της άσκησης ελέγχου.

Ακολουθούν οι κυριότερες αλλαγές τις οποίες επέφερε ο ΔΚ του 2018 όσον αφορά τις συγκρούσεις συμφερόντων.

- Διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής: εφαρμόζεται ρητά στην επιμερισμένη διαχείριση (επιπλέον της άμεσης και έμμεσης διαχείρισης) και στις εθνικές/περιφερειακές αρχές σε οποιοδήποτε επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των μελών της κυβέρνησης.
- Αναδιτύπωση του ορισμού της σύγκρουσης συμφερόντων: καλύπτει πλέον «οποιοδήποτε άλλο άμεσο ή έμμεσο προσωπικό συμφέρον», διατύπωση η οποία είναι ευρύτερη από τη διατύπωση «οποιαδήποτε σύμπτωση συμφερόντων με τον δικαιούχο» στο άρθρο 57 του ΔΚ του 2012.
- Κάλυψη περισσότερων καταστάσεων: απαιτεί ρητά όχι μόνο την πρόληψη καταστάσεων που ενέχουν σύγκρουση συμφερόντων, αλλά και την αντιμετώπιση αυτών των καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που «μπορεί αντικειμενικά να εκληφθούν» ως σύγκρουση συμφερόντων. Η διάταξη αυτή ενισχύει την προληπτική λειτουργία για τις καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων.

Επιμερισμένη διαχείριση

Πριν από τον ΔΚ του 2018, οι κανόνες σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων, όπως ορίζονται στο άρθρο 57 του ΔΚ του 2012, δεν ίσχυαν άμεσα στα κράτη μέλη κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ στο πλαίσιο επιμερισμένης διαχείρισης. Δεδομένου, ειδικότερα, ότι τα ειδικά μέτρα που έπρεπε να ληφθούν, όπως αναφέρονται στο άρθρο 57 του ΔΚ του 2012, επικεντρώνονταν απλώς στα καθήκοντα του κύριου διατάκτη, η διάταξη αυτή ίσχυε μόνο για το προσωπικό των θεσμικών οργάνων και των οργανισμών της ΕΕ.

Ωστόσο, το άρθρο 59 παράγραφος 1 του ΔΚ του 2012 όριζε τα εξής: «Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη τηρούν τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, της διαφάνειας και της μη εφαρμογής διακρίσεων (8) (9)[...] κατά τη διαχείριση των πόρων της Ένωσης» και «η Επιτροπή και τα κράτη μέλη εκπληρούν τις αντίστοιχες υποχρεώσεις τους όσον αφορά τους λογιστικούς και άλλους ελέγχους». Σύμφωνα με το άρθρο 59 παράγραφος 4 του ΔΚ του 2012, οι οργανισμοί που ορίζονταν από τα κράτη μέλη για τη διαχείριση και τον έλεγχο των πόρων της ΕΕ στο πλαίσιο επιμερισμένης διαχείρισης υποχρεούνταν ήδη να καθορίσουν αποτελεσματικό και αποδοτικό σύστημα εσωτερικών ελέγχων και να διασφαλίζουν τη λειτουργία του.

Επιπλέον, το άρθρο 32 παράγραφος 1 του ΔΚ του 2012 όριζε ότι ο προϋπολογισμός έπρεπε να εκτελείται σύμφωνα με τον αποτελεσματικό και αποδοτικό εσωτερικό έλεγχο (για όλους τους τρόπους διαχείρισης) και σύμφωνα με τους οικείους τομεακούς κανόνες. Το άρθρο 32 παράγραφος 3 στοιχείο γ) του ΔΚ του 2012 απαιτούσε τα εν λόγω συστήματα εσωτερικού ελέγχου να είναι ικανά να αποτρέπουν τη σύγκρουση συμφερόντων σε όλες τις μεθόδους εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

Επομένως, η αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων ήταν μία από τις αρχές της επιμερισμένης διαχείρισης που κατοχυρώνονταν στο άρθρο 59 παράγραφος 1 του ΔΚ του 2012. Ως εκ τούτου, ακόμη και πριν από την έναρξη ισχύος του ΔΚ του 2018, βάσει του ΔΚ του 2012 τα κράτη μέλη ήταν υποχρεωμένα, κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ στο πλαίσιο επιμερισμένης διαχείρισης, να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων· για παράδειγμα, η υποχρέωση αυτή έχει οριστεί σαφώς στα κριτήρια διαπίστευσης για τους οργανισμούς πληρωμών στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) (10).

(7) Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ καθορίζονται στο άρθρο 62 του ΔΚ του 2018 (άμεση/ έμμεση/επιμερισμένη διαχείριση).

(8) Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Μαρτίου 2015, *eVigilo Ltd.*, C-538/13, ECLI:EU:C:2015:166, σκέψεις 35, 42 και 43, σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι απόφαση ανάθεσης η οποία λαμβάνεται σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων παραβιάζει τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας· κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το δικαίωμα της Ένωσης δεν αποκλείει τη δυνατότητα του εθνικού δικαστηρίου να κρίνει παράνομη μια απόφαση ανάθεσης βάσει και μόνο της ύπαρξης μεροληψίας κατά τη διαδικασία ανάθεσης, την οποία ο καταγγέλλων δεν υποχρεούται να αποδείξει, αλλά την οποία πρέπει να εξετάσει η αναθέτουσα αρχή. Τυχόν σύγκρουση συμφερόντων ενέχει τον κίνδυνο καθορισμού της στάσης της αναθέτουσας αρχής με βάση εκτιμήσεις που δεν έχουν σχέση με την επίμαχη σύμβαση και, εκ του λόγου αυτού και μόνο, να προτιμηθεί συγκεκριμένος διαγωνιζόμενος. Επομένως, μια τέτοια σύγκρουση συμφερόντων είναι ικανή να αποτελέσει παράβαση των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας. Επιπλέον, η υποχρέωση των αναθετουσών αρχών να αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και να ενεργούν με διαφάνεια σημαίνει ότι είναι επιφορτισμένες με ενεργό ρόλο κατά την εφαρμογή των εν λόγω αρχών για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων. Ως εκ τούτου, η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται να εξακριβώνει την ύπαρξη ενδεχόμενων περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων και να λαμβάνει τα ενδεδειγμένα μέτρα για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των περιπτώσεων αυτών.

(9) Σε μια άλλη υπόθεση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Μαρτίου 2005, *AFCon Management Consultants κ.λπ. κατά Επιτροπής*, T-160/03, ECLI:EU:T:2005:107, σκέψη 74) σχετικά με τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων από την Επιτροπή, η απαίτηση αποφυγής συγκρούσεων συμφερόντων βασιζόταν επίσης στην αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

(10) Παράρτημα I του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 907/2014 της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τους οργανισμούς πληρωμών και άλλους οργανισμούς, τη δημοσιονομική διαχείριση, την εκκαθάριση λογαριασμών, τις εγγυήσεις και τη χρήση του ευρώ (ΕΕ L 255 της 28.8.2014, σ. 18), ιδίως σημείο 1 στοιχείο Β σημείο ν).

3.2 Οι νέες διατάξεις σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων στον ΔΚ του 2018

Μια σημαντική νομική διάταξη ⁽¹¹⁾ για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων είναι το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018, το οποίο περιέχει αναθεωρημένους κανόνες σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων. Από τις 2 Αυγούστου 2018 εφαρμόζεται σε όλα τα κονδύλια που προέρχονται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και σε όλους τους τρόπους διαχείρισης.

Το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 εφαρμόζεται άμεσα στα κράτη μέλη στον βαθμό που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ. Κατά συνέπεια, η υποχρέωσή τους να προλαμβάνουν και να αντιμετωπίζουν συγκρούσεις συμφερόντων, κατά τα οριζόμενα στο εν λόγω άρθρο, δεν εξαρτάται από τη θέσπιση εθνικών μέτρων εφαρμογής. Ωστόσο, το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 δεν ρυθμίζει πλήρως τις συγκρούσεις συμφερόντων και τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει αυτές να αντιμετωπίζονται, δεδομένου ότι αναφέρεται στη λήψη κατάλληλων μέτρων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Επιπλέον, οι εθνικές αρχές παραμένουν αρμόδιες για τη θέσπιση συμπληρωματικών και, ενδεχομένως, ακόμη λεπτομερέστερων και/ή αυστηρότερων εθνικών κανόνων, όπως προκύπτει από τη φράση «κάθε περαιτέρω ενδεδειγμένη ενέργεια αναλαμβάνεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία» στο άρθρο 61 παράγραφος 2 του ΔΚ του 2018.

Στο πλαίσιο αυτό, η εφαρμογή των εν λόγω εθνικών κανόνων δεν θα αποτελεί πλέον αποκλειστικά εθνικό ζήτημα και θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο πεδίο εφαρμογής των επαληθεύσεων και των λογιστικών και άλλων ελέγχων που διενεργούνται από τις υπηρεσίες της Επιτροπής καθώς και από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με το άρθρο 61 παράγραφος 2 του ΔΚ του 2018. Παρότι τα κράτη μέλη παραμένουν αρμόδια να εφαρμόζουν δικούς τους συμπληρωματικούς και/ή λεπτομερέστερους εθνικούς κανόνες (ακόμη και αν το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 εφαρμόζεται άμεσα), θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο ευθυγράμμισης ή συμπλήρωσης τυχόν επικεικότερων ή ελλιπών εθνικών κανόνων προκειμένου να βελτιωθεί η ασφάλεια δικαίου των εφαρμοστέων κανόνων όσον αφορά τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Παραδείγματα κανόνων δεοντολογίας και σύγκρουσης συμφερόντων σε επίπεδο κρατών μελών:

- 1) Σε ένα κράτος μέλος απαγορεύεται στα πρόσωπα που κατέχουν διευθυντικές θέσεις στην κρατική διοίκηση (π.χ. υπουργός, υφυπουργός, προϊστάμενος κεντρικής υπηρεσίας) να κατέχουν πάνω από το 10 % μετοχών ιδιωτικών εταιρειών.
- 2) Σε ένα δεύτερο κράτος μέλος, ο αρχηγός του κράτους, οι υπουργοί και τα μέλη του κοινοβουλίου δεν μπορούν να δέχονται δώρα, να κατέχουν μετοχές ιδιωτικών ή δημόσιων εταιρειών ή να συνάπτουν κυβερνητικές συμβάσεις.
- 3) Σε ένα τρίτο κράτος μέλος, όποιος κατέχει θέση στον δημόσιο τομέα δεν πρέπει να ασκεί καμία εμπορική δραστηριότητα εάν κατέχει πάνω από το 10 % των μετοχών μιας εταιρείας.
- 4) Σε ένα τέταρτο κράτος μέλος, οι υπουργοί και τα μέλη του κοινοβουλίου δεν πρέπει να συμμετέχουν σε εποπτικά ή διαχειριστικά όργανα ιδιωτικών εταιρειών και, εάν κατέχουν το 0,5 % ή πάνω από το 0,5 % των μετοχών ιδιωτικής εταιρείας, πρέπει να μεταβιβάζουν τα συνακόλουθα δικαιώματα διαχείρισής τους σε άλλο πρόσωπο κατά τη διάρκεια της θητείας τους.
- 5) Σε ένα πέμπτο κράτος μέλος, οι υπάλληλοι που έχουν οικονομικές αρμοδιότητες και των οποίων το επίπεδο στην ιεραρχία ή η φύση των καθηκόντων τους το δικαιολογεί, οφείλουν, εντός δύο μηνών από τον διορισμό τους, να λαμβάνουν όλα τα μέτρα ώστε η διαχείριση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων τους να πραγματοποιείται, κατά τη διάρκεια των καθηκόντων τους, υπό συνθήκες που αποκλείουν κάθε δικαίωμα ελέγχου εκ μέρους τους.

3.2.1 Ορισμός της σύγκρουσης συμφερόντων

Σύμφωνα με το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018, σύγκρουση συμφερόντων υφίσταται όταν η «αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων δημοσιονομικού παράγοντα ή άλλου προσώπου» που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού «υπονομεύεται από οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους ή από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, από οικονομικό συμφέρον ή από οποιοδήποτε άλλο άμεσο ή έμμεσο προσωπικό συμφέρον».

Σύγκρουση συμφερόντων μπορεί να προκύψει ακόμη και αν το πρόσωπο δεν επωφελείται πραγματικά από την κατάσταση, δεδομένου ότι αρκεί οι περιστάσεις να υπονομεύουν την άσκηση των καθηκόντων του κατά τρόπο αντικειμενικό και αμερόληπτο. Ωστόσο, οι περιστάσεις αυτές πρέπει να έχουν συγκεκριμένη και ατομική σύνδεση με (ή αντίκτυπο σε) συγκεκριμένες πτυχές της διαγωγής, της συμπεριφοράς ή των σχέσεων του προσώπου.

⁽¹¹⁾ Παράλληλα με τις οδηγίες της ΕΕ για τις προμήθειες, τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης και πολυάριθμους ειδικούς τομεακούς κανόνες.

Η απλή σύνδεση με πεποιθήσεις, απόψεις, γνώμες ή προτιμήσεις του προσώπου δεν συνιστά συνήθως ή αυτομάτως προσωπικό συμφέρον (αλλά η κάθε περίπτωση μπορεί να διαφέρει από την άλλη). Ωστόσο, τα πρόσωπα που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού θα πρέπει να ασκούν τα δικαιώματα της έκφρασης, της γνώμης και της συμμετοχής στον πολιτικό και δημόσιο βίο με παράλληλη συνεκτίμηση και διαχείριση των κινδύνων που ενδέχεται να προκύψουν για την αμεροληψία τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και για την εικόνα και τη φήμη των θεσμικών οργάνων ή των αρχών όπου εργάζονται ⁽¹²⁾.

Επιπλέον, συνήθως δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων όταν το πρόσωπο είναι απλώς μέλος του γενικότερου κοινού ή μιας ευρύτερης κατηγορίας ατόμων, εκτός εάν το πρόσωπο (ή το συνδεδεμένο πρόσωπο, π.χ. μέλος της οικογένειας) βρίσκεται σε ειδική και διαφορετική κατάσταση σε σύγκριση με άλλα μέλη του γενικότερου κοινού ή της ευρύτερης κατηγορίας ατόμων.

Ομοίως, η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων δεν καλύπτει συνήθως καταστάσεις στις οποίες τα καθήκοντα εκτέλεσης του προϋπολογισμού της ΕΕ από το σχετικό πρόσωπο συνδέονται με αποφάσεις 1) που είναι γενικού χαρακτήρα και βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια τα οποία ισχύουν για έναν ολόκληρο τομέα της οικονομίας ή μια πολύ ευρεία ομάδα δυνητικών δικαιούχων και 2) που, ως εκ τούτου, δεν θα υπονομεύονταν ούτε από συναισθηματικούς λόγους, από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς ή από οικονομικό συμφέρον, ούτε από το γεγονός ότι το σχετικό πρόσωπο ή μέλος της οικογένειάς του περιλαμβάνεται μεταξύ των δικαιούχων.

Οι εθνικοί δεσμοί, οι πολιτικοί δεσμοί, οι συναισθηματικοί λόγοι ή άλλοι λόγοι που παρατίθενται στο άρθρο 61 παράγραφος 3 του ΔΚ του 2018 είναι παράγοντες που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την αμεροληψία και την αντικειμενικότητα ενός προσώπου που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού. Στην πράξη, για να αποφευχθεί αυτός ο κίνδυνος, τα πρόσωπα που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού θα πρέπει να αποφεύγουν τη συμμετοχή, τις επιρροές ή τις πιέσεις που ενδέχεται να επηρεάσουν την αμεροληψία και την αντικειμενικότητά τους (ή την αντίληψη της αμεροληψίας ή της αντικειμενικότητάς τους) στις επαγγελματικές τους επιδόσεις. Αυτό θα μπορούσε ιδίως να προκύψει από φιλίες ή έχθρες, οικογενειακές σχέσεις, κομματικούς δεσμούς, συμμετοχή σε ενώσεις ή θρησκευτικές πεποιθήσεις. Τα πρόσωπα που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού θα πρέπει να βασίζονται στις επιδόσεις και την επαγγελματική τους κρίση μόνο σε νομικά και αντικειμενικά κριτήρια και σε επαρκή και κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία ⁽¹³⁾.

Η προσθήκη αναφοράς σε «οποιοδήποτε άλλο άμεσο ή έμμεσο προσωπικό συμφέρον» είναι ευρύτερη από τη διατύπωση του ΔΚ του 2012, όπου γίνεται λόγος για «οποιαδήποτε σύμπτωση συμφερόντων με τον δικαιούχο». Το έμμεσο συμφέρον δεν περιορίζεται στην ύπαρξη άμεσης σχέσης μεταξύ του επίμαχου προσώπου και του δικαιούχου κονδυλίων της ΕΕ.

Το άμεσο και έμμεσο συμφέρον μπορεί επίσης να περιλαμβάνει δώρα ή φιλοξενία, μη οικονομικά συμφέροντα, ή να προκύπτει από τη συμμετοχή σε μη κυβερνητικές ή πολιτικές οργανώσεις (ακόμη και χωρίς αμοιβή), αντικρουόμενα καθήκοντα πίστης μεταξύ μιας οντότητας έναντι της οποίας το πρόσωπο υπέχει υποχρέωση και ενός άλλου προσώπου ή άλλης οντότητας έναντι των οποίων το πρόσωπο υπέχει επίσης υποχρέωση.

Παράδειγμα προσωπικού συμφέροντος:

Προϊστάμενος διαχειριστικής αρχής/οργανισμού πληρωμών:

- 1) ενδέχεται να έχει άμεσο προσωπικό (οικογενειακό) συμφέρον να διαθέσει κονδύλια της ΕΕ σε έργο της εταιρείας του/της συζύγου/συντρόφου του (και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να δηλώσει σύγκρουση συμφερόντων και μη συμμετάσχει στη λήψη αποφάσεων σχετικά με το εν λόγω έργο, ώστε να είναι δυνατή η διαχείριση της κατάστασης)·
- 2) ενδέχεται να έχει έμμεσο προσωπικό (οικογενειακό) συμφέρον να διαθέσει κονδύλια της ΕΕ σε εταιρεία που υποσχέθηκε να δημιουργήσει νέο εργοστάσιο για το οποίο η εταιρεία του/της συζύγου/συντρόφου του θα είναι πιθανότατα ο σημαντικότερος υπεργολάβος (και, ως εκ τούτου, δεν θα πρέπει να συμμετάσχει στη λήψη αποφάσεων σχετικών με τη διαδικασία ανάθεσης) ή είναι ιδιοκτήτης της γης την οποία η εταιρεία θα πρέπει να αγοράσει για την κατασκευή του εργοστασίου.

⁽¹²⁾ Βλ. επίσης, για παράδειγμα, άρθρα 12, 12β, 15 και 17α του κανονισμού αριθ. 31 (ΕΟΚ), 11 (ΕΚΑΕ), περί καθορισμού της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας.

⁽¹³⁾ Βλ. επίσης, για παράδειγμα, άρθρα 12, 12β, 15 και 17α του κανονισμού αριθ. 31 (ΕΟΚ), 11 (ΕΚΑΕ) περί καθορισμού της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας και κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 240/2014 της Επιτροπής, της 7 Ιανουαρίου 2014, σχετικά με τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων (ΕΕ L 74 της 14.3.2014, σ. 1).

Οι σχέσεις που συνιστούν συγγενικούς δεσμούς μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των χωρών και πρέπει να αναλύονται εντός του νομικού και πολιτισμικού πλαισίου (ανάλογα, για παράδειγμα, με τον βαθμό συγγένειας). Ωστόσο, το κείμενο και ο σκοπός του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018 όπως καθορίζεται στο κεφάλαιο 2, δηλαδή η προστασία της ακεραιότητας και της αμεροληψίας της λήψης αποφάσεων σχετικά με την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ, καθώς και η διαφύλαξη της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτήν, αποτελούν τη βάση για ορισμένες γενικές κατευθύνσεις.

- Πρώτον, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 61 παράγραφος 3 του ΔΚ του 2018 αναφέρεται χωριστά σε «οικογενειακούς λόγους» και σε «συναισθηματικούς λόγους». Επομένως, δεν απαιτείται συναισθηματικός δεσμός μεταξύ των μελών της οικογένειας προκειμένου να υπονομευθεί η αμεροληψία ενός προσώπου για οικογενειακούς λόγους.
- Δεύτερον, το άρθρο 61 παράγραφος 3 του ΔΚ του 2018 δεν ορίζει τη σύγκρουση συμφερόντων ως αυτόματη συνέπεια οικογενειακής σχέσης, αλλά αναφέρει ότι πρέπει να υπονομεύεται η αμεροληψία του ενδιαφερόμενου προσώπου (σε εξαιρετικές περιπτώσεις, αυτό μπορεί να μην ισχύει).
- Τρίτον, από τον σκοπό του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018 για την προστασία της ακεραιότητας της εκτέλεσης του προϋπολογισμού και της εμπιστοσύνης του κοινού, μπορεί να συναχθεί ότι η έννοια της οικογένειας θα πρέπει να καλύπτει τις σχέσεις μεταξύ του ενδιαφερόμενου προσώπου και εμπλεκόμενου μέρους, οι οποίες συνήθως εγείρουν εύλογες υπόνοιες για πιθανή αθέμιτη οικογενειακή επιρροή στην άσκηση επίσημων καθηκόντων.

Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 θα έπρεπε να αναφέρεται, τουλάχιστον, στην άμεση οικογένεια. Η έννοια της άμεσης οικογένειας υπερβαίνει σημαντικά την έννοια της πυρηνικής οικογένειας, αλλά το ακριβές της περίγραμμα δεν αναγνωρίζεται καθολικά ούτε ορίζεται στη νομοθεσία της ΕΕ, εκτός από συγκεκριμένους τομείς πολιτικής, κυρίως τη μετανάστευση. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής φρονούν ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018 και με βάση τον σκοπό του, η «άμεση οικογένεια» θα πρέπει να περιλαμβάνει, τουλάχιστον, τις ακόλουθες σχέσεις, μεταξύ άλλων και όταν αυτές προκύπτουν από υιοθεσία: τον/τη σύζυγο (συμπεριλαμβανομένου συντρόφου με τον οποίο το άτομο έχει (μη) καταχωρισμένη μη έγγαμη σχέση συμβίωσης), τα τέκνα και τους γονείς, τους (προ)παππούδες, τις (προ)γιαγιάδες και τα εγγόνια (δισέγγονα), τα (ετεροθαλή) αδέρφια (μεταξύ άλλων από μεικτές οικογένειες), τους θείους και τις θείες, τους ανιψιούς και τις ανιψιές, τα ξαδέλφια πρώτου βαθμού, τα πεθερικά, τους γαμπρούς και τις νύφες, τους κουνιάδους και τις κουνιάδες, τους θετούς γονείς και τα θετά τέκνα.

Η ύπαρξη κάποιας από αυτές τις οικογενειακές σχέσεις μεταξύ του ενδιαφερόμενου προσώπου και εμπλεκόμενου μέρους θα πρέπει, τουλάχιστον, να θεωρείται κατάσταση η οποία εκλαμβάνεται αντικειμενικά ως σύγκρουση συμφερόντων (βλ. κεφάλαιο 3.2.3), πλην εξαιρετικών, αντικειμενικά εύλογων περιστάσεων.

Πέραν της έννοιας της «άμεσης οικογένειας», η ευρύτερη έννοια της «διευρυμένης οικογένειας» μπορεί επίσης να οδηγήσει σε σύγκρουση συμφερόντων, κυρίως σύμφωνα με τους κανόνες και κανονισμούς ή τις κοινωνικές αντιλήψεις στην οικεία χώρα ή λαμβανομένων υπόψη περαιτέρω περιστάσεων όπως οι συναισθηματικοί ή οικονομικοί δεσμοί.

- Τέλος, η εμπιστοσύνη του κοινού στην ορθή εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ, όπως προστατεύεται από το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018, είναι, καταρχήν, αδιάσπαστη. Οι πολίτες της χώρας Α πρέπει να μπορούν να εμπιστευτούν την ακεραιότητα της εκτέλεσης του προϋπολογισμού στη χώρα Β. Ως εκ τούτου, είναι πολύ περιορισμένα τα περιθώρια για αποκλίσεις από τη μία χώρα στην άλλη όσον αφορά την εφαρμογή των προτύπων που απορρέουν από το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018.

Ομοίως, μια προσωπική φιλία (ή σχέσεις συγγένειας μεταξύ πνευματικών γονέων/πνευματικών τέκνων), η οποία μπορεί να συνεπάγεται στενότερη εγγύτητα απ' ό, τι με την άμεση οικογένεια, θα μπορούσε να οδηγήσει σε κατάσταση κατά την οποία η ιδιαίτερη σχέση που διατηρεί το ενδιαφερόμενο πρόσωπο με τον συγκεκριμένο φίλο θα έθετε σε κίνδυνο την αμεροληψία και την αντικειμενικότητά του.

Όποιος διαμένει μόνιμα στην οικία του ενδιαφερόμενου προσώπου βρίσκεται τουλάχιστον σε κατάσταση η οποία θα μπορούσε αντικειμενικά να εκληφθεί ως σύγκρουση συμφερόντων⁽¹⁴⁾, εκτός εάν το συμπέρασμα αυτό αντικρουστεί από αντικειμενικά εύλογο αντεπιχείρημα.

Παράδειγμα κανόνων δεοντολογίας και σύγκρουσης συμφερόντων σε επίπεδο κρατών μελών:

Σε ένα κράτος μέλος, τα μέλη του κοινοβουλίου, τα μέλη της κυβέρνησης ή τα στελέχη της τοπικής διοίκησης απαγορεύεται να προσλαμβάνουν ως κοινοβουλευτικό βοηθό ή ως μέλος του ιδιαίτερου γραφείου τους πρόσωπο από τον «στενό οικογενειακό κύκλο» τους (σύζυγος, τέκνα και γονείς). Για την απασχόληση προσώπου από τον «ευρύτερο οικογενειακό κύκλο» (αδελφοί, αδελφές, γαμπροί, νύφες, ανιψιοί ή ανιψιές, πρώην σύζυγος κ.λπ.), ο νόμος επιβάλλει να δηλώνεται η σχέση εργασίας.

⁽¹⁴⁾ Βλ. κεφάλαιο 3.2.3.

3.2.2 Ποιον αφορά

Η Επιτροπή είναι αρμόδια για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους δημοσιονομικούς κανόνες για την κατάρτιση και την εκτέλεσή του, με παράλληλη τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (άρθρο 317 ⁽¹⁵⁾ της ΣΛΕΕ και άρθρο 63 παράγραφος 1 του ΔΚ).

Το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 αφορά τους δημοσιονομικούς παράγοντες καθώς και άλλα πρόσωπα (σε επίπεδο ΕΕ ή σε εθνικό επίπεδο), συμπεριλαμβανομένων των εθνικών αρχών, εφόσον συμμετέχουν στην εκτέλεση, σε οποιοδήποτε επίπεδο, του προϋπολογισμού της ΕΕ υπό καθεστώς άμεσης, έμμεσης και επιμερισμένης διαχείρισης (συμπεριλαμβανομένων των προπαρασκευαστικών πράξεων και λογιστικών ή άλλων ελέγχων). Αυτό σημαίνει ότι το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 εφαρμόζεται σε οποιοδήποτε άτομο και σε κάθε οντότητα που υπάγεται στη δικαιοδοσία των κρατών μελών ⁽¹⁶⁾ και συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ ⁽¹⁷⁾.

Το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 αφορά: i) τους δημοσιονομικούς παράγοντες ⁽¹⁸⁾ (κατά την έννοια του τίτλου IV κεφάλαιο 4 — άρθρα 73, 76, 77 και 89 — του ΔΚ του 2018), οι οποίοι είναι οι διατάκτες (κάθε θεσμικό όργανο της ΕΕ ασκεί καθήκοντα διατάκτη και αναθέτει —και αναθέτει περαιτέρω— αρμοδιότητες διατάκτη σε προσωπικό στο ενδεδειγμένο επίπεδο), οι υπόλογοι (που διορίζονται από κάθε θεσμικό όργανο της ΕΕ μεταξύ των υπαλλήλων που υπόκεινται στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης ⁽¹⁹⁾) και οι υπόλογοι πάγιων προκαταβολών (που διορίζονται με απόφαση του υπολόγου του θεσμικού οργάνου της ΕΕ, βάσει δεόντως αιτιολογημένης πρότασης του αρμόδιου διατάκτη)· και ii) το προσωπικό (συμπεριλαμβανομένων των μελών των επιτροπών αποσφράγισης και αξιολόγησης και των εξωτερικών εμπειρογνομόνων που επιλέγονται για παροχή συνδρομής ⁽²⁰⁾) που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Οι εξωτερικοί εταίροι στους οποίους έχει ανατεθεί η (έμμεση) διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ που παρατίθενται στο άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΔΚ του 2018, συμπεριλαμβανομένης οποιασδήποτε οντότητας με την οποία ο εξωτερικός εταίρος έχει συμβατική σχέση για την εκτέλεση του προϋπολογισμού (π.χ. ενδιάμεσοι φορείς χρηματοδότησης), εμπίπτουν επίσης στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018, όπως επίσης το προσωπικό και τα μέλη τους, εφόσον υπάγονται στη δικαιοδοσία των κρατών μελών και συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ (βλ. περαιτέρω λεπτομέρειες και συστάσεις στο κεφάλαιο 4).

Όσον αφορά τους εκτελεστικούς οργανισμούς που αναφέρονται στο άρθρο 69 του ΔΚ του 2018, το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 εφαρμόζεται άμεσα σε αυτούς.

Όσον αφορά τους αποκεντρωμένους οργανισμούς που αναφέρονται στο άρθρο 70 του ΔΚ του 2018, οι κανόνες σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων καθορίζονται στο άρθρο 42 του δημοσιονομικού κανονισμού-πλαισίου ⁽²¹⁾. Για τους οργανισμούς που αφορούν συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και αναφέρονται στο άρθρο 71 του ΔΚ του 2018, οι κανόνες σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων καθορίζονται στο άρθρο 27 του πρότυπου δημοσιονομικού κανονισμού ⁽²²⁾. Και τα δύο αυτά άρθρα αντικατοπτρίζουν τις διατάξεις του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018, αναφέρουν ρητά τα μέλη των αντίστοιχων διοικητικών

⁽¹⁵⁾ Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁽¹⁶⁾ Οι κανονισμοί είναι νομικές πράξεις που εφαρμόζονται αυτόματα και ομοιόμορφα σε όλες τις χώρες της ΕΕ μόλις τεθούν σε ισχύ, χωρίς να χρειάζεται να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο. Είναι δεσμευτικοί ως προς όλα τα μέρη τους για όλες τις χώρες της ΕΕ.

⁽¹⁷⁾ Το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 δεν εφαρμόζεται γενικά σε υποψήφιους, προσφέροντες, αιτούντες, δικαιούχους (συμπεριλαμβανομένων των τελικών αποδεκτών στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών μέσων επιμερισμένης διαχείρισης) και σε αναδόχους και δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται όταν γίνεται αναφορά σε αυτούς, εκτός εάν βρίσκονται σε ειδική και διαφορετική κατάσταση. Στο πλαίσιο αυτό, ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζεται το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 και μπορεί να συναχθεί συμπέρασμα μόνο εάν ληφθεί υπόψη το νομικό πλαίσιο βάσει του οποίου οι ανωτέρω υποψήφιοι, προσφέροντες, αιτούντες, δικαιούχοι και ανάδοχοι ασκούν τον ρόλο ή τα καθήκοντά τους. Για παράδειγμα, για τους σκοπούς του κανονισμού περί κοινών διατάξεων (στο εξής: ΚΚΔ), δικαιούχος μπορεί να είναι ο φορέας που χορηγεί την ενίσχυση (στο πλαίσιο κρατικής ενίσχυσης όταν η ενίσχυση ανά επιχείρηση δεν υπερβαίνει το ποσό των 200 000 EUR). Παρόμοια κατάσταση προκύπτει στο πλαίσιο πράξεων χρηματοδοτικών μέσων, όταν ο δικαιούχος είναι ο φορέας που εφαρμόζει το χρηματοδοτικό μέσο ή το ταμείο χαρτοφυλακίου (κατά περίπτωση) ή όταν η διαχειριστική αρχή είναι δικαιούχος τεχνικής βοήθειας στο πλαίσιο ενός προγράμματος. Στις προαναφερόμενες περιπτώσεις, οι εν λόγω φορείς εκτελούν τον προϋπολογισμό της ΕΕ και καλύπτονται από τις διατάξεις του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018. Παρόμοια κατάσταση προκύπτει όταν μια αρχή αναθέτει σε εξωτερική εταιρεία ορισμένα από τα καθήκοντά της όσον αφορά την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Στην περίπτωση αυτή, η εξωτερική εταιρεία συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού και, ως εκ τούτου, καλύπτεται από τις διατάξεις του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τελευταία παράγραφο του κεφαλαίου 3.2.4, κεφάλαιο 4.1 για την άμεση/έμμεση διαχείριση, κεφάλαιο 5.2 για την επιμερισμένη διαχείριση και τέλος του κεφαλαίου 6.4 όπου περιλαμβάνονται πρόσθετα μέτρα σχετικά με τους δικαιούχους και τους αναδόχους.

⁽¹⁸⁾ <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/en/man/finactor/Pages/finactor.aspx>

⁽¹⁹⁾ Κανονισμός αριθ. 31 (ΕΟΚ), 11 (ΕΚΑΕ), περί καθορισμού της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

⁽²⁰⁾ Άρθρο 150 παράγραφος 5 του ΔΚ του 2018.

⁽²¹⁾ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2019/715 της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2018, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού-πλαισίου για τους οργανισμούς που δημιουργούνται δυνάμει της ΣΛΕΕ και της Συνθήκης Ευρατόμ και αναφέρονται στο άρθρο 70 του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 122 της 10.5.2019, σ. 1).

⁽²²⁾ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2019/887 της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 2019, σχετικά με τον πρότυπο δημοσιονομικό κανονισμό για τους οργανισμούς που αφορούν συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, που αναφέρονται στο άρθρο 71 του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 142 της 29.5.2019, σ. 16).

συμβουλίων και, επιπλέον, έχουν ενσωματωθεί στους δημοσιονομικούς κανόνες όλων των σχετικών αποκεντρωμένων οργανισμών και οργανισμών που αφορούν συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Στον βαθμό που οι εν λόγω οντότητες εκτελούν τον προϋπολογισμό της ΕΕ υπό καθεστώς έμμεσης διαχείρισης, εφαρμόζεται το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018.

Στην περίπτωση της επιμερισμένης διαχείρισης, εναπόκειται στις εθνικές αρχές να θεσπίσουν συστήματα εσωτερικού ελέγχου με σαφή ανάθεση αρμοδιοτήτων/καθηκόντων, καθώς αυτό είναι σημαντικό για τον καθορισμό της «συμμετοχής ενός προσώπου στην εκτέλεση του προϋπολογισμού» σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 61 παράγραφος 1 του ΔΚ του 2018, η «συμμετοχή» περιλαμβάνει τις προπαρασκευαστικές πράξεις και κάθε στάδιο της διαδικασίας σχεδιασμού, λήψης αποφάσεων, διαχείρισης και διενέργειας λογιστικών και άλλων ελέγχων όσον αφορά τη χρήση των κονδυλίων της ΕΕ. Επομένως, η έννοια αυτή περιλαμβάνει οποιοδήποτε πρόσωπο μπορεί να επηρεάσει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, του προσωπικού ή των μελών των εν λόγω αρχών και των μελών της κυβέρνησης, στον βαθμό που ασχολούνται με οποιοδήποτε από τα προαναφερθέντα στάδια της εκτέλεσης του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Ως εκ τούτου, το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 εφαρμόζεται σε κάθε ενέργεια που (πρέπει να) αναλαμβάνεται από οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο είναι υπεύθυνο για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων που συνδέεται με την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ και/ή έχει την ικανότητα να κατευθύνει και/ή να επηρεάσει την εν λόγω διαδικασία. Ωστόσο, η συμμετοχή του πρέπει να είναι εύλογα σημαντική: το πρόσωπο πρέπει να έχει το δικαίωμα να ασκεί ορισμένο βαθμό διακριτικής ευχέρειας ή ελέγχου επί της εκτέλεσης του προϋπολογισμού (δηλαδή εξουσία να ενεργεί ή να δίνει οδηγίες σε όσους ενεργούν· ρόλο παροχής συμβουλών ή παροχής γνώμης σε όσους ενεργούν).

Παράδειγμα προσώπου που εργάζεται για διαχειριστική αρχή/υπηρεσία της Επιτροπής αλλά δεν συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018:

Μέλος του προσωπικού που εργάζεται για το τμήμα επικοινωνίας, το οποίο είναι αρμόδιο μόνο για τη δημοσίευση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων σε δικτυακό τόπο, αλλά δεν παρεμβαίνει στην κατάρτισή τους, δεν συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού (ακόμη και αν εργάζεται για διαχειριστική αρχή/υπηρεσία της Επιτροπής).

Εκτός από τον βαθμό εγγύτητας με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλες σημαντικές πτυχές, όπως η φύση και η σημασία των ασκούμενων αρμοδιοτήτων (μεταξύ άλλων αν είναι πολιτικές, διοικητικές, νομοθετικές ή εκτελεστικές), οι υφιστάμενοι λειτουργικοί ή ιεραρχικοί δεσμοί, η φύση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, καθώς και η διαφάνεια της και η ευχέρεια υπαγωγής της στον δημόσιο έλεγχο. Όλες αυτές οι πτυχές επηρεάζουν επίσης την αντικειμενική αντίληψη σχετικά με την ύπαρξη συγκρούσεων συμφερόντων (βλ. κεφάλαιο 3.2.4).

Παραδείγματα προσώπων σε οποιοδήποτε επίπεδο τα οποία συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των προπαρασκευαστικών πράξεων, και, ως εκ τούτου, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018:

- 1) Μέλος της κυβέρνησης ή Επίτροπος που έχει την άμεση ή έμμεση εξουσία να δίνει εντολές ή να επηρεάζει αρχή ή υπηρεσία που διαχειρίζεται κονδύλια της ΕΕ (αυτό ισχύει σε περίπτωση που υπάρχει κίνδυνος η θέση να οδηγήσει σε συγκεκριμένες καταστάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να ισοδυναμούν ή να θεωρηθεί ότι ισοδυναμούν με σύγκρουση συμφερόντων).
- 2) Προϊστάμενος εθνικής ή περιφερειακής αρχής/υπηρεσίας της Επιτροπής/οργάνου ή οργανισμού της ΕΕ που διαχειρίζεται κονδύλια της ΕΕ, ο οποίος έχει την εξουσία να δίνει εντολές σε πρόσωπο υπεύθυνο για την αξιολόγηση αιτήσεων χρηματοδότησης από την ΕΕ (όπως ανωτέρω).
- 3) Μέλος του προσωπικού εθνικής ή περιφερειακής αρχής/υπηρεσίας της Επιτροπής/οργάνου ή οργανισμού της ΕΕ που διαχειρίζεται κονδύλια της ΕΕ, το οποίο είναι αρμόδιο για τη διαχείριση δημόσιων συμβάσεων ή επιχορηγήσεων (όπως ανωτέρω).
- 4) Μέλος του προσωπικού οργανισμού πληρωμών/αρχής πιστοποίησης/ελεγκτικής αρχής/υπηρεσίας της Επιτροπής (ή πρόσωπο/οντότητα στο/στην οποίο/-α έχει ανατεθεί εξωτερικά μια δραστηριότητα) που έχει την ευθύνη του ελέγχου της εκτέλεσης των κονδυλίων της ΕΕ.

Σύνθεση των συμβουλευτικών ομάδων σε σχέση με την εκτέλεση του προϋπολογισμού

Τα ιδιωτικά συμφέροντα μπορούν να επηρεάσουν την εκτέλεση του δημόσιου προϋπολογισμού μέσω συμβουλευτικών ομάδων που συστήνονται από δημόσιες αρχές. Ως συμβουλευτική ομάδα ή ομάδα εμπειρογνομόνων νοείται κάθε επιτροπή, συμβούλιο, ειδική ομάδα ή παρόμοια ομάδα, ή οποιαδήποτε υποεπιτροπή ή άλλη υποομάδα αυτών η οποία παρέχει στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στις εθνικές αρχές συμβουλές, εμπειρογνομωσία ή συστάσεις σχετικά με την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Οι εν λόγω ομάδες αποτελούνται συνήθως από εκπροσώπους δημόσιων αρχών, του ιδιωτικού τομέα και/ή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και μπορούν να συσταθούν από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και εθνικές αρχές.

Μπορεί να υπάρξει κίνδυνος για την ακεραιότητα της εκτέλεσης του προϋπολογισμού εάν, για παράδειγμα, ιδιωτικά συμφέροντα κατευθύνουν ή επηρεάζουν έντονα το έργο των συμβουλευτικών ομάδων. Όταν, για παράδειγμα, διευθυντικά στελέχη επιχειρήσεων ή εκπρόσωποι συμφερόντων συμβουλευθούν κυβερνήσεις ως μέλη συμβουλευτικής ομάδας, ενεργούν ως μέρος της διαδικασίας λήψης αποφάσεων με άμεση επιρροή στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων, ενώ εξακολουθούν να έχουν τα δικά τους ιδιωτικά συμφέροντα. Στο πλαίσιο αυτό, παρότι η εμπειρογνομωσία των συμβουλευτικών ομάδων είναι πράγματι σημαντική για την ποιότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, εξίσου σημαντικό είναι οι ομάδες αυτές να έχουν ισορροπημένη σύνθεση στην οποία να εκπροσωπούνται οι διάφοροι σχετικοί τομείς εμπειρογνομωσίας και συμφερόντων που απαιτούνται για τα συγκεκριμένα καθήκοντα και/ή για την απόφαση του οικείου οργανισμού.

Για την εφαρμογή του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018 στα μέλη των εν λόγω συμβουλευτικών ομάδων, είναι σημαντικό να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, των τομεακών ή κοινωνικών συμφερόντων τα οποία εκπροσωπούν επίσημα στη συμβουλευτική ομάδα, και, αφετέρου, των προσωπικών συμφερόντων του μέλους (π.χ. επειδή υπεύθυνος/-η για το έργο που υποβάλλεται στη συμβουλευτική ομάδα είναι ο/η σύζυγος/σύντροφος του μέλους). Στην τελευταία περίπτωση, το μέλος υποχρεούται να γνωστοποιήσει την κατάσταση και πρέπει να αποκλειστεί από τις συζητήσεις σχετικά με το εν λόγω έργο.

3.2.3 «Καταστάσεις που μπορεί αντικειμενικά να εκληφθούν ως σύγκρουση συμφερόντων»

Κάθε δραστηριότητα ή συμφέρον που θα μπορούσε να επηρεάσει την αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων δημοσιονομικού παράγοντα ή άλλου προσώπου και, ως εκ τούτου, να επηρεάσει την εμπιστοσύνη του κοινού στη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση του προϋπολογισμού της ΕΕ, αποτελεί κατάσταση που μπορεί να εκληφθεί ως σύγκρουση συμφερόντων.

Κατάσταση που εκλαμβάνεται ως σύγκρουση συμφερόντων μπορεί ιδίως να προκύψει όταν ένα πρόσωπο, ανεξάρτητα από τις προθέσεις του, μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ή να θεωρηθεί ότι έχει αντικρουόμενα προσωπικά και δημόσια συμφέροντα, τα οποία ενέχουν τον κίνδυνο να υπονομεύσουν την ικανότητα του προσώπου να εκπληρώσει τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του με αμερόληπτο και αντικειμενικό τρόπο (π.χ. κίνδυνος ή πιθανότητα ευνοιοκρατίας ή εχθρότητας για λόγους οικογενειακού συμφέροντος και εθνικών ή πολιτικών δεσμών μπορεί αντικειμενικά να εκληφθεί ως σύγκρουση συμφερόντων). Μια εικαζόμενη σύγκρουση συμφερόντων καλύπτει αντικειμενικές περιστάσεις οι οποίες επηρεάζουν την εμπιστοσύνη στην ανεξαρτησία και την αμεροληψία προσώπου ή οντότητας, ακόμη και αν η σύγκρουση συμφερόντων δεν εκδηλωθεί⁽²³⁾ ή ακόμη και αν το πρόσωπο δεν ωφελείται πραγματικά από την κατάσταση. Στο πλαίσιο αυτό, είναι εξαιρετικά σημαντικό να διασφαλίζεται τόσο η αποτελεσματική τήρηση των κανόνων για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων όσο και η αποφυγή τυχόν αμφιβολιών τις οποίες μπορεί να έχει ένα συνετό, ενημερωμένο, αντικειμενικό και καλόπιστο πρόσωπο σχετικά με τη συμμόρφωση της συμπεριφοράς ενός προσώπου που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Η συμπερίληψη της διατύπωσης «καταστάσεις που μπορεί αντικειμενικά να εκληφθούν ως σύγκρουση συμφερόντων» στο άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 διασφαλίζει εν μέρει εναρμόνιση με τον ορισμό της σύγκρουσης συμφερόντων που παρατίθεται στην οδηγία ΔΠ. Ωστόσο, σε σύγκριση με την οδηγία ΔΠ, το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 περιέχει τον όρο «αντικειμενικά»: ο όρος αυτός προστέθηκε στον ΔΚ του 2018 προκειμένου να υπογραμμιστεί η σημασία της θεμελίωσης του κινδύνου εκλαμβανόμενων συγκρούσεων συμφερόντων σε αντικειμενικές και εύλογες παραμέτρους. Στις εν λόγω παραμέτρους περιλαμβάνονται ιδίως επαληθεύσιμες πραγματικές ενδείξεις ότι υπάρχουν συνδέσεις⁽²⁴⁾ μεταξύ των καθηκόντων και του διακυβευόμενου συμφέροντος, για παράδειγμα, εξουσία του προσώπου να ενεργεί ή να δίνει οδηγίες, σύνδεση μέσω τρίτου προσώπου, συνεχής σύνδεση με προηγούμενες θέσεις, σύνδεση με μελλοντικές θέσεις ή ιεραρχικοί και/ή λειτουργικοί δεσμοί.

⁽²³⁾ Π.χ. μέλος του προσωπικού χρησιμοποιεί στην πράξη την εξουσία του για να ευνοήσει/ωφελήσει εσκεμμένα οικονομική οντότητα που ανήκει σε μέλος της άμεσης οικογένειάς του.

⁽²⁴⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Μαρτίου 2015, *eVigilo Ltd*, C-538/13, ECLI:EU:C:2015:166, σκέψη 45: «Τα στοιχεία, όπως αυτά που προβλήθηκαν στην υπόθεση της κύριας δίκης σχετικά με τον σύνδεσμο μεταξύ των πραγματογνωμόνων που όρισε η αναθέτουσα αρχή και των ειδικευμένων συνεργατών των ανάδοχων επιχειρήσεων, ιδίως δε το γεγονός ότι τα πρόσωπα αυτά εργάζονται μαζί στο ίδιο πανεπιστήμιο, ανήκουν στην ίδια ερευνητική ομάδα και τελούν σε ιεραρχική σχέση εντός του πανεπιστημίου αυτού, εφόσον αποδεχθούν, αποτελούν αντικειμενικά στοιχεία που πρέπει να ενεργοποιήσουν διαδικασία εμπειροστατωμένου ελέγχου εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής ή, εφόσον συντρέξει περίπτωση, εκ μέρους των ελεγκτικών διοικητικών ή δικαστικών αρχών».

Το συμφέρον πρέπει να είναι αρκούντως σημαντικό ώστε να θεωρηθεί ότι μπορεί να «υπονομεύσει» την «αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων». Κατά κανόνα, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι όσο μεγαλύτερη είναι η ευθύνη και η λογοδοσία ή όσο μεγαλύτερο είναι το συμφέρον ή όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή στην εκτέλεση του προϋπολογισμού, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα μιας κατάστασης που εκλαμβάνεται ως σύγκρουση συμφερόντων.

Εν προκειμένω, το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 δεν καθορίζει ακριβές ποσοτικό όριο για τα συμφέροντα που θα μπορούσαν να προκαλέσουν σύγκρουση συμφερόντων, ούτε φαίνεται εφικτό να καθοριστεί τέτοιο όριο. Μερίδιο συμμετοχής της τάξης του 10 % σε εταιρεία μπορεί να μη φαίνεται μεγάλο, αλλά το μερίδιο αυτό (ή ακόμη και μικρότερο ποσοστιαίο μερίδιο) θα μπορούσε να αποτελεί τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην εν λόγω εταιρεία, να συνοδεύεται από δικαίωμα αρνησικυρίας σε σημαντικές αποφάσεις της εταιρείας ή να αντιπροσωπεύει σημαντικό στοιχείο ενεργητικού δεδομένου του μεγέθους της εταιρείας. Σε τέτοιες καταστάσεις είναι απαραίτητη η διεξοδική εξέταση κάθε περίπτωσης.

Παραδείγματα περιπτώσεων στις οποίες πρόσωπο που εργάζεται σε διαχειριστική αρχή/οργανισμό πληρωμών (ή σε εθνική αναθέτουσα αρχή) ή σε υπηρεσία της Επιτροπής και είναι υπεύθυνο για την αξιολόγηση αιτήσεων για χρηματοδότηση από την ΕΕ, θα μπορούσε να βρεθεί σε κατάσταση η οποία μπορεί να συνιστά ή μπορεί αντικειμενικά να εκληφθεί ως σύγκρουση συμφερόντων:

- 1) Το πρόσωπο (ή ο σύντροφός του) εκτελεί ταυτόχρονα συμβουλευτικές εργασίες, είτε για λογαριασμό εταιρείας συμβούλων είτε για τρίτο μέρος που παρέχει υπηρεσίες σε αυτήν, σχετικά με την υποβολή αιτήσεων για χρηματοδότηση από την ΕΕ.
- 2) Το πρόσωπο (ή μέλος της άμεσης οικογένειάς του) κατέχει άμεσα ή έμμεσα εταιρεία η οποία υποβάλλει αίτηση για χρηματοδότηση από την ΕΕ.
- 3) Το πρόσωπο συνδέεται φιλικά με τα διευθυντικά στελέχη/τους ιδιοκτήτες εταιρείας η οποία υποβάλλει αίτηση για χρηματοδότηση από την ΕΕ.
- 4) Το πρόσωπο είναι υποψήφιος/-α (ως μέλος πολιτικού κόμματος) για δημόσιο αξίωμα και το πολιτικό κόμμα του/της έχει επιχειρηματική σχέση με συγκεκριμένο αιτούντα χρηματοδότηση από την ΕΕ.
- 5) Πριν εγκαταλείψει τη θέση του στη δημόσια διοίκηση, ένα πρόσωπο διαπραγματεύεται τη μελλοντική απασχόλησή του σε εταιρεία που υποβάλλει αίτηση για χρηματοδότηση από την ΕΕ ⁽²⁵⁾ (ή συνδεδεμένη ή συνεργαζόμενη εταιρεία, ή άλλη εταιρεία με αλληλεπικαλυπτόμενη ιδιοκτησία σε σχέση με εκείνη που υποβάλλει αίτηση για χρηματοδότηση από την ΕΕ).
- 6) Το πρόσωπο εργάστηκε πρόσφατα σε διευθυντική θέση σε εταιρεία που υποβάλλει αίτηση για χρηματοδότηση από την ΕΕ και ήταν υπεύθυνο για τον συγκεκριμένο τομέα της εταιρείας που ζητεί τώρα τη χρηματοδότηση.
- 7) Εάν το πρόσωπο διαμένει σε δήμο που υποβάλλει αίτηση για χρηματοδότηση υποδομών, αυτό δεν θα πρέπει κατ' ανάγκη και αντικειμενικά να θεωρείται ότι προκαλεί σύγκρουση συμφερόντων. Όσο μεγαλύτερη είναι η ομάδα στην οποία ανήκει το πρόσωπο και η οποία επωφελείται από ένα μέτρο —εν προκειμένω οι κάτοικοι του οικείου δήμου— τόσο περισσότερο μετριάζεται εν γένει ο κίνδυνος σύγκρουσης συμφερόντων. Ωστόσο, εξακολουθεί να απαιτείται κατά περίπτωση αξιολόγηση εάν, για παράδειγμα, το πρόσωπο θα επωφελείτο από το μέτρο χρηματοδότησης με συγκεκριμένο τρόπο, π.χ. εάν οι δημόσιες υποδομές αυξάνουν την αξία των ακινήτων στη γειτονιά του, θα μπορούσε να υπάρχει/να προκύψει σύγκρουση συμφερόντων.

3.2.4 Υποχρεώσεις σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων

Οι κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση συμφερόντων θα πρέπει να εφαρμόζονται με ολοκληρωμένο προληπτικό τρόπο, δεδομένου ότι στόχος τους είναι να αποτρέψουν, καταρχάς, το ενδεχόμενο να βρεθεί ένα πρόσωπο σε κατάσταση στην οποία θα κάνει χρήση της εξουσίας του κατά τρόπο που επηρεάζεται από τα συμφέροντά του. Εάν φαίνεται ότι η αμερόληπτη κρίση ενός προσώπου που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ μπορεί να παρεμποδιστεί από προσωπικά συμφέροντα, με αποτέλεσμα είτε να είναι ευνοϊκή έναντι συγκεκριμένης επιλογής, είτε να είναι υπερβολικά επικριτική ή εχθρική προκειμένου να μη θεωρηθεί ότι υπάρχει ευνοιοκρατία, η κατάσταση αυτή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται άμεσα προτού οδηγήσει σε οποιαδήποτε παράνομη πράξη.

Όταν υφίσταται κατάσταση που μπορεί αντικειμενικά να εκληφθεί ως σύγκρουση συμφερόντων, πρέπει να εξετάζεται και να επιλύεται κατά τρόπον ώστε να μην μπορεί πλέον να εκληφθεί αντικειμενικά ως τέτοια. Στο πλαίσιο αυτό, και με την επιφύλαξη τυχόν αυστηρότερων εθνικών κανόνων, οι δημοσιονομικοί παράγοντες και άλλα πρόσωπα που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ πρέπει:

— να απέχουν από οποιαδήποτε ενέργεια από την οποία θα μπορούσε να προκύψει σύγκρουση των προσωπικών συμφερόντων τους με τα συμφέροντα της ΕΕ·

⁽²⁵⁾ ΟΟΣΑ «Managing Conflict of Interest in the Public Sector», OECD Guidelines and Country Experiences (2003), σ. 25, <http://www.oecd.org/corruption/ethics/48994419.pdf>.

Παράδειγμα:

Αποχή από οποιαδήποτε ενέργεια που αφορά τα προσωπικά τους συμφέροντα. Ένα πρόσωπο δεν πρέπει να αποφασίζει σχετικά με τη διάθεση δημόσιων πόρων, ούτε να αξιολογεί, να παρακολουθεί ή να διενεργεί λογιστικό ή άλλο έλεγχο όσον αφορά έργο στο οποίο πρόκειται να εμπλακεί ή έχει εμπλακεί το ίδιο (ή οι προσωπικοί φίλοι του ή η άμεση οικογένειά του).

- να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή φαινομένων σύγκρουσης συμφερόντων στα καθήκοντα για τα οποία είναι αρμόδιοι.

Παράδειγμα:

Το εμπλεκόμενο πρόσωπο πρέπει να απέχει από αποφάσεις που επηρεάζουν τη διάθεση κονδυλίων σε οντότητες ιδιοκτησίας του (ή ιδιοκτησίας της άμεσης οικογένειάς του). Πρέπει να διασφαλίζεται ότι δεν επηρεάζεται η λήψη αποφάσεων ⁽²⁶⁾ που συνδέονται με την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Για παράδειγμα, η γεωργική γη (σε περιπτώσεις όπου η γη είναι επιλέξιμη) παρέχει αυτομάτως (καθώς δεν υπάρχει διαδικασία επιλογής) το δικαίωμα στον δικαιούχο να λάβει άμεσες ενισχύσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων. Στην περίπτωση αυτή, το εμπλεκόμενο πρόσωπο δεν θα πρέπει να συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που καθορίζει την επιλεξιμότητα συγκεκριμένου αγροτεμαχίου.

- να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση καταστάσεων που μπορεί αντικειμενικά να εκληφθούν ως σύγκρουση συμφερόντων.

Παράδειγμα:

Το εμπλεκόμενο πρόσωπο θα μπορούσε να λάβει μέτρα που να διασφαλίζουν ότι δεν συμμετέχει πλέον σε κανένα στάδιο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού ή ότι δεν έχει πλέον κανένα οικονομικό ή άλλο προσωπικό συμφέρον κατά την έννοια του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018 σε σχέση με οντότητα που υποβάλλει αίτηση για χρηματοδότηση από την ΕΕ. Επομένως, το πρόσωπο θα μπορούσε να διακόψει όλες τις σχέσεις με την οντότητα· ή το εμπλεκόμενο πρόσωπο θα έπρεπε να αποσχίσει από οποιαδήποτε απόφαση σχετικά με τη χορήγηση χρηματοδότησης από την ΕΕ στη συγκεκριμένη οντότητα (μεταξύ άλλων μέσω παραίτησης εάν η έγκαιρη αποχή δεν ήταν επαρκής για την αντιμετώπιση της κατάστασης)· ή η οντότητα θα μπορούσε να αποσύρει την αίτησή της για χρηματοδότηση από την ΕΕ.

Τα παρακάτω μέτρα πρέπει να λαμβάνονται όταν υπάρχει κίνδυνος σύγκρουσης συμφερόντων στην οποία εμπλέκεται πρόσωπο που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ.

- Το πρόσωπο πρέπει να αναφέρει το ζήτημα στον ιεραρχικά ανώτερό του (ή στον αρμόδιο κύριο διατάκτη) (ή, στην περίπτωση πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων, ορθή πρακτική είναι να γνωστοποιεί το πρόσωπο σχετικά προσωπικά συμφέροντα σε δημόσια δήλωση συμφερόντων).
- Ο αρμόδιος ιεραρχικά ανώτερος (ή ο αρμόδιος κύριος διατάκτης) πρέπει να επιβεβαιώνει γραπτώς αν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων (και το εμπλεκόμενο πρόσωπο υποχρεούται να απέχει από τη δημιουργία τετελεσμένων γεγονότων ενόσω εκκρεμεί η απόφαση του προϊσταμένου του). Ο ιεραρχικά ανώτερος πρέπει να ασκεί την κρίση του και να εξετάζει προσεκτικά κατά πόσον άτομο που γνωρίζει τα σχετικά γεγονότα θα ήταν πιθανό να πιστέψει ότι η ακεραιότητα του οργανισμού διατρέχει κίνδυνο λόγω ανεπιλύτης σύγκρουσης συμφερόντων. Ο ιεραρχικά ανώτερος θα πρέπει να αξιολογήσει την ανάγκη αντικατάστασης του προσώπου που έχει δηλώσει πιθανή σύγκρουση συμφερόντων. Πριν από αυτό, και με την επιφύλαξη της ισχύουσας νομοθεσίας, η αρχή ή ο ιεραρχικά ανώτερος θα πρέπει να συζητήσει με το εμπλεκόμενο πρόσωπο σχετικά με την κατάσταση προκειμένου να αξιολογήσει καλύτερα τον κίνδυνο μεροληπτικής εκτέλεσης των καθηκόντων του.
- Όταν διαπιστώνεται ότι έχει προκύψει σύγκρουση συμφερόντων, η αρμόδια εθνική αρχή (ή η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή) πρέπει να διασφαλίζει ότι το εμπλεκόμενο μέλος του προσωπικού παύει κάθε σχετική δραστηριότητα που σχετίζεται με την εκτέλεση του προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένων τυχόν προπαρασκευαστικών πράξεων.

⁽²⁶⁾ Συμπεριλαμβανομένης της επαλήθευσης, της έγκρισης, της πληρωμής και της λογιστικής καταχώρισης απαιτήσεων ή αιτημάτων πληρωμής.

Το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 απαιτεί επίσης από την εθνική αρχή (ή τον αρμόδιο κύριο διατάκτη) να διασφαλίζει επίσης την ανάληψη κάθε περαιτέρω ενδεδειγμένης ενέργειας σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. (βλ. κεφάλαια 3.2 και 6.2). Τούτο είναι σημαντικό όχι μόνο για την αντιμετώπιση του ζητήματος, αλλά και προκειμένου να καταστεί δυνατή η συνέχιση των δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, ενδέχεται η αρχή (ή ο αρμόδιος κύριος διατάκτης) να χρειάζεται τη συμβουλή ή την παρέμβαση άλλων αρμόδιων οργανισμών, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Τέλος, από τη μία πλευρά, σε περίπτωση ανεπιλύτης κατάστασης που εκλαμβάνεται αντικειμενικά ως σύγκρουση συμφερόντων ή σε περίπτωση επιβεβαιωμένης σύγκρουσης συμφερόντων, όταν π.χ. μέλος του προσωπικού χρησιμοποιεί στην πράξη την εξουσία του για να ευνοήσει/ωφελήσει εσκεμμένα οικονομική οντότητα που ανήκει σε μέλος της άμεσης οικογένειάς του, οι καταστάσεις αυτές θα πρέπει να οδηγούν στην εξέταση του αντικτύπου στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ ⁽²⁷⁾, μεταξύ άλλων με σκοπό τον καθορισμό κατάλληλων διορθωτικών μέτρων (π.χ. ακύρωση και επαναξιολόγηση διαδικασιών ανάθεσης, ακύρωση συμβάσεων/συμφωνιών, αναστολή πληρωμών, εφαρμογή δημοσιονομικών διορθώσεων και ανάκτηση κεφαλαίων). Επιπλέον, τέτοιες καταστάσεις θα μπορούσαν γενικά να χαρακτηριστούν ως παράνομη πράξη βάσει του διοικητικού, του δημοσιοϋπαλληλικού ή του ποινικού δικαίου και θα πρέπει να τιμωρούνται αναλόγως. Από την άλλη πλευρά, οι απόπειρες των υποψηφίων, των προσφερόντων ή των αιτούντων να επηρεάσουν αθέμιτα μια διαδικασία ανάθεσης ή να αποκτήσουν πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται, τουλάχιστον, ως σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα και να οδηγούν σε αποκλεισμό από τη συμμετοχή σε διαδικασίες ανάθεσης (όπως συμβαίνει στην περίπτωση της άμεσης/έμμεσης διαχείρισης σύμφωνα με το άρθρο 136 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημεία iv) και v) —βλ. κεφάλαιο 4).

4. ΕΙΔΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΣΗ/ΕΜΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Όπως ορίζεται στο άρθρο 36 παράγραφος 3 στοιχείο γ) του ΔΚ του 2018 σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού για όλους τους τρόπους διαχείρισης (συμπεριλαμβανομένης της άμεσης/έμμεσης διαχείρισης), τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να μπορούν να αποφεύγουν τις συγκρούσεις συμφερόντων.

Στο πλαίσιο της άμεσης διαχείρισης, σύμφωνα με το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΔΚ του 2018, η Επιτροπή (και, ως εκ τούτου, το προσωπικό της) εκτελεί τον προϋπολογισμό άμεσα μέσω των υπηρεσιών της.

Στο πλαίσιο της έμμεσης διαχείρισης, σύμφωνα με το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΔΚ του 2018 ⁽²⁸⁾, η Επιτροπή αναθέτει την εκτέλεση του προϋπολογισμού σε εξωτερικούς εταίρους. Παραδείγματα τέτοιων εξωτερικών εταίρων είναι οι διεθνείς οργανισμοί υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, οι οργανισμοί της ΕΕ ⁽²⁹⁾, οντότητες ιδιωτικού δικαίου επιφορτισμένες με δημόσια υπηρεσία, οργανισμοί δημοσίου δικαίου, στους οποίους περιλαμβάνονται οργανισμοί των κρατών μελών, καθώς και τρίτες χώρες ⁽³⁰⁾ ή οι οντότητες που έχουν αυτές ορίσει.

Ωστόσο, ακόμη και αν οι εξωτερικοί εταίροι είναι υπεύθυνοι για τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός αποτελεσματικού και παραδοτικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου, τελικώς υπεύθυνη και υπόλογη για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ παραμένει η Επιτροπή. Για τον λόγο αυτό, στις συμφωνίες (νέες ή τροποποιημένες) που υπογράφονται με τους εξωτερικούς εταίρους, η Επιτροπή θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων, οι οποίες απορρέουν από το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018. Αυτό καθίσταται ακόμη σημαντικότερο όταν ο εξωτερικός εταίρος δεν υπάγεται στη δικαιοδοσία των κρατών μελών ⁽³¹⁾ (βλ. κεφάλαιο 3.2.2). Οι εξωτερικοί εταίροι θα πρέπει επίσης να συμπεριλαμβάνουν τις υποχρεώσεις αυτές στις συμφωνίες τους με οποιονδήποτε άλλο φορέα (π.χ. εκτελεστικοί φορείς, όπως ενδιάμεσοι φορείς χρηματοδότησης) με τον οποίο έχουν συμβατική σχέση για την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Οι εξωτερικοί εταίροι παραμένουν ωστόσο αρμόδιοι για τη θέσπιση συμπληρωματικών και ενδεχομένως ακόμη λεπτομερέστερων και/ή αυστηρότερων κανόνων, αλλά, κατ' ελάχιστον, πρέπει να τηρούν τις υποχρεώσεις του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018.

⁽²⁷⁾ Για το προσωπικό των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, βλ. επίσης άρθρο 93 του ΔΚ του 2018.

⁽²⁸⁾ Βλ. επίσης άρθρα 156, 157 και 158 του ΔΚ του 2018.

⁽²⁹⁾ Σημειώνεται ότι οι εκτελεστικοί οργανισμοί (άρθρο 69 του ΔΚ του 2018) εφαρμόζουν τις διατάξεις του ΔΚ άμεσα.

Για τους αποκεντρωμένους οργανισμούς (άρθρο 70 του ΔΚ του 2018), οι κανόνες για τις συγκρούσεις συμφερόντων καθορίζονται στο άρθρο 42 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2019/715 της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2018, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού-πλαίσιου για τους οργανισμούς που δημιουργούνται δυνάμει της ΣΛΕΕ και της Συνθήκης Ευρατόμ και αναφέρονται στο άρθρο 70 του ΔΚ του 2018.

Για τους οργανισμούς που αφορούν συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (άρθρο 71 του δημοσιονομικού κανονισμού 2018), οι κανόνες για τις συγκρούσεις συμφερόντων καθορίζονται στο άρθρο 27 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2019/887 της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 2019, σχετικά με τον πρότυπο δημοσιονομικό κανονισμό για τους οργανισμούς που αφορούν συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και αναφέρονται στο άρθρο 71 του ΔΚ του 2018.

⁽³⁰⁾ Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης αφορά επίσης, για παράδειγμα, την έμμεση διαχείριση με τη δικαιούχο χώρα (IMBC) για τις υποψήφιες χώρες, στο πλαίσιο της οποίας τα κονδύλια της ΕΕ εκτελούνται υπό καθεστώς έμμεσης διαχείρισης από χώρες-εταίρους/δικαιούχους χώρες- άλλες μορφές έμμεσης διαχείρισης από χώρες εταίρους/δικαιούχους χώρες στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας (EMΓ) (π.χ. εκτιμήσεις προγραμμάτων: Αίγυπτος ή Τυνησία), καθώς και εθνικούς διατάκτες και παρεμφερή καθήκοντα στις χώρες εταίρους που περιλαμβάνουν ευθύνη διαχείρισης των κονδυλίων της ΕΕ.

⁽³¹⁾ Οι κανονισμοί είναι νομικές πράξεις που εφαρμόζονται αυτόματα και ομοιόμορφα σε όλες τις χώρες της ΕΕ μόλις τεθούν σε ισχύ, χωρίς να χρειάζεται να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο. Είναι δεσμευτικοί ως προς όλα τα μέρη τους για όλες τις χώρες της ΕΕ.

Η Επιτροπή είναι επίσης επιφορτισμένη με την εποπτεία των εν λόγω εταιρών, ώστε να εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους ⁽³²⁾. Αυτό είναι υποχρεωτικό και συναφές στον βαθμό που, στο πλαίσιο της έμμεσης διαχείρισης, η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίζει ότι οι εξωτερικοί εταίροι παρέχουν επίπεδο προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ ισοδύναμο με εκείνο που παρέχεται στο πλαίσιο της άμεσης διαχείρισης ⁽³³⁾.

Η άμεση διαχείριση επιτρέπει τη συνεχή πρόληψη, τον εντοπισμό και τον χειρισμό συγκρούσεων συμφερόντων σε όλα τα στάδια, από τη φάση σχεδιασμού έως τη φάση εκτέλεσης, τους ελέγχους και τις αξιολογήσεις, ενώ η συμμετοχή της Επιτροπής στην πρόληψη, στον εντοπισμό και στον χειρισμό συγκρούσεων συμφερόντων σε περιπτώσεις έμμεσης διαχείρισης βασίζεται επίσης στην εκ των προτέρων αξιολόγηση των διαδικασιών του εξωτερικού εταίρου.

Τα στάδια της εν λόγω αξιολόγησης καθορίζονται στο άρθρο 154 παράγραφος 4 του ΔΚ του 2018 και αναλύονται περαιτέρω στην απόφαση της Επιτροπής ⁽³⁴⁾ για τη θέσπιση νέων όρων εντολής για τη μεθοδολογία αξιολόγησης κατά πυλώνες που πρέπει να χρησιμοποιείται σύμφωνα με τον ΔΚ του 2018. Ειδικότερα, η μεθοδολογία αυτή περιλαμβάνει την αξιολόγηση των διαδικασιών που εφαρμόζονται για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων στον πυλώνα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, καθώς και, κατά περίπτωση, στον πυλώνα των επιχορηγήσεων, των προμηθειών και των χρηματοδοτικών μέσων. Μόνο έπειτα από θετική αξιολόγηση θα είναι η οντότητα επιλέξιμη να αναλάβει καθήκοντα εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

Ως εκ τούτου, κατά την αντιμετώπιση συγκρούσεων συμφερόντων στο πλαίσιο της έμμεσης διαχείρισης, θα πρέπει να δίνεται έμφαση στην πρόληψη των συγκρούσεων συμφερόντων όταν ανατίθενται καθήκοντα εκτέλεσης του προϋπολογισμού σε εξωτερικό εταίρο, καθώς και στον εντοπισμό και τον χειρισμό συγκρούσεων συμφερόντων από εκείνους που εμπλέκονται στη διενέργεια επαληθεύσεων ή λογιστικού ελέγχου όσον αφορά τον εξωτερικό εταίρο (και κάθε οντότητα με την οποία ο εξωτερικός εταίρος έχει συμβατική σχέση για την εκτέλεση του προϋπολογισμού) κατά τη διάρκεια και μετά τη φάση εκτέλεσης.

Οι βασικές πράξεις (τομεακή νομοθεσία) των διαφόρων πολιτικών, ταμείων ή προγραμμάτων μπορεί επίσης να περιέχουν περαιτέρω κανόνες σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων, ιδίως την υποχρέωση αποφυγής συγκρούσεων συμφερόντων. Λαμβανομένης υπόψη της δέσμευσης της Επιτροπής (και της απαίτησης) για διαφάνεια, είναι σημαντικό να παρέχονται στους συμμετέχοντες ⁽³⁵⁾, τους δικαιούχους ⁽³⁶⁾, τους εξωτερικούς εταίρους κ.λπ. σαφείς πληροφορίες σχετικά με τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά τις συγκρούσεις συμφερόντων και να περιλαμβάνονται διατάξεις ή διασταυρούμενες παραπομπές σε νομικές διατάξεις σχετικά με τις εν λόγω υποχρεώσεις (και τις συνέπειες της παραβίασής τους) σε i) έγγραφα προμηθειών, ii) προγράμματα εργασίας iii) προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, iv) συμβάσεις προμηθειών, v) συμφωνίες επιχορήγησης, vi) συμφωνίες συνεισφοράς και vii) συμφωνίες χρηματοδότησης.

4.1 Συγκρούσεις συμφερόντων στις διαδικασίες ανάθεσης

Οι κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες με τους οποίους πρέπει να συμμορφώνονται τα θεσμικά όργανα της ΕΕ καθορίζονται στον ΔΚ του 2018 ⁽³⁷⁾. Στο άρθρο 2 σημείο 3 του ΔΚ του 2018 η διαδικασία ανάθεσης/επιχορήγησης/απονομής ορίζεται ως διαδικασία προμηθειών, διαδικασία επιχορήγησης, διαγωνισμός για βραβεία ή διαδικασία για την επιλογή εμπειρογνομόνων ή προσώπων ή οντοτήτων που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού στο πλαίσιο έμμεσης διαχείρισης.

Τα έγγραφα της Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Προϋπολογισμού) «Central Financial Service's Vade-mecum on public procurement» (Οδηγός της Κεντρικής Οικονομικής Υπηρεσίας για τις δημόσιες προμήθειες) ⁽³⁸⁾ και «Vade-mecum on grants ⁽³⁹⁾» (Οδηγός για τις επιχορηγήσεις) είναι έγγραφα εσωτερικής χρήσης που προορίζονται να παράσχουν στα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ πρακτική βοήθεια κατά την προετοιμασία και την εφαρμογή αυτών των διαδικασιών, καθώς και να παράσχουν καθοδήγηση ⁽⁴⁰⁾ σχετικά με την αντιμετώπιση συγκρούσεων συμφερόντων στις διαδικασίες ανάθεσης.

⁽³²⁾ Άρθρο 154 παράγραφος 5 του ΔΚ του 2018.

⁽³³⁾ Άρθρο 154 παράγραφος 3 του ΔΚ του 2018.

⁽³⁴⁾ Απόφαση της Επιτροπής, της 17ης Απριλίου 2019, για τη θέσπιση νέων όρων εντολής για τη μεθοδολογία αξιολόγησης κατά πυλώνες που πρέπει να χρησιμοποιείται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ C 191 της 6.6.2019, σ. 2).

⁽³⁵⁾ Ο συμμετέχων ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 47 του ΔΚ του 2018 ως «υποψήφιος ή προσφέρων σε διαδικασία προμηθειών, απτών σε διαδικασία επιχορήγησης, εμπειρογνόμων σε διαδικασία επιλογής εμπειρογνομόνων, απτών σε διαγωνισμό για βραβεία ή πρόσωπο ή οντότητα που συμμετέχει σε διαδικασία εκτέλεσης κονδυλίων της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 62 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο στοιχείο γ)» δηλαδή έμμεση διαχείριση.

⁽³⁶⁾ Ο δικαιούχος ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 5 του ΔΚ του 2018 ως «φυσικό πρόσωπο ή οντότητα, με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, με το οποίο έχει υπογραφεί συμφωνία επιχορήγησης».

⁽³⁷⁾ Οι κανόνες των κρατών μελών για τις δημόσιες προμήθειες ορίζονται στις οδηγίες για τις προμήθειες.

⁽³⁸⁾ <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/imp/procurement/Documents/vademecum-public-procurement-en.pdf>

⁽³⁹⁾ <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/imp/grants/Documents/grants-vademecum-en-combined.pdf>

⁽⁴⁰⁾ Βλ. επίσης BUDGWEB για συμβάσεις-πρότυπα και συμφωνίες επιχορήγησης, καθώς και δηλώσεις απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων και εμπιστευτικότητα: <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/Pages/index.aspx>.

Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται επίσης στον οδηγό «Procurement and Grants for European Union external actions — A Practical Guide (PRAG)»⁽⁴¹⁾. Ο εν λόγω πρακτικός οδηγός παρέχει στις αναθέτουσες αρχές, αφενός, και στους προσφέροντες, τους υποψηφίους, τους αιτούντες και τους αναδόχους, αφετέρου, πρακτική βοήθεια για την προετοιμασία και την εκτέλεση συμβάσεων προμηθειών και επιχορηγήσεων στον τομέα των εξωτερικών δράσεων. Ο συγκεκριμένος πρακτικός οδηγός δεν εφαρμόζεται σε διαδικασίες ανάθεσης για τις οποίες η Επιτροπή ενεργεί ως αναθέτουσα αρχή για ίδιο λογαριασμό (οι διαδικασίες αυτές καλύπτονται από τους οδηγούς για τις δημόσιες προμήθειες και τις επιχορηγήσεις που αναφέρονται ανωτέρω). Οι παραπομπές που περιλαμβάνονται στο τμήμα 2.5.4 του εν λόγω πρακτικού οδηγού σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων είναι, κατ' ουσίαν, παρόμοιες με τις τέσσερις περιπτώσεις που παρουσιάζονται κατωτέρω.

Στο ειδικό πλαίσιο των διαδικασιών ανάθεσης, πρέπει να γίνει διάκριση τεσσάρων καταστάσεων: i) συγκρούσεις συμφερόντων σύμφωνα με το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018· ii) απόπειρες να επηρεαστεί με αθέμιτο τρόπο μια διαδικασία ανάθεσης ή να αποκτηθούν πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα (οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα)· iii) συμμετοχή στη σύνταξη των εγγράφων που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία ανάθεσης και iv) αντικρουόμενα επαγγελματικά συμφέροντα⁽⁴²⁾. Περιπτώσεις που αφορούν αυτές τις τέσσερις καταστάσεις παρουσιάζονται λεπτομερέστερα κατωτέρω, ώστε να καταστεί σαφές σε ποιες περιπτώσεις υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων που καλύπτεται από τις διατάξεις του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018.

1. Συγκρούσεις συμφερόντων σύμφωνα με το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018

Στο πλαίσιο των διαδικασιών ανάθεσης, η ΕΕ (και το προσωπικό της) ενεργεί ως αναθέτουσα αρχή ή ως πάροχος στήριξης της ΕΕ με τη μορφή επιχορηγήσεων, βραβείων, χρηματοδοτικών μέσων και εγγυήσεων από τον προϋπολογισμό.

Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων συνδέεται με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης⁽⁴³⁾. Όταν οι νομικές πράξεις προβλέπουν υποχρέωση χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης, περιλαμβάνεται ο επιμελής χειρισμός των συγκρούσεων συμφερόντων, με σκοπό ιδίως τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού.

Για παράδειγμα, σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης, τα μέλη μιας επιτροπής αξιολόγησης⁽⁴⁴⁾ πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογούν με αμεροληψία και αντικειμενικότητα τις προτάσεις. Ως εκ τούτου, υποχρεούνται να προβαίνουν σε οποιαδήποτε ενέργεια απαιτείται βάσει του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018.

Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων αναφέρεται σε περιπτώσεις στις οποίες πρόσωπα που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού βρίσκονται σε μία από τις καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 61 του ΔΚ του 2018, δηλαδή όταν η ικανότητα του προσώπου να ασκεί αμερόληπτα και αντικειμενικά τον ρόλο του «υπονομεύεται από οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους ή από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, από οικονομικό συμφέρον ή από οποιοδήποτε άλλο άμεσο ή έμμεσο προσωπικό συμφέρον». Εν προκειμένω, ισχύουν οι υποχρεώσεις που εξηγούνται στο κεφάλαιο 3⁽⁴⁵⁾.

Στο πλαίσιο των διαδικασιών ανάθεσης, το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 εφαρμόζεται στους διατάκτες⁽⁴⁶⁾ και σ' εκείνους που συμμετέχουν ή είναι υπεύθυνοι για τη διαδικασία ανάθεσης, καθώς και σ' εκείνους που συμμετέχουν στις φάσεις προετοιμασίας, αποσφράγισης και αξιολόγησης. Η έννοια της «σύγκρουσης συμφερόντων», όπως ορίζεται στο άρθρο 61 του ΔΚ του 2018, δεν ισχύει για τους συμμετέχοντες (δηλαδή τους υποψηφίους/τους προσφέροντες/τους αιτούντες) και δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται όταν γίνεται αναφορά σ' αυτούς.

Επιπλέον, ο ΔΚ του 2018 ενισχύει περαιτέρω τους κανόνες σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων με τις ακόλουθες διατάξεις:

— τα μέλη των επιτροπών αποσφράγισης και αξιολόγησης (και οι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες που επιλέγονται για παροχή συνδρομής) πρέπει να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του άρθρου 61 του ΔΚ του 2018 (άρθρο 150 παράγραφος 5, άρθρο 225 παράγραφος 4, άρθρο 237 παράγραφος 2, παράρτημα Ι σημεία 28.2 και 29.1 του ΔΚ του 2018),

⁽⁴¹⁾ <https://ec.europa.eu/europeaid/prag/> [Ο συγκεκριμένος πρακτικός οδηγός δεν εφαρμόζεται στις δράσεις πολιτικής προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας που διεξάγονται από τη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας (ΓΔ ΕCHO)].

⁽⁴²⁾ Βλ. αιτιολογική σκέψη 104 του ΔΚ του 2018.

⁽⁴³⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Μαρτίου 2015, *eVigilo Ltd.*, C-538/13, ECLI:EU:C:2015:166, σκέψη 35, σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι απόφαση ανάθεσης η οποία λαμβάνεται σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων παραβιάζει τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας. Απόφαση του Πρωτοδικείου, της 17ης Μαρτίου 2005, *AFCon Management Consultants κ.λπ. κατά Επιτροπής*, T-160/03, ECLI:EU:T:2005:107, σκέψη 74, σχετικά με τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων από την Επιτροπή: η απαίτηση αποφυγής συγκρούσεων συμφερόντων βασιζόταν επίσης στην αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

⁽⁴⁴⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Μαρτίου 2005, *AFCon Management Consultants κ.λπ. κατά Επιτροπής*, T-160/03, ECLI:EU:T:2005:107: η Επιτροπή δεν διερεύνησε την προφανή σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ προσφέροντος και μέλους της επιτροπής αξιολόγησης των προσφορών.

⁽⁴⁵⁾ Βλ. επίσης σημείο 5 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τη συμμετοχή της Επιτροπής σε φορείς ιδιωτικού δικαίου που προσαρτώνται στην απόφαση C(2004)2958.

⁽⁴⁶⁾ Συμπεριλαμβανομένων των κύριων και των δευτερευόντων διατακτών.

- η επιλογή των προσώπων ή οντοτήτων που επιφορτίζονται με την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ υπό καθεστώς έμμεσης διαχείρισης δεν θα πρέπει να οδηγεί σε συγκρούσεις συμφερόντων (άρθρο 154 παράγραφος 1 του ΔΚ του 2018),
- για τα χρηματοδοτικά μέσα που εκτελούνται άμεσα από την Επιτροπή, η επιλογή των διαχειριστών των ειδικών επενδυτικών φορέων, των ενδιάμεσων φορέων χρηματοδότησης και των αποδεκτών δεν θα πρέπει να οδηγεί σε συγκρούσεις συμφερόντων (άρθρο 216 παράγραφος 3 του ΔΚ του 2018).

2. Σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα

Υπάρχουν ειδικές καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται συμμετέχοντες και οι οποίες χαρακτηρίζονται ως περιπτώσεις «σοβαρού επαγγελματικού παραπτώματος» και όχι ως συγκρούσεις συμφερόντων σύμφωνα με το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018:

- όταν ο συμμετέχων συνάπτει συμφωνία με άλλα πρόσωπα ή οντότητες ⁽⁴⁷⁾ με σκοπό τη στρέβλωση του ανταγωνισμού,
- όταν ο συμμετέχων επιχειρεί να επηρεάσει αθέμιτα τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής κατά τη διάρκεια διαδικασίας προμηθειών, για παράδειγμα μέσω της δυσφήμισης άλλου συμμετέχοντος ή της ψευδούς παρουσίασης της εμπειρογνομίας και των πόρων που έχει στη διάθεσή του,
- όταν ο συμμετέχων επιχειρεί να αποκτήσει πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα οι οποίες ενδέχεται να του παράσχουν αθέμιτο πλεονέκτημα κατά τη διαδικασία.

Οι περιπτώσεις αυτές απαριθμούνται στο άρθρο 136 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΔΚ του 2018 και αποτελούν τη βάση για τον αποκλεισμό του συμμετέχοντος από τις διαδικασίες χορήγησης εάν «έχει κριθεί με οριστική δικαστική ή διοικητική απόφαση ότι το πρόσωπο ή η οντότητα έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα παραβιάζοντας τις εφαρμοστέες νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις ή πρότυπα δεοντολογίας του επαγγελματικού κλάδου στον οποίο ανήκει ή έχοντας επιδείξει επιζήμια συμπεριφορά που έχει αντίκτυπο στην επαγγελματική αξιοπιστία του προσώπου ή της οντότητας, όταν η συμπεριφορά αυτή είναι δηλωτική πρόθεσης διαπράξεως παραπτώματος ή βαριάς αμέλειας». Όπως ορίζεται στο άρθρο 136 παράγραφος 2 του ΔΚ του 2018, ο αποκλεισμός αυτός μπορεί επίσης να συμβεί ελλείψει οριστικής δικαστικής ή διοικητικής απόφασης με βάση τον προκαταρκτικό νομικό χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς, έχοντας υπόψη διαπιστωμένα πραγματικά περιστατικά ή άλλα πορίσματα που περιλαμβάνονται στη σύσταση της επιτροπής του άρθρου 143 του ΔΚ του 2018.

3. Συμμετοχή στη σύνταξη των εγγράφων που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία ανάθεσης

Ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις όπου η αναθέτουσα αρχή/ο πάροχος στήριξης της ΕΕ έχει συνάψει σύμβαση, για παράδειγμα, με εξωτερικούς εμπειρογνώμονες για την παροχή βοήθειας κατά τη σύνταξη των εγγράφων που θα χρησιμοποιηθούν σε διαδικασία ανάθεσης (π.χ. σύνταξη της συγγραφής υποχρεώσεων μεταγενέστερης διαδικασίας προμηθειών) και όπου ο πάροχος υπηρεσιών αποφασίζει να συμμετάσχει και αυτός στην ίδια διαδικασία ανάθεσης ως συμμετέχων.

Σύμφωνα με το άρθρο 137 παράγραφος 1 του ΔΚ του 2018, ο συμμετέχων υποχρεούται να δηλώσει τη συμμετοχή του στη σύνταξη εγγράφων που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία ανάθεσης (ή οποιαδήποτε άλλη από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 136 παράγραφος 1 και στο άρθρο 141 παράγραφος 1 του ΔΚ του 2018) και, κατά περίπτωση, να δηλώσει αν έχει λάβει τα διορθωτικά μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 136 παράγραφος 6 στοιχείο α) και στο άρθρο 136 παράγραφος 7 του ΔΚ του 2018.

Η αναθέτουσα αρχή/ο πάροχος στήριξης της ΕΕ είναι υπεύθυνη/-ος για τη διασφάλιση της ίσης μεταχείρισης των συμμετεχόντων που συμμετέχουν στη σύνταξη των εγγράφων και των άλλων συμμετεχόντων. Ο συμμετέχων που ασχολείται με τη σύνταξη των εγγράφων πρέπει να απορριφθεί από τη μεταγενέστερη διαδικασία, εφόσον η συμμετοχή του συνεπάγεται παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, συμπεριλαμβανομένης ανεπανόρθωτης στρέβλωσης του ανταγωνισμού (άρθρο 141 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΔΚ του 2018 ⁽⁴⁸⁾). Στο πλαίσιο αυτό, η αναθέτουσα αρχή θα μπορούσε, για παράδειγμα, να παράσχει στα μέλη της

⁽⁴⁷⁾ Π.χ.: άλλο πρόσωπο ή οντότητα θα μπορούσε να είναι: 1) άλλος συμμετέχων ή 2) πάροχος υπηρεσιών (ο οποίος συμμετείχε προηγουμένως στην κατάρτιση των εγγράφων που θα χρησιμοποιηθούν στη διαδικασία ανάθεσης), όταν ο συμμετέχων αναθέτει στον εν λόγω πάροχο υπηρεσιών να βοηθήσει στην κατάρτιση της προσφοράς/αίτησής του με σκοπό τη στρέβλωση του ανταγωνισμού (είναι γνωστή η δυσκολία της σύνταξης συγγραφής υποχρεώσεων που να είναι αρκούντως ακριβής ώστε να γίνεται κατανοητή από όλους τους αιτούντες με τον ίδιο τρόπο). Ένας σύμβουλος που βοήθησε αναθέτουσα αρχή στην κατάρτιση δεν θα πρέπει στη συνέχεια να προσφέρει (ή να προσληφθεί για να παράσχει) συμβουλευτικές υπηρεσίες σε συμμετέχοντα σχετικά με το πώς ακριβώς να συντάξει την αντίστοιχη προσφορά/αίτησή του).

⁽⁴⁸⁾ Εκτός από την απόρριψη που προκύπτει από τη συμμετοχή στη σύνταξη των εγγράφων που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διαδικασία ανάθεσης, επισημαίνεται επίσης ότι υπάρχουν και άλλες περιστάσεις που μπορεί να οδηγήσουν στην απόρριψη συμμετέχοντος, όπως αυτή που ορίζεται στο άρθρο 141 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΔΚ του 2018, όταν ο συμμετέχων είτε έχει υποβάλει ψευδή στοιχεία στο πλαίσιο της παροχής των πληροφοριών που απαιτούνται ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή στη διαδικασία είτε δεν έχει παράσχει τις πληροφορίες αυτές. Στην ακόλουθη υπόθεση ο διατάκτης απέρριψε συμμετέχοντα από διαδικασία ανάθεσης λόγω μη παροχής πληροφοριών (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 9ης Απριλίου 2019, *Sopra Steria κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου*, T-182/15, ECLI:EU:T:2019:228): το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της Sopra Sterias —Ήταν αδιάφορο το γεγονός ότι δεν επήλθε σύγκρουση, η Sopra Steria παρέβη τους κανόνες του διαγωνισμού που την υποχρέωναν να ενημερώσει αμελλητί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για ενδεχόμενη σύγκρουση συμφερόντων: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να απορρίψει προσφέροντα ο οποίος δεν παρέχει τις πληροφορίες που απαιτούνται ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προκήρυξε διαγωνισμό για περισσότερα τμήματα για διάφορες υπηρεσίες ΤΠ. Ένα από αυτά τα τμήματα αφορούσε την αξιολόγηση άλλων τμημάτων και, ως εκ τούτου, ήταν προφανώς ασύμβατο να υποβάλει μια κοινοπραξία προσφορά και για το συγκεκριμένο τμήμα και για άλλα. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, πραγματοποιήθηκε συγχώνευση δύο εταιρειών της κοινοπραξίας που υπέβαλαν προσφορές γι' αυτά τα ασύμβατα τμήματα, γεγονός που οδήγησε σε ακύρωση λόγω μη συμμόρφωσης με τον κανόνα περί ασυμβατότητας. Το Δικαστήριο επικύρωσε την απόφαση ακύρωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

επιτροπής αξιολόγησης πληροφορίες σχετικά με τους παρόχους υπηρεσιών που συμμετείχαν στη σύνταξη των εγγράφων που θα χρησιμοποιηθούν στη διαδικασία ανάθεσης.

Το βάρος της απόδειξης φέρει η αναθέτουσα αρχή/ο πάροχος της στήριξης της ΕΕ. Ως εκ τούτου, εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή/στον πάροχο στήριξης της ΕΕ να αποδείξει τη στρέβλωση του ανταγωνισμού ή να αποδείξει ότι έχει λάβει όλα τα δυνατά μέτρα για να αποφύγει τον αποκλεισμό του συγκεκριμένου συμμετέχοντος από τη διαδικασία ανάθεσης⁽⁴⁹⁾. Η απόρριψη αυτή υπόκειται σε διαδικασία αντιπαράθεσης⁽⁵⁰⁾ και, ως εκ τούτου, πρέπει να παρέχεται στον συμμετέχοντα η δυνατότητα να αποδείξει ότι η προηγούμενη συμμετοχή του δεν οδήγησε σε στρέβλωση του ανταγωνισμού.

Στην πράξη, συνιστάται να αποφεύγεται η απόρριψη με τη θέση σε εφαρμογή μέτρων για την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Ειδικότερα, οι πληροφορίες που παρέχονται στον πάροχο υπηρεσιών για την προετοιμασία των εγγράφων που θα χρησιμοποιηθούν σε διαδικασία ανάθεσης θα πρέπει να κοινοποιούνται και στους άλλους συμμετέχοντες στη δεύτερη διαδικασία. Επιπλέον, η προθεσμία για την παραλαβή των προσφορών/αιτήσεων της δεύτερης διαδικασίας θα πρέπει να είναι αρκετά μεγάλη ώστε να διασφαλίζεται η επαρκής ενημέρωση όλων των συμμετεχόντων.

4. Αντικρουόμενα επαγγελματικά συμφέροντα (μόνο για προμηθειες)

Οι οικονομικοί φορείς⁽⁵¹⁾ που συμμετέχουν σε διαδικασίες προμηθειών δεν θα πρέπει να έχουν σύγκρουση συμφερόντων η οποία μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την εκτέλεση της σύμβασης (άρθρο 167 παράγραφος 1 στοιχείο γ) και παράρτημα I σημείο 20.6 του ΔΚ του 2018).

Αυτό συνήθως αναφέρεται ως αντικρουόμενο επαγγελματικό συμφέρον και θα πρέπει να αντιμετωπίζεται στο στάδιο της επιλογής, ώστε να αποτρέπονται περιπτώσεις στις οποίες, για παράδειγμα, ανατίθεται σε έναν οικονομικό φορέα σύμβαση για την αξιολόγηση έργου στο οποίο έχει συμμετάσχει ή για τον έλεγχο λογαριασμών τους οποίους έχει προηγουμένως πιστοποιήσει, καθώς, στις περιπτώσεις αυτές, ο οικονομικός φορέας έχει ήδη εμπλακεί στο ακριβές αντικείμενο του διαγωνισμού. Οι καταστάσεις αυτές προκύπτουν συχνά σε συμβάσεις-πλαίσια αξιολόγησης ή ελέγχου, όπου ο ανάδοχος μπορεί να έχει αντικρουόμενα επαγγελματικά συμφέροντα για συγκεκριμένη σύμβαση.

Απαιτείται κατά περίπτωση αξιολόγηση προκειμένου να επιβεβαιωθεί ότι η κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την εκτέλεση της συγκεκριμένης σύμβασης. Εάν ο οικονομικός φορέας βρίσκεται σε τέτοια κατάσταση, απορρίπτεται η αντίστοιχη προσφορά. Η αξιολόγηση θα πρέπει να περιλαμβάνει διαδικασία αντιπαράθεσης με τον ενδιαφερόμενο φορέα και θα πρέπει να βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια και πραγματικά στοιχεία που επιβεβαιώνουν, λαμβανομένης υπόψη της φύσης των καθηκόντων που πρόκειται να εκτελεστούν, το αντικρουόμενο επαγγελματικό συμφέρον και, ταυτόχρονα, αποτρέπουν τον αδικαιολόγητο περιορισμό του αριθμού των οικονομικών φορέων που μπορούν να συμμετέχουν σε διαδικασίες προμηθειών, προκειμένου να τηρούνται επίσης οι αρχές της μη εφαρμογής διακρίσεων, της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας.

⁽⁴⁹⁾ Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Φεβρουαρίου 2019, *Βακάκης κατά Επιτροπής*, T-292/15, ECLI:EU:T:2019:84, σχετικά με τη συμμετοχή στη σύνταξη των όρων εντολής (η αναθέτουσα αρχή δεν προέβη σε σχετική έρευνα και, ελλείψει έρευνας, η αβεβαιότητα σήμαινε αμφισβήτηση της διαδικασίας ανάθεσης). Η υπόθεση αφορούσε διαφορά σχετικά με αποζημίωση. Η επιτυχούσα εταιρεία στο πλαίσιο του διαγωνισμού είχε προσλάβει πρόσωπο που είχε συμμετάσχει στη σύνταξη της συγγραφής υποχρεώσεων. Η αποτυχούσα εταιρεία ζήτησε αποζημίωση με την αιτιολογία ότι η επιτυχούσα εταιρεία θα είχε αποκλειστεί για τον λόγο αυτό εάν η αναθέτουσα αρχή είχε διεξαγάγει επαρκή έρευνα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το αποτέλεσμα της έρευνας αυτής ήταν υποθετικό και, σε κάθε περίπτωση, δεν χρειαζόταν να έχει οδηγήσει σε απόρριψη αν είχαν ληφθεί άλλες προφυλάξεις. Σημείο 45: «[...] Σύμφωνα με τον «Πρακτικό οδηγό των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στο πλαίσιο των εξωτερικών δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ο προσφέρων που βρίσκεται σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων πρέπει να αποκλείεται από τη διαδικασία του διαγωνισμού, εκτός εάν αποδεικνύεται ότι το γεγονός αυτό δεν συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό [...]».

⁽⁵⁰⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Μαρτίου 2005, *Fabrimcom SA κατά Βελγίου*, C-21/03 και C-34/03, ECLI:EU:C:2005:127, σκέψη 36, στην οποία επισημαίνεται ότι δεν συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο διάταξη του εθνικού δικαίου «με [την οποία] δεν επιτρέπεται η υποβολή αιτήσεως συμμετοχής ή η υποβολή προσφοράς για σύμβαση δημοσίων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών εκ μέρους προσώπου το οποίο συμμετέχε στην έρευνα, τον πειραματισμό, τη μελέτη ή την προώθηση αυτών των έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών, χωρίς να παρέχεται στο εν λόγω πρόσωπο η δυνατότητα να αποδείξει ότι, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, η αποκτηθείσα υπ' αυτού πείρα δεν νόθευσε τον ανταγωνισμό».

⁽⁵¹⁾ Για τους σκοπούς των διαδικασιών προμηθειών βάσει του ΔΚ του 2018, ο οικονομικός φορέας ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 24 του ΔΚ του 2018 ως «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, μεταξύ των οποίων και δημόσιος φορέας, ή ομάδα ως άνω προσώπων, που προσφέρει την προμήθεια προϊόντων, την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή ακίνητης περιουσίας».

Στην ειδική περίπτωση της επιλογής των ανεξάρτητων οργάνων εξωτερικού ελέγχου ή των εμπειρογνομόνων που διενεργούν τον εξωτερικό έλεγχο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων και των ευρωπαϊκών πολιτικών ιδρυμάτων, το άρθρο 233 του ΔΚ του 2018 ορίζει ότι η διάρκεια της σύμβασης περιορίζεται σε 5 έτη, με ανώτατο όριο τις δύο θητείες. Έπειτα από δύο διαδοχικές θητείες, τεκμαίρεται ότι υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων που ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά την άσκηση του ελέγχου.

Το αντικρουόμενο επαγγελματικό συμφέρον διαφέρει από τη συμμετοχή στη σύνταξη των εγγράφων που χρησιμοποιούνται στις διαδικασίες ανάθεσης, όπως περιγράφεται στο σημείο 3 του παρόντος κεφαλαίου 4.1.

4.2 Περαιτέρω αναφορές σε συγκρούσεις συμφερόντων στον ΔΚ του 2018

Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων αναφέρεται περαιτέρω στον ΔΚ του 2018 ώστε να συμπεριληφθούν οι ακόλουθες περιπτώσεις:

- εάν ο υπόλογος της Επιτροπής είναι επίσης υπόλογος εκτελεστικού οργανισμού (άρθρο 69 παράγραφος 3 του ΔΚ του 2018) ή εάν δύο ή περισσότερα θεσμικά όργανα ή οργανισμοί της ΕΕ έχουν τον ίδιο υπόλογο (άρθρο 78 παράγραφος 2 του ΔΚ του 2018), απαιτούνται ειδικές ρυθμίσεις για την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων,
- οι εκτελεστικοί φορείς ή οι αντισυμβαλλόμενοι που συμμετέχουν στην εκτέλεση χρηματοδοτικών μέσων και εγγυήσεων από τον προϋπολογισμό πρέπει να αποτρέπουν τις συγκρούσεις συμφερόντων με τις άλλες δραστηριότητές τους (άρθρο 209 παράγραφος 2 στοιχείο ε) του ΔΚ του 2018),
- όταν η υλοποίηση ενέργειας ή προγράμματος εργασίας απαιτεί από τον δικαιούχο να αναθέσει δημόσιες συμβάσεις, ο δικαιούχος πρέπει να αποφεύγει κάθε σύγκρουση συμφερόντων (άρθρο 205 παράγραφος 1 του ΔΚ του 2018),
- τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ μπορούν κατ' εξαίρεση να αποδέχονται εταιρικές χορηγίες ως στήριξη σε είδος για εκδήλωση ή δραστηριότητα για σκοπούς προώθησης ή στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, υπό την προϋπόθεση ότι δεν ενέχουν συγκρούσεις συμφερόντων (άρθρο 26 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του ΔΚ του 2018).

Τα δύο πρώτα παραδείγματα προσεγγίζουν κατ' ουσίαν την έννοια των αντικρουόμενων επαγγελματικών συμφερόντων που περιγράφεται στο σημείο 4 του κεφαλαίου 4.1.

4.3 Δεοντολογικά ζητήματα σε μη χρηματοοικονομικά πλαίσια

Το παρόν έγγραφο καλύπτει κυρίως ζητήματα δημοσιονομικής διαχείρισης που σχετίζονται με συγκρούσεις συμφερόντων και ρυθμίζονται στον ΔΚ του 2018. Στο πλαίσιο αυτό, το προσωπικό που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ και βρίσκεται αντιμέτωπο με σύγκρουση συμφερόντων, όπως ορίζεται στον ΔΚ του 2018, θα πρέπει να ακολουθεί τις διαδικασίες που περιγράφονται στο κεφάλαιο 3.2.4. Ωστόσο, κρίνεται πολύτιμη η παροχή, στο παρόν κεφάλαιο, σύντομης περιγραφής και ενός συνόλου σχετικών εγγράφων που καλύπτουν δεοντολογικά ζητήματα σε μη χρηματοοικονομικά πλαίσια σε επίπεδο Επιτροπής.

Οι κανόνες σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων που ισχύουν για το προσωπικό της Επιτροπής (ακόμη και όταν δεν υπάρχει συμμετοχή στην εκτέλεση του προϋπολογισμού) ρυθμίζονται μέσω των λεγόμενων «κανόνων δεοντολογίας» (επαγγελματική δεοντολογία). Το πλαίσιο καθορίζεται από τον κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί καθορισμού της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων της ΕΕ και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού⁽³²⁾. Στην Επιτροπή⁽³³⁾, η Γενική Διεύθυνση Ανθρώπινων Πόρων και Ασφάλειας είναι υπεύθυνη για τη δεοντολογία του προσωπικού σε κεντρικό εταιρικό επίπεδο, το οποίο περιλαμβάνει το προσωπικό του ιδιαίτερου γραφείου.

Επιπλέον, κάθε υπηρεσία της Επιτροπής έχει την υποχρέωση να συμβουλεύει τα μέλη του προσωπικού σε θέματα δεοντολογίας και να εφαρμόζει εσωτερικά μέτρα για την πρόληψη και τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων.

Τα μέτρα πρόληψης και μετριασμού αποτελούν σημαντική πτυχή της ρύθμισης των συγκρούσεων συμφερόντων στο εσωτερικό της Επιτροπής. Οι υποχρεώσεις του προσωπικού περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη δήλωση:

- κάθε κατάστασης στην οποία ένα μέλος του προσωπικού καλείται να ασχοληθεί με ζήτημα για το οποίο έχει, άμεσα ή έμμεσα, προσωπικό συμφέρον ικανό να υπονομεύσει την ανεξαρτησία του, και ιδίως οικογενειακά και οικονομικά συμφέροντα,

⁽³²⁾ Κανονισμός αριθ. 31 (ΕΟΚ), 11 (ΕΚΑΕ), περί καθορισμού της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

⁽³³⁾ Ισοδύναμες διαδικασίες εφαρμόζονται σε όλα τα άλλα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της ΕΕ.

Παράδειγμα:

Το εμπλεκόμενο πρόσωπο θα πρέπει να δηλώνει κάθε κατάσταση στην οποία καλείται να ασχοληθεί με ζήτημα για το οποίο έχει οικογενειακά και/ή οικονομικά συμφέροντα (όπως οι εταιρείες που ανήκουν στην άμεση οικογένειά του).

- κάθε σύγκρουσης συμφερόντων κατά την πρόσληψη ή την επιστροφή από άδεια για προσωπικούς λόγους,
- της επαγγελματικής δραστηριότητας των συζύγων (συμπεριλαμβανομένου του συντρόφου με τον οποίο το άτομο έχει καταχωρισμένη μη έγγαμη σχέση συμβίωσης) και, ενδεχομένως, άλλων μελών του στενού οικογενειακού κύκλου,
- προσφορών δώρων ή φιλοξενίας,
- παρασημοφόρησης ή τιμητικής διάκρισης,
- αμειβόμενων ή μη αμειβόμενων εξωτερικών δραστηριοτήτων και εργασιών, για τις οποίες, κατά γενικό κανόνα, πρέπει να ζητείται και να λαμβάνεται άδεια εκ των προτέρων.

Από μέλος του προσωπικού μπορεί επίσης να ζητηθεί, μεταξύ άλλων: i) να μην ενεργεί υπό ορισμένες περιστάσεις· ii) να απέχει από εξωτερικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της ενεργού υπηρεσίας ή άδειας για προσωπικούς λόγους· και iii) να απέχει, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, από επαγγελματικές επαφές με πρώην συναδέλφους ή από την εκπροσώπηση αντιδίκων μετά την αποχώρηση από την υπηρεσία. Επιπλέον, ο υπάλληλος πρέπει να απέχει από κάθε μη εξουσιοδοτημένη αποκάλυψη εμπιστευτικών πληροφοριών.

Οι προαναφερόμενοι κανόνες και περιορισμοί εξυπηρετούν τον σκοπό της πρόληψης συγκρούσεων συμφερόντων, π.χ. από εξωτερικές δραστηριότητες του μέλους του προσωπικού ή από επαγγελματικές δραστηριότητες του/της συζύγου του (συμπεριλαμβανομένου του συντρόφου με τον οποίο το άτομο έχει καταχωρισμένη μη έγγαμη σχέση συμβίωσης). Τα έγγραφα αναφοράς και οι πηγές πληροφοριών που παρουσιάζονται κατωτέρω παρέχουν περισσότερες λεπτομέρειες όσον αφορά τους κανόνες σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων που επηρεάζουν τα μέλη του προσωπικού ⁽⁵⁴⁾, ακόμη και όταν δεν συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ.

- Κανονισμός αριθ. 31 (ΕΟΚ), 11 (ΕΚΑΕ), περί καθορισμού της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας ⁽⁵⁵⁾, ιδίως άρθρα 11 και 16.
- Απόφαση της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 2018, σχετικά με τις εξωτερικές δραστηριότητες και αναθέσεις και τις επαγγελματικές δραστηριότητες μετά την αποχώρηση από την υπηρεσία ⁽⁵⁶⁾.
- Ανακοίνωση του Αντιπροέδρου Δεφζονιτς προς την Επιτροπή σχετικά με κατευθυντήριες γραμμές για τα δώρα και τη φιλοξενία για τα μέλη του προσωπικού SEC(2012) 167 final ⁽⁵⁷⁾.
- Οδηγός δεοντολογίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ref. Ares(2019)4833796 – 24/7/2019) ⁽⁵⁸⁾.
- Πρακτικός οδηγός για τη δεοντολογία και τη συμπεριφορά του προσωπικού ⁽⁵⁹⁾.
- Απόφαση της Επιτροπής της 17ης Οκτωβρίου 2000 για την τροποποίηση του εσωτερικού της κανονισμού: Κώδικας ορθής διοικητικής συμπεριφοράς του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις σχέσεις του με το κοινό ⁽⁶⁰⁾.
- Ιστοσελίδα για τη δεοντολογία και τη συμπεριφορά του προσωπικού ⁽⁶¹⁾.

⁽⁵⁴⁾ Για τα μέλη της Επιτροπής βλ.: Απόφαση της Επιτροπής της 31ης Ιανουαρίου 2018 σχετικά με έναν κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ΕΕ C 65 της 21.02.2018, σ. 7. Οι Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπουν ότι τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρέπει να παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και ότι οι Επίτροποι οφείλουν να συμπεριφέρονται με εντιμότητα και διακριτικότητα καθ' όλη τη διάρκεια και μετά τη λήξη της θητείας τους. Η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναπτύσσει περαιτέρω τις αρχές αυτές. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να προσπαθήσουν να επηρεάσουν τους Ευρωπαίους Επιτρόπους. Οι Επίτροποι δεν μπορούν να απασχολούνται σε άλλες θέσεις κατά τη διάρκεια της θητείας τους και πρέπει να εξακολουθούν συμπεριφέρονται με εντιμότητα και διακριτικότητα μετά τη λήξη της θητείας τους. Η υποχρέωση του επαγγελματικού απορρήτου, η οποία δεσμεύει όλο το προσωπικό των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, ισχύει και για τους Επιτρόπους.

⁽⁵⁵⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:01962R0031-20200101>

⁽⁵⁶⁾ https://myintracomm.ec.europa.eu/staff/Documents/talent-management/staff/C_2018_4048_F1_COMMISSION_DECLARATION_EN_V9_P1_954331.pdf

⁽⁵⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-to-the-commission-guidelines-on-gifts-and-hospitality_2012_en.pdf

⁽⁵⁸⁾ <https://webgate.ec.testa.eu/Ares/document/show.do?documentId=080166e5c60c438b>

⁽⁵⁹⁾ <https://myintracomm.ec.europa.eu/staff/Documents/staff-conduct/practical-guide-to-staff-ethics-and-conduct.pdf>

⁽⁶⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/files/code-good-administrative-behaviour-0_el

⁽⁶¹⁾ <https://myintracomm.ec.europa.eu/staff/EN/staff-conduct/Pages/index.aspx>

- Κατευθυντήριες γραμμές για την πρόληψη και τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων στους αποκεντρωμένους οργανισμούς της ΕΕ, της 10ης Δεκεμβρίου 2013, οι οποίες καλύπτουν ιδίως τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων και τους εμπειρογνώμονες ⁽⁶²⁾.
- Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την καταγγελία δυσλειτουργιών ⁽⁶³⁾ ⁽⁶⁴⁾.

Ο χειρισμός των περιπτώσεων στις οποίες η σύγκρουση συμφερόντων δεν μπορεί να μετριαστεί επαρκώς εξαρτάται από το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο και τη διαδικασία. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα έχουν στη διάθεσή τους διάφορα ένδικα μέσα. Τα εν λόγω μέσα υπάρχουν στον ΔΚ του 2018, στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης, σε τομεακή νομοθεσία ή στις δεσμευτικές συμφωνίες τις οποίες έχουν συνάψει η Επιτροπή, άλλα πρόσωπα/οντότητες που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ, ανάδοχοι και δικαιούχοι.

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) ή η Υπηρεσία Ερευνών και Πειθαρχικών Κυρώσεων της Επιτροπής (IDOC) μπορεί να κληθούν να διενεργήσουν έρευνα όταν από τις περιστάσεις προκύπτει i) υποψία απάτης, διαφθοράς ή άλλων παράνομων δραστηριοτήτων· ii) παραβάσεις των δημοσιονομικών κανόνων (όπως οι κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες)· iii) ευνοιοκρατία που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ ή iv) σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα.

Παράδειγμα: ⁽⁶⁵⁾

«Η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή αποφάσισε να απομακρύνει από τα καθήκοντά του υπάλληλο ο οποίος διαπραγματεύθηκε ιδιωτικά σημαντικούς όρους σύμβασης με εξωτερική εταιρεία, χωρίς άδεια από τους ανωτέρους του. Τόσο το πειθαρχικό συμβούλιο όσο και η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή έκριναν ότι η συμπεριφορά αυτή έβλαψε σοβαρά την εικόνα του θεσμικού οργάνου και έθιξε την αξιοπρέπεια του λειτουργημάτος του. Επιπλέον, ο/η υπάλληλος συνέστησε ανοιχτά στην Επιτροπή την εταιρεία του/της συντρόφου του ως υπεργολάβο, με αποτέλεσμα η εταιρεία αυτή να ενεργεί ουσιαστικά ως υπεργολάβος, εν αγνοία της ιεραρχίας. Επιπλέον, ο/η υπάλληλος συμμετείχε στη διαχείριση της σύμβασης που συνέδεε την εταιρεία του/της συντρόφου του με τον ανάδοχο της Επιτροπής. Όλα αυτά συνιστούν σοβαρή σύγκρουση συμφερόντων. Η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο υπάλληλος παραβίασε κατάφωρα το άρθρο 11 πρώτο εδάφιο και τα άρθρα 12 και 21 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, καθώς και τα άρθρα 57 και 79 του δημοσιονομικού κανονισμού ⁽⁶⁶⁾».

5. ΕΙΔΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΡΙΣΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Επιπλέον των κανόνων που ορίζονται στον ΔΚ του 2018, οι κανόνες για τη διαχείριση και τον έλεγχο των κονδυλίων επιμερισμένης διαχείρισης συμπληρώνονται σε τομεακή νομοθεσία.

Για λεπτομέρειες σχετικά με τους κανόνες για τις δημοσιονομικές διορθώσεις και τη δημιουργία συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου για τα κονδύλια επιμερισμένης διαχείρισης, βλ. τις σχετικές διατάξεις i) του ΔΚ του 2018· ii) άλλη τομεακή νομοθεσία για τα κονδύλια επιμερισμένης διαχείρισης και ιδίως, όσον αφορά τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ) ⁽⁶⁷⁾, και iii) το «Έγγραφο καθοδήγησης για την Επιτροπή και τα κράτη μέλη σχετικά με μια κοινή μεθοδολογία για την αξιολόγηση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου στα κράτη μέλη – EGESIF 14-0010-final 18/12/2014 ⁽⁶⁸⁾». Επιπλέον, για λεπτομερείς κανόνες σχετικά με το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου για το Ευρωπαϊκό Γεωργικό

⁽⁶²⁾ https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/2013-12-10_guidelines_on_conflict_of_interests_en.pdf

⁽⁶³⁾ <https://myintracomm.ec.europa.eu/staff/en/staff-conduct/individual-obligations/Pages/whistleblowing.aspx>

⁽⁶⁴⁾ <https://myintracomm.ec.europa.eu/staff/Documents/staff-conduct/whistleblowing-guidelines-en.pdf>

⁽⁶⁵⁾ Πηγή: Έκθεση δραστηριοτήτων της Υπηρεσίας Ερευνών και Πειθαρχικών Κυρώσεων της Επιτροπής (IDOC) 2019.

⁽⁶⁶⁾ Οι παραπομπές στα άρθρα 72 και 79 του ΔΚ του 2012 αντιστοιχούν στα άρθρα 61 και 100 του ΔΚ του 2018.

⁽⁶⁷⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 320).

⁽⁶⁸⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/el/information/publications/guidelines/2014/guidance-for-the-commission-and-member-states-on-a-common-methodology-for-the-assessment-of-management-and-control-systems-in-the-member-states

Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), βλ. επίσης τον οριζόντιο κανονισμό ⁽⁶⁹⁾ και ιδίως τα κριτήρια διαπίστευσης για τους οργανισμούς πληρωμών ⁽⁷⁰⁾.

5.1 Ποιος κάνει τι στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης;

Η συνολική ευθύνη και λογοδοσία για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ βαρύνει την Επιτροπή. Ωστόσο, περίπου το 75 % του προϋπολογισμού της ΕΕ εκτελείται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο επιμερισμένης διαχείρισης σύμφωνα με τους κανόνες του ΔΚ του 2018, την ισχύουσα τομεακή νομοθεσία της ΕΕ και τους εθνικούς κανόνες. Ως εκ τούτου, απαιτείται στενή συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών και της Επιτροπής προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο προϋπολογισμός της ΕΕ χρησιμοποιείται σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ότι τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ προστατεύονται επαρκώς από κατάλληλο μοντέλο λογοδοσίας.

Επιμερισμένη διαχείριση σημαίνει ότι τα κράτη μέλη (και, ανάλογα με την οργάνωσή τους, και οι περιφέρειές τους), λαμβανομένου υπόψη του θεσμικού και νομικού τους πλαισίου, είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή προγραμμάτων, καθεστώτων ενίσχυσης και δράσεων που χρηματοδοτούνται υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης. Ο ρόλος αυτός περιλαμβάνει επίσης τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής για τη στήριξη των κονδυλίων, τον σχεδιασμό ειδικών μέσων στήριξης και την κατανομή κονδυλίων στους δικαιούχους (π.χ. εταιρείες, γεωργούς, δήμους κ.λπ.), καθώς και τη διενέργεια λογιστικών και άλλων ελέγχων σχετικά με την υλοποίηση των προγραμμάτων.

Στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, η Επιτροπή είναι αρμόδια να προτείνει τις νομοθετικές διατάξεις σε επίπεδο ΕΕ, να εγκρίνει τα προγράμματα, να εκτελεί ορισμένα συμβουλευτικά καθήκοντα και να ασκεί εποπτεία όσον αφορά την υλοποίηση των προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης και του λογιστικού ελέγχου, χωρίς ωστόσο να παρεμβαίνει άμεσα σε επιχειρησιακό επίπεδο· δηλαδή, βάσει των κανόνων της επιμερισμένης διαχείρισης, η Επιτροπή, καταρχήν, δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη συμβατική σχέση μεταξύ της εθνικής ή περιφερειακής αρχής και των δικαιούχων/αποδεκτών των κονδυλίων. Επιπλέον, η Επιτροπή διευκολύνει επίσης τη διάδοση και την ανταλλαγή γνώσεων, ορθών πρακτικών και πληροφοριών σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τη στήριξη που παρέχεται από τα κονδύλια της ΕΕ υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης.

Σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 1 και το άρθρο 63 παράγραφος 1 του ΔΚ του 2018, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης όπως ορίζεται στο άρθρο 33 του ΔΚ του 2018.

Στο πλαίσιο αυτό, εναπόκειται στα κράτη μέλη και στις αρχές τους να ακολουθούν τα ακόλουθα βήματα.

- Καθορισμός αποτελεσματικών και αποδοτικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διασφάλιση της λειτουργίας τους. Τα εν λόγω συστήματα ελέγχου πρέπει να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του ΔΚ (ιδίως των άρθρων 36 και 63 του ΔΚ του 2018), της τομεακής νομοθεσίας και των εθνικών κανόνων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν i) την ύπαρξη επαρκών διαδικασιών για την οργάνωση των εν λόγω συστημάτων εσωτερικού ελέγχου· ii) την επιλογή πράξεων· iii) την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων για την πρόληψη, τον εντοπισμό και τον κατάλληλο μετριασμό και την αντιμετώπιση συγκρούσεων συμφερόντων, και iv) τη διενέργεια των αναγκαίων διοικητικών και επιτόπιων επαληθεύσεων διαχείρισης ή λογιστικών και άλλων ελέγχων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ελέγχουν τα υφιστάμενα συστήματά τους ώστε να διασφαλίσουν ότι οι πτυχές που αφορούν τις συγκρούσεις συμφερόντων στον ΔΚ του 2018 καλύπτονται επαρκώς.
- Εφαρμογή μέτρων για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων. Η αποτελεσματική πρόληψη των συγκρούσεων συμφερόντων είναι σημαντική για τη διαφύλαξη των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες της ΕΕ. Τα μέλη του προσωπικού θα πρέπει να ενεργούν χωρίς να λαμβάνουν υπόψη προσωπικά συμφέροντα, προκειμένου να διασφαλίζεται η ακεραιότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων.
- Εξακρίβωση της ύπαρξης σύγκρουσης συμφερόντων σε συγκεκριμένη περίπτωση και, εφόσον επιβεβαιωθεί, εφαρμογή μέτρων μετριασμού. Για τον σκοπό αυτό, ένα κράτος μέλος πρέπει να αξιολογεί αν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων, για παράδειγμα, όταν οι αρχές του αξιολογούν αίτηση χρηματοδότησης ή ελέγχουν την επιλεξιμότητα των δαπανών.

⁽⁶⁹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ) αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 και (ΕΚ) αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 549).

⁽⁷⁰⁾ Παράρτημα I του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 907/2014 της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τους οργανισμούς πληρωμών και άλλους οργανισμούς, τη δημοσιονομική διαχείριση, την εκκαθάριση λογαριασμών, τις εγγυήσεις και τη χρήση του ευρώ, ΕΕ L 255 της 28.8.2014, σ. 18, ιδίως σημείο 1 στοιχείο Β σημείο ν).

- Αναφορά περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων με τη χρήση κατάλληλων εργαλείων αναφοράς, ιδίως του συστήματος διαχείρισης παρατυπιών (IMS) για αναφορά στην Επιτροπή των παρατυπιών που εντοπίζονται.
- Διόρθωση παρατυπιών σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης (είτε μεμονωμένες είτε συστημικές ⁽⁷¹⁾) με τους κανόνες για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων, όπως ορίζονται στο άρθρο 59 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΔΚ του 2012 και στο άρθρο 63 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του ΔΚ του 2018. Η μη συμμόρφωση με τους κανόνες για τη σύγκρουση συμφερόντων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την επιβολή δημοσιονομικών διορθώσεων και την ανάκτηση κονδυλίων από τα κράτη μέλη ⁽⁷²⁾ όπως προβλέπεται σε τομεακούς κανόνες και/ή άλλες μορφές επανόρθωσης.

Παράδειγμα:

Σε μία αξιοσημείωτη υπόθεση, οντότητα που είχε χρησιμοποιηθεί για την υλοποίηση προγραμμάτων συνεργασίας χρειάστηκε να τεθεί σε εκκαθάριση, διότι ορισμένα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της οντότητας διηύθυναν επίσης γραφεία τεχνικής βοήθειας στα οποία ήταν πιθανό να ανατεθούν συμβουλευτικές εργασίες από την οντότητα, κάτι που πράγματι συνέβη. Αυτό επικρίθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο στην ειδική έκθεσή του αριθ. 1/96. Ένα από τα εμπλεκόμενα γραφεία κίνησε σε βάρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου διαδικασία για δυσφήμιση, την οποία έχασε. Στην απόφασή του σχετικά με τη συγκεκριμένη υπόθεση, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «η σύγκρουση συμφερόντων συνιστά καθεαυτή και αντικειμενικώς σοβαρή δυσλειτουργία, χωρίς να είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη, για τον χαρακτηρισμό της, οι προθέσεις των ενδιαφερομένων και η καλή ή κακή πίστη τους» (η υπογράμμιση δική μας) ⁽⁷³⁾ ⁽⁷⁴⁾.

Όπως εξηγείται στο κεφάλαιο 3.2.3, η ύπαρξη κατάστασης που εκλαμβάνεται αντικειμενικά ως σύγκρουση συμφερόντων πρέπει να αξιολογείται ανεξάρτητα από την πρόθεση του εμπλεκόμενου προσώπου. Η Επιτροπή θεωρεί ότι μια ανεπιτυχημένη κατάσταση που εκλαμβάνεται αντικειμενικά ως σύγκρουση συμφερόντων συνιστά παρατυπία. Οι παρατυπίες αυτές πρέπει να προλαμβάνονται, αλλά εάν δεν προληφθούν, θα πρέπει να εντοπίζονται και να διορθώνονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές ⁽⁷⁵⁾. Θα μπορούσαν να επιβάλλονται πιο στοχευμένα διορθωτικά μέτρα και κυρώσεις/ποινές από τις αρχές των κρατών μελών στους δικαιούχους/τελικούς αποδέκτες, βάσει της εθνικής νομοθεσίας και των συμφωνιών και συμβάσεων που συνάπτονται με αυτούς.

Όπως και στην περίπτωση που περιγράφεται στο κεφάλαιο 5.2, για τις δημοσιονομικές διορθώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους εφαρμοστέους κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες ⁽⁷⁶⁾, δεν χρειάζεται να αποδειχθεί ο πραγματικός αντίκτυπος της κατάστασης που εκλαμβάνεται αντικειμενικά ως σύγκρουση συμφερόντων ή ότι η κατάσταση που εκλαμβάνεται αντικειμενικά ως σύγκρουση συμφερόντων χρησιμοποιήθηκε εσκεμμένα προς όφελος συγκεκριμένου προσώπου/οντότητας (αυτό θα είχε σημασία μόνο για τη διαπίστωση δόλιας παρατυπίας).

Όταν εντοπίζεται σύγκρουση συμφερόντων, οι αρχές των κρατών μελών θα πρέπει να εξετάζουν πιθανές επιπτώσεις σε άλλες πράξεις ή συμβάσεις για τη σχετική επιχείρηση/ενδιαφερόμενους φορείς και να ενεργούν κατάλληλα για την πρόληψη περαιτέρω καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων.

⁽⁷¹⁾ Βλέπε επίσης πληροφοριακά: 1) απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Οκτωβρίου 2005, *Ελλάδα κατά Επιτροπής*, C-387/03, ECLI:EU:C:2005:646 και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 25ης Φεβρουαρίου 2015, *Πολωνία κατά Επιτροπής*, T-257/13, ECLI:EU:T:2015:111, στον τομέα της ΚΓΠ.

⁽⁷²⁾ Για την ΚΓΠ, βλ. ιδίως τα άρθρα 54-56 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 της 17ης Δεκεμβρίου 2013.

⁽⁷³⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 1999, *Ismeri Europa Srl κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου*, ECLI:EU:T:1999:124, T-277/97 και αίτηση αναιρέσης, σκέψη 123. Στην ίδια υπόθεση (σκέψη 146), η σύγκρουση συμφερόντων όσον αφορά την ανάθεση δημόσιων συμβάσεων θέτει ήδη σε κίνδυνο τη χρηστή διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ και την ισότιμη πρόσβαση όλων στις εν λόγω συμβάσεις. Επομένως, δεν είναι απαραίτητο να προκαλεί επίσης ποσοτικά προσδιορίσιμη υλική ζημία.

⁽⁷⁴⁾ Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 20ής Μαρτίου 2013, *Nexans France κατά Κοινής επιχείρησης Fusion for Energy*, T-415/10, ECLI:EU:T:2013:141, σκέψη 114. Το γεγονός ότι ένας προσφέρων, μολονότι δεν έχει σχετική πρόθεση, είναι ικανός να επηρεάσει κατά τρόπο ευνοϊκό για τον εαυτό του τους όρους πρόσκλησης υποβολής προσφορών συνιστά κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων.

⁽⁷⁵⁾ Άρθρο 63 παράγραφος 2 του ΔΚ του 2018: «2. Κατά την εκτέλεση καθηκόντων που συνδέονται με την εκτέλεση του προϋπολογισμού, τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών μέτρων, για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, και συγκεκριμένα [...] προλαμβάνουν, εντοπίζουν και διορθώνουν τις περιπτώσεις παρατυπιών και απάτης. [...] Ακόμη, τα κράτη μέλη ανακατούν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά και, όπου είναι απαραίτητο, κινούν τις σχετικές νομικές διαδικασίες. Τα κράτη μέλη επιβάλλουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις στους αποδέκτες, όποτε αυτό προβλέπεται στους ειδικούς τομεακούς κανόνες ή σε ειδικές διατάξεις στην εθνική νομοθεσία».

⁽⁷⁶⁾ Βλ. τύπο παρατυπίας αριθ. 21 στο παράρτημα της απόφασης της Επιτροπής C(2019) 3452 final της 14.5.2019 για τη θέσπιση κατευθυντηρίων γραμμών για τον καθορισμό των δημοσιονομικών διορθώσεων που πρέπει να γίνονται στις δαπάνες που χρηματοδοτούνται από την Ένωση λόγω μη συμμόρφωσης προς τους εφαρμοστέους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις.

- Διασφάλιση του ελέγχου, σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου, της χρήσης των κονδυλίων από εθνικούς ανεξάρτητους ελεγκτικούς φορείς, επιπλέον των ελέγχων που διενεργούνται από τις εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ (ή υπό την ευθύνη τους). Οι ελεγκτικές γνώμες αυτών των φορέων αποτελούν τη βάση της συνολικής διαβεβαίωσης σχετικά με τη χρήση των κονδυλίων της ΕΕ. Ωστόσο, το γεγονός ότι η Επιτροπή βασίζεται στις εθνικές ελεγκτικές γνώμες δεν την εμποδίζει να διενεργεί περαιτέρω ελέγχους σχετικά με τη χρήση των κονδυλίων της ΕΕ και δεν επηρεάζει το καθήκον της Επιτροπής να παρακολουθεί, στο πλαίσιο της εκτίμησης κινδύνου στην οποία προβαίνει, τα συστήματα ελέγχου που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή είναι αρμόδια για τα εξής:

- παροχή συμβουλών και καθοδήγησης και παρακολούθηση της συμμόρφωσης των εθνικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου με τις απαιτήσεις της ΕΕ·
- έλεγχο των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των κρατών μελών προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσον είναι κατάλληλα και αποτελεσματικά για την πρόληψη και τη διαχείριση, μεταξύ άλλων, καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων (βάσει κινδύνου, λαμβανομένων υπόψη των αποτελεσμάτων των επαληθεύσεων και των λογιστικών και άλλων ελέγχων που διενεργούνται από τις εθνικές αρχές ή άλλα ελεγκτικά όργανα της ΕΕ και κοινοποιούνται στην Επιτροπή, καθώς και τυχόν άλλων διαθέσιμων πληροφοριών) και διατύπωση συστάσεων για τη βελτίωση των εν λόγω συστημάτων·
- έλεγχο των δαπανών που δηλώνονται στην Επιτροπή από τα κράτη μέλη για την επαλήθευση της συμμόρφωσης με τους σχετικούς κανόνες επιλεξιμότητας·
- εφαρμογή κατάλληλων μέτρων για την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ, όπως διακοπή των προθεσμιών πληρωμής, αναστολή των πληρωμών και δημοσιονομικές διορθώσεις σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης (είτε μεμονωμένες είτε συστημικές) με τους κανόνες για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων, όπως ορίζονται στο άρθρο 59 παράγραφος 6 στοιχείο β) και γ) του ΔΚ του 2012 ή στο άρθρο 63 παράγραφος 8 στοιχεία β) και γ) του ΔΚ του 2018, μαζί με συστάσεις προς τα κράτη μέλη σχετικά με κατάλληλα διορθωτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης των οικείων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου ⁽⁷⁾.

Το άρθρο 63 παράγραφος 8 στοιχείο β) του ΔΚ του 2018 ⁽⁸⁾ υποχρεώνει την Επιτροπή να εξαιρεί δαπάνες από τη χρηματοδότηση της ΕΕ λόγω παραβίασης της εφαρμοστέας νομοθεσίας. Αυτό μπορεί να προκύψει από λογιστικούς και άλλους ελέγχους σε οποιοδήποτε επίπεδο των συστημάτων ελέγχου στο κράτος μέλος, από λογιστικούς και άλλους ελέγχους που διενεργούνται από την Επιτροπή, από ελέγχους του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου ή από έρευνες της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και σκοπός είναι η επαναφορά κατάστασης στην οποία οι δαπάνες που συγχρηματοδοτούνται συνάδουν με την εφαρμοστέα νομοθεσία. Όπως εξηγείται ανωτέρω, υπεύθυνα για τη διόρθωση των παρατυπιών είναι κυρίως τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή μπορεί να εξαιρέσει δαπάνες από τη χρηματοδότηση της ΕΕ όταν το κράτος μέλος δεν έχει προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες, όταν υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις στην αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου ή όταν υπάρχει παρατυπία για το σύνολο ή μέρος της χρηματοδότησης της ΕΕ για μια πράξη. Η Επιτροπή έχει την εξουσία να εφαρμόζει διορθώσεις κατά παρέκταση ή βάσει ενιαίου συντελεστή όταν δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς το ποσό των παράτυπων δαπανών ⁽⁹⁾.

Εν κατακλείδι, όσον αφορά τα κονδύλια επιμερισμένης διαχείρισης, εναπόκειται πρωτίστως στις εθνικές αρχές/στους οργανισμούς που διαχειρίζονται και ελέγχουν τα κονδύλια της ΕΕ να προλαμβάνουν, να εντοπίζουν, να αναφέρουν και να διορθώνουν καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων. Τα μέτρα που λαμβάνονται από τις εν λόγω αρχές/οργανισμούς στο πλαίσιο αυτό εξακολουθούν να υπόκεινται σε ελέγχους από τα εθνικά ανεξάρτητα ελεγκτικά όργανα, σε παρακολούθηση και ελέγχους από την Επιτροπή, καθώς και σε ελέγχους από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο και έρευνες της OLAF κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

5.2 Κανόνες για τις συγκρούσεις συμφερόντων βάσει των οδηγιών για τις προμήθειες

Το άρθρο 61 του ΔΚ του 2018 καλύπτει όλους τους τρόπους διαχείρισης και όλους τους τύπους δαπανών στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της ΕΕ.

⁽⁷⁾ COM(2014) 38 final, Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, σ. 26. <https://eur-lex.europa.eu/procedure/EL/1041639>

⁽⁸⁾ Άρθρο 63 παράγραφος 8 στοιχείο β) του ΔΚ του 2018: «8. Προκειμένου να εξασφαλίζεται η χρησιμοποίηση των πόρων της Ένωσης σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες, η Επιτροπή: β) εξαιρεί από τη χρηματοδότηση της Ένωσης τις δαπάνες για τις οποίες έχουν πραγματοποιηθεί εκταμιεύσεις κατά παράβαση της εφαρμοστέας νομοθεσίας.»

⁽⁹⁾ Στο παρελθόν εξήχθησαν διάφορα πορίσματα σχετικά με περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων στο πλαίσιο των ελέγχων της Επιτροπής και των ερευνών της OLAF, τόσο σε επίπεδο συστήματος όσο και σε επίπεδο μεμονωμένων πράξεων. Στην περίπτωση πορισμάτων σχετικά με το σύστημα που έχει θεσπιστεί στο κράτος μέλος για την πρόληψη, τον εντοπισμό και τον μετριασμό των συγκρούσεων συμφερόντων, εκδόθηκαν συστάσεις σε επίπεδο συστήματος και εφαρμόστηκαν διορθώσεις βάσει ενιαίου συντελεστή λόγω των ανεπαρκείων του συστήματος που εντοπίστηκαν, ενώ καλύφθηκαν επίσης ζητήματα σχετικά με συγκρούσεις συμφερόντων. Στην περίπτωση μεμονωμένων έργων που επηρεάζονταν από συγκρούσεις συμφερόντων με οικονομικό κίνδυνο, τα πορίσματα οδήγησαν σε δημοσιονομικές διορθώσεις της τάξης του 100 % για τις δαπάνες που επηρεάστηκαν από τη σύγκρουση συμφερόντων.

Οι κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες που ορίζονται στις οδηγίες για τις προμήθειες ⁽⁸⁰⁾ είναι συναφείς στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, ιδίως για έναν δικαιούχο σε κράτος μέλος που είναι αναθέτουσα αρχή ⁽⁸¹⁾ και αναθέτει συμβάσεις για την υλοποίηση έργου που χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Οι κανόνες για τις προμήθειες λαμβάνουν τη μορφή εθνικού δικαίου, ιδίως τη μορφή της μεταφοράς των οδηγιών για τις προμήθειες από τα κράτη μέλη στο εθνικό τους δίκαιο, ή μπορεί να απορρέουν άμεσα από τις γενικές αρχές που κατοχυρώνονται στο δίκαιο της ΕΕ.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το πεδίο εφαρμογής των οδηγιών για τις προμήθειες είναι περιορισμένο, ιδίως από ελάχιστα κατώτατα όρια όσον αφορά την αξία των προμηθειών χωρίς ΦΠΑ. Επιπλέον, δεδομένης της προθεσμίας μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο της 18ης Απριλίου 2016, οι οδηγίες για τις προμήθειες του 2014 εφαρμόζονται από την εν λόγω ημερομηνία το αργότερο ή νωρίτερα εάν έχουν μεταφερθεί πριν από την ημερομηνία αυτή στην εθνική νομοθεσία.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της προηγούμενης οδηγίας για τις προμήθειες ⁽⁸²⁾, η απαίτηση αποφυγής συγκρούσεων συμφερόντων απορρέει από τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, οι οποίες κατοχυρώνονται στην εν λόγω διάταξη ⁽⁸³⁾. Πράγματι, βαίνοντας πέραν των οδηγιών, το Δικαστήριο έκρινε ότι, ακόμη και όταν οι οδηγίες δεν περιέχουν διατάξεις που να ρυθμίζουν ειδικά οποιοδήποτε αμφισβητούμενο ζήτημα ⁽⁸⁴⁾ ή όταν η υπό κρίση υπόθεση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών ⁽⁸⁵⁾ ⁽⁸⁶⁾, οι αναθέτουσες αρχές των κρατών μελών υποχρεούνται να τηρούν τους θεμελιώδεις κανόνες της Συνθήκης εν γένει και, ειδικότερα, την αρχή της ίσης μεταχείρισης. Ως εκ τούτου, η αρχή της διαφάνειας εφαρμόζεται επίσης στο πλαίσιο αυτό, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης μπορεί να ελεγχθεί ⁽⁸⁷⁾.

Επομένως, εάν οι αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, στις οποίες βασίστηκε η απαίτηση αποφυγής συγκρούσεων συμφερόντων, εφαρμόζονται γενικά στον τομέα των δημόσιων προμηθειών, τότε η αποφυγή των συγκρούσεων συμφερόντων πρέπει να θεωρείται ότι εφαρμόζεται εξίσου στον τομέα αυτό.

Στη νέα οδηγία για τις δημόσιες προμήθειες ⁽⁸⁸⁾, το άρθρο 24 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματική πρόληψη, τον εντοπισμό και την επίλυση συγκρούσεων συμφερόντων που προκύπτουν από διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων και ορίζει την έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων ως εξής:

Άρθρο 24 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματική πρόληψη, τον εντοπισμό και την επίλυση συγκρούσεων συμφερόντων που προκύπτουν κατά τη διεξαγωγή διαδικασιών σύναψης συμβάσεων ούτως ώστε να αποφεύγονται τυχόν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση όλων των οικονομικών φορέων.

Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων καλύπτει τουλάχιστον οποιαδήποτε κατάσταση κατά την οποία μέλη του προσωπικού της αναθέτουσας αρχής ή παρόχου υπηρεσιών προμηθειών ενεργούντος εξ ονόματος της αναθέτουσας αρχής τα οποία συμμετέχουν στη διεξαγωγή της διαδικασίας προμήθειας ή μπορούν να επηρεάσουν την έκβαση της έχουν, άμεσα ή έμμεσα, χρηματοοικονομικό, οικονομικό ή άλλο προσωπικό συμφέρον που θα μπορούσε να εκληφθεί ως στοιχείο που θίγει την αμεροληψία και την ανεξαρτησία τους στο πλαίσιο της διαδικασίας προμήθειας».

⁽⁸⁰⁾ Οδηγίες 2014/23/ΕΕ, 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ. Στον βαθμό που δεν εφαρμόζονται οι οδηγίες, οι κανόνες για τις προμήθειες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης, καθώς και της εθνικής νομοθεσίας για τις δημόσιες προμήθειες.

⁽⁸¹⁾ Για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ οι κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες ορίζονται στον ΔΚ του 2018.

⁽⁸²⁾ Οδηγία 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 114).

⁽⁸³⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Μαρτίου 2015, *eVigilo Ltd*, C-538/13, ECLI:EU:C:2015:166, σκέψη 35.

⁽⁸⁴⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Ιουνίου 2002, *Hospital Ingenieure Krankenhaustechnik Planungs- GmbH (HI) / Stadt Wien*, C-92/00, ECLI:EU:C:2002:379, σκέψη 47.

⁽⁸⁵⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Δεκεμβρίου 2000, *Telaustria Verlags GmbH and Telefonadress GmbH / Telekom Austria AG*, C-324/98, ECLI:EU:C:2000:669, σκέψη 60.

⁽⁸⁶⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Ιανουαρίου 2003, *Makedoniko Metro and Mikhaniki AE / Elliniko Dimosio*, C-57/01, ECLI:EU:C:2003:47, σκέψη 69. Βλ. επίσης τις αποφάσεις που παρατίθενται στις υποσημειώσεις αριθ. 16 και 17 και στο τμήμα 1.1. της ερμηνευτικής ανακοίνωσης 2006/C 179/02 της Επιτροπής σχετικά με το κοινοτικό δίκαιο που εφαρμόζεται στην ανάθεση συμβάσεων οι οποίες δεν καλύπτονται ή καλύπτονται εν μέρει από τις οδηγίες για τις «δημόσιες συμβάσεις» (ΕΕ C 179 της 1.8.2006, σ. 2).

⁽⁸⁷⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Δεκεμβρίου 2000, *Telaustria Verlags GmbH and Telefonadress GmbH / Telekom Austria AG*, C-324/98, ECLI:EU:C:2000:669, σκέψεις 61 έως 63.

⁽⁸⁸⁾ Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 65).

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα και να θέτουν σε εφαρμογή συστήματα για τον εντοπισμό, την πρόληψη και την επίλυση συγκρούσεων συμφερόντων στον τομέα των δημόσιων προμηθειών⁽⁸⁹⁾. Αυτό ισχύει για όλα τα στάδια της διαδικασίας προμηθειών (κατάρτιση της προσφοράς, επιλογή των αιτούντων/ υποψηφίων και ανάθεση της σύμβασης, καθώς και στάδιο μετά τον διαγωνισμό).

Η διατύπωση της οδηγίας ΔΠ δεν είναι περιοριστική σε σχέση με τα μέτρα και τους μηχανισμούς για την επίτευξη αυτών των στόχων. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν τις καταλληλότερες λύσεις, όπως επιτρέπουν οι εθνικές δικαιοδοσίες. Σε κάθε περίπτωση, τα κράτη μέλη πρέπει να θέτουν πληροφορίες και καθοδήγηση στη διάθεση των αναθετουσών αρχών και των οικονομικών φορέων, όπως ορίζεται στο άρθρο 83 παράγραφος 4 της οδηγίας ΔΠ.

Σύμφωνα με τον σκοπό του άρθρου 24 της οδηγίας ΔΠ —δηλαδή την προστασία του θεμιτού ανταγωνισμού και της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των προσφερόντων— το άρθρο 57 παράγραφος 4 στοιχείο ε) της οδηγίας ΔΠ επιτρέπει στα κράτη μέλη (χωρίς ωστόσο να τα υποχρεώνει) να προβλέπουν λόγο αποκλεισμού προσφέροντος όταν η σύγκρουση συμφερόντων κατά την έννοια του άρθρου 24 δεν μπορεί να επανορθωθεί με άλλα, λιγότερο παρεμβατικά, μέσα.

Ένα είδος περίπτωσης που ανέκαθεν κατηγοριοποιείτο ως σύγκρουση συμφερόντων χαρακτηρίζεται από τη συμμετοχή του προσφέροντος στην κατάρτιση της πρόσκλησης υποβολής προσφορών. Οι περιπτώσεις αυτές ρυθμίζονται πλέον χωριστά στο άρθρο 41 της οδηγίας ΔΠ, το οποίο απαιτεί από την αναθέτουσα αρχή να λαμβάνει κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή τυχόν στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 57 παράγραφος 4 στοιχείο στ) της οδηγίας ΔΠ, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν τον αποκλεισμό του προσφέροντος όταν η κατάσταση δεν μπορεί να επανορθωθεί με άλλα, λιγότερο παρεμβατικά, μέσα (όπως η ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών με όλους τους προσφέροντες και ο καθορισμός επαρκών προθεσμιών για την παραλαβή των προσφορών). Πριν από οποιονδήποτε αποκλεισμό τέτοιου είδους, πρέπει να παρέχεται στους υποψηφίους ή τους προσφέροντες η ευκαιρία να αποδείξουν ότι η συμμετοχή τους στην προετοιμασία της διαδικασίας σύναψης σύμβασης δεν είναι δυνατόν να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού⁽⁹⁰⁾ ⁽⁹¹⁾.

Το άρθρο 58 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της οδηγίας ΔΠ καθορίζει το πλαίσιο για τα κριτήρια επιλογής, μεταξύ των οποίων και η τεχνική και επαγγελματική ικανότητα του προσφέροντος. Στο άρθρο 58 παράγραφος 4 της οδηγίας ΔΠ αναλύονται τα κριτήρια αυτού του είδους: μια αναθέτουσα αρχή μπορεί να θεωρεί ότι ένας οικονομικός φορέας δεν διαθέτει την αναγκαία επαγγελματική ικανότητα εάν διαπιστώσει ότι ο οικονομικός φορέας έχει συγκρούσιμα συμφέροντα που ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά την εκτέλεση της σύμβασης. Η λογική στην οποία βασίζεται η διάταξη αυτή εφαρμόζεται εξίσου σε περιπτώσεις που δεν επιπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ΔΠ, υπό την έννοια ότι (εντός των ορίων του εθνικού δικαίου) η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα (αλλά δεν υποχρεούται βάσει της οδηγίας ΔΠ) να αποκλείσει έναν προσφέροντα από την ανάθεση της σύμβασης εάν ο συγκεκριμένος προσφέρων τελεί σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων.

Οι εθνικές αρχές όφειλαν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν, έως την προθεσμία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο (18 Απριλίου 2016), τη θέση σε εφαρμογή όλων των ρυθμίσεων, προκειμένου να συμμορφωθούν με την οδηγία ΔΠ. Έως τα τέλη Απριλίου 2017 και στη συνέχεια ανά τριετία, τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλλουν στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με τις συχνότερες αιτίες πλημμελούς εφαρμογής ή έλλειψης ασφάλειας δικαίου, καθώς και σχετικά με την πρόληψη, τον εντοπισμό και

⁽⁸⁹⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 2001, *Ismeri Europa v Court of Auditors*, C-315/99 P, ECLI:EU:C:2001:391, σκέψη 47. «[...] η έννοια της «συγχύσεως συμφερόντων», την οποία το Πρωτοδικείο όρισε ως «το να ανατίθεται το έργο το οποίο αφορά μια δημόσια σύμβαση σε πρόσωπο το οποίο συμβάλλει στην αξιολόγηση και στην επιλογή των σχετικών προσφορών», είναι πρόσφορη, χρήσιμη και χαρακτηριστική μιας σοβαρής δυσλειτουργίας του εμπλεκόμενου θεσμικού οργάνου ή του εμπλεκόμενου οργανισμού.»

⁽⁹⁰⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Μαρτίου 2005, *Fabrimcom SA κατά Βελγίου*, C-21/03 και C-34/03, ECLI:EU:C:2005:127, σκέψη 36, στην οποία επισημαίνεται ότι δεν συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο διάταξη του εθνικού δικαίου «με [την οποία] δεν επιτρέπεται η υποβολή αιτήσεως συμμετοχής ή η υποβολή προσφοράς για σύμβαση δημοσίων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών εκ μέρους προσώπου το οποίο συμμετέχει στην έρευνα, τον πειραματισμό, τη μελέτη ή την προώθηση αυτών των έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών, χωρίς να παρέχεται στο εν λόγω πρόσωπο η δυνατότητα να αποδείξει ότι, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, η αποκτηθείσα υπ' αυτού πείρα δεν νόθευσε τον ανταγωνισμό.»

⁽⁹¹⁾ Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 13ης Οκτωβρίου 2015, *Intrasoft International SA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-403/12, ECLI:EU:T:2015:774, σκέψη 76: «Δεν υφίσταται απόλυτη υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να αποκλείει συστηματικά τους προσφέροντες που τελούν σε κατάσταση συγκρούσεως συμφερόντων, εφόσον ο αποκλεισμός αυτός δεν δικαιολογείται στις περιπτώσεις που είναι δυνατόν να αποδειχθεί ότι η κατάσταση αυτή δεν άσκησε επιρροή στη συμπεριφορά της στο πλαίσιο της διαδικασίας προσκλήσεως υποβολής προσφορών και δεν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος εμφάνισης πρακτικών ικανών να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των προσφερόντων. Αντιθέτως, ο αποκλεισμός ενός προσφέροντος που τελεί σε κατάσταση συγκρούσεως συμφερόντων είναι αναγκαίος όταν δεν υπάρχει καταλληλότερη λύση για να αποφευχθεί η παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχείρισης των προσφερόντων και της διαφάνειας (απόφαση *Nexans France κατά Κοινής Επιχείρησης Fusion for Energy*, σκέψη 75 ανωτέρω, EU:T:2013:141, σκέψεις 116 και 117).»

τη δέουσα αναφορά περιπτώσεων απάτης, διαφθοράς, σύγκρουσης συμφερόντων και άλλων σοβαρών παρατυπιών στον τομέα των προμηθειών, όπως ορίζεται στο άρθρο 83 παράγραφος 3 της οδηγίας ΔΠ. Παρόμοιες διατάξεις προστέθηκαν στις ειδικές οδηγίες για τις προμήθειες που αφορούν τις συμβάσεις παραχώρησης ⁽⁹²⁾ και τις επιχειρήσεις κοινής ωφελείας ⁽⁹³⁾.

Παραδείγματα περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων σε διαδικασίες δημόσιων προμηθειών:

- 1) Σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο έργου που αφορούσε δράσεις για την προώθηση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων, διαπιστώθηκε σύγκρουση συμφερόντων καθώς ο διευθύνων σύμβουλος της μοναδικής προσφέρουσας εταιρείας απασχολείτο από την αναθέτουσα αρχή με καθήκον τη σύνταξη των τεχνικών προδιαγραφών του διαγωνισμού, κατά τον χρόνο διεξαγωγής της διαδικασίας του διαγωνισμού. Κατά συνέπεια, όλες οι δαπάνες που αφορούσαν την εν λόγω δημόσια σύμβαση ήταν παράτυπες (μη επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση).
- 2) Σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης που διεξήχθη στο πλαίσιο έργου για την ανανέωση της τεχνολογίας με φιλικό προς το περιβάλλον τρόπο, ο μέτοχος της επιτυχούσας εταιρείας ήταν επίσης ο διαχειριστής της εταιρείας συμβουλευτικών υπηρεσιών που παρείχε στην αναθέτουσα αρχή συμβουλές σχετικά με τον τεχνικό φάκελο. Η αναθέτουσα αρχή επέλεξε διαφορετική εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών, η οποία δεν συνδεόταν με την επιτυχούσα εταιρεία, για την προετοιμασία της διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης. Η εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών σε θέματα δημοσίων συμβάσεων περιόρισε τις εργασίες της στο νομικό μέρος της πρόσκλησης υποβολής προσφορών και χρησιμοποίησε για τις τεχνικές προδιαγραφές της πρόσκλησης υποβολής προσφορών τον τεχνικό φάκελο που συντάξε η πρώτη εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών. Η αναθέτουσα αρχή δεν έλαβε κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή τυχόν στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, οι δαπάνες που αφορούσαν τη δημόσια σύμβαση ήταν παράτυπες (μη επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση).
- 3) Σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης, έπρεπε να υποβληθούν τρεις ανεξάρτητες προσφορές σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες, ωστόσο ο δικαιούχος (αναθέτουσα αρχή) επέλεξε την προσφορά προσφέροντος του οποίου ο ιδιοκτήτης ήταν επίσης ο αποκλειστικός ιδιοκτήτης του δικαιούχου (στην περίπτωση αυτή, ωστόσο, δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις για εσωτερική ανάθεση). Στην περίπτωση αυτή, η διαχειριστική αρχή δεν προέβη σε επαρκή επαλήθευση της κατάστασης έλλειψης ανεξαρτησίας μεταξύ του δικαιούχου και των αναδόχων του. Αν και η προσφορά ήταν η χαμηλότερη, όλες οι δαπάνες που σχετίζονταν με την εν λόγω δημόσια σύμβαση θεωρήθηκαν παράτυπες και, κατά συνέπεια, μη επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση.

Η παράβαση των κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις μπορεί να οδηγήσει σε δημοσιονομικές διορθώσεις ή άλλες μορφές επανόρθωσης. Η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές, το 2013 ⁽⁹⁴⁾ και το 2019 ⁽⁹⁵⁾, για τον καθορισμό των δημοσιονομικών διορθώσεων που πρέπει να γίνονται στις δαπάνες που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ λόγω μη συμμόρφωσης με τους ισχύοντες κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις.

Όπως και οι κατευθυντήριες γραμμές του 2013, οι κατευθυντήριες γραμμές του 2019 καθορίζουν δημοσιονομικές διορθώσεις κατ' αποκοπή για περιπτώσεις που σχετίζονται με συγκρούσεις συμφερόντων, «αν διαπιστωθεί ακοινοποίητη ή ανεπαρκώς περιορισμένη σύγκρουση συμφερόντων, σύμφωνα με το άρθρο 24 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ (ή το άρθρο 35 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ ή το άρθρο 42 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ), και ο οικείος προσφέρων έχει κερδίσει την ανάθεση της/των σχετικής/ών σύμβασης/συμβάσεων» ⁽⁹⁶⁾. Η σύγκρουση συμφερόντων μπορεί να συντρέξει ήδη από το στάδιο της προετοιμασίας του έργου, στον βαθμό που η προετοιμασία του έργου έχει επηρεάσει το τεύχος δημοπράτησης/την πρόσκληση υποβολής προσφορών. Ο καταγγέλλων δεν χρειάζεται να αποδείξει ότι η σύγκρουση συμφερόντων έχει εκδηλωθεί ⁽⁹⁷⁾.

⁽⁹²⁾ Άρθρο 35, άρθρο 38 παράγραφος 7 στοιχείο δ) και άρθρο 45 παράγραφοι 3 και 4 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 1).

⁽⁹³⁾ Άρθρο 42, άρθρο 59, άρθρο 80 παράγραφος 1 και άρθρο 99 παράγραφοι 3 και 4 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 243).

⁽⁹⁴⁾ Απόφαση της Επιτροπής C(2013) 9527 final της 19.12.2013 για τη θέσπιση και την έγκριση κατευθυντήριων γραμμών για τον καθορισμό των δημοσιονομικών διορθώσεων που πρέπει να γίνονται από την Επιτροπή στις δαπάνες που χρηματοδοτούνται από την Ένωση στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, λόγω μη συμμόρφωσης με τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων.

⁽⁹⁵⁾ Απόφαση της Επιτροπής C(2019) 3452 final της 14.5.2019 για τη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για τον καθορισμό των δημοσιονομικών διορθώσεων που πρέπει να γίνονται στις δαπάνες που χρηματοδοτούνται από την Ένωση λόγω μη συμμόρφωσης προς τους εφαρμοστέους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις.

⁽⁹⁶⁾ Η σύγκρουση συμφερόντων που αφορά πρόσωπο που δεν είναι ο επιτυχών προσφέρων θεωρείται επίσης παράβαση των διατάξεων των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, ωστόσο οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής δεν προβλέπουν δημοσιονομική διόρθωση για την εν λόγω παράβαση, δεδομένου ότι μόνο η επιλεγείσα προσφορά θα ήταν επιλέξιμη για συγχρηματοδότηση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

⁽⁹⁷⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Μαρτίου 2015, *eVigilo Ltd*, C-538/13, ECLI:EU:C:2015:166, σκέψη 31-47.

Όσον αφορά την προϋπόθεση της κοινοποίησης και ανεπαρκώς περιορισμένης σύγκρουσης συμφερόντων, αυτή αφορά i) την υποχρέωση του εμπλεκόμενου προσώπου για εκ των προτέρων κοινοποίηση εικαζόμενης σύγκρουσης συμφερόντων και ii) την εφαρμογή μέτρων περιορισμού για την αντιμετώπιση τέτοιων περιπτώσεων από την αναθέτουσα αρχή. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει καταρχάς να στοχεύουν το εμπλεκόμενο πρόσωπο από την πλευρά της αναθέτουσας αρχής (δηλαδή το πρόσωπο αυτό παύει να ασκεί όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τον επίμαχο διαγωνισμό, για παράδειγμα, το μέλος της επιτροπής αξιολόγησης απομακρύνεται από την επιτροπή αξιολόγησης). Εάν τα μέτρα αυτά δεν επαρκούν για τον περιορισμό της σύγκρουσης συμφερόντων (για παράδειγμα, το εμπλεκόμενο πρόσωπο έχει συμμετάσχει στα στάδια της διαδικασίας προμηθειών που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και δεν υπάρχει δυνατότητα τροποποίησης/επανάληψης), θα πρέπει να λαμβάνονται περαιτέρω μέτρα από την αναθέτουσα αρχή όσον αφορά τον προσφέροντα (όπως αποκλεισμός του προσφέροντος από τον διαγωνισμό, δυνατότητα που αναφέρεται επίσης στο άρθρο 57 παράγραφος 4 στοιχείο ε) της οδηγίας ΔΠ).

Δεν χρειάζεται να αποδειχθεί ο πραγματικός αντίκτυπος της σύγκρουσης συμφερόντων (λόγω επίσης της έννοιας της αντίληψης στον ορισμό της σύγκρουσης συμφερόντων) στη συγκεκριμένη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Ειδικότερα, δεν χρειάζονται στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η σύγκρουση συμφερόντων χρησιμοποιήθηκε εσκεμμένα προς όφελος του επιτυχόντος προσφέροντος (αυτό θα είχε σημασία μόνο για τη διαπίστωση δόλιας παρατυπίας).

Παράδειγμα:

Ο/Η Χ είναι ένα από τα πέντε μέλη επιτροπής αξιολόγησης προσφορών. Κατά την περίοδο αξιολόγησης των προσφορών και λήψης απόφασης σχετικά με την ανάθεση, ο/η Χ απασχολήθηκε από τον επιτυχόντα προσφέροντα, την εταιρεία Υ, σε θέση υπεύθυνη για την εκτέλεση καθηκόντων σχετικών με το αντικείμενο του διαγωνισμού, εργασία την οποία, ωστόσο, ο/η Χ δεν αποκαλύπτει κατά παράβαση της διαδικαστικής του/της υποχρέωσης.

Ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη και ουσιώδη επιρροή του/της Χ στην απόφαση ανάθεσης και τις συγκεκριμένες περιστάσεις (τρόπος λήψης απόφασης της επιτροπής αξιολόγησης σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια ανάθεσης, συμμετοχή έξι προσφερόντων στον διαγωνισμό κ.λπ.), η κατάσταση παρουσιάζει σύγκρουση συμφερόντων. Εφαρμόζεται δημοσιονομική διόρθωση σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με τις δημοσιονομικές διορθώσεις στις δημόσιες συμβάσεις εφόσον πληρούνται και οι δύο προϋποθέσεις που αναφέρονται στις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές, δηλαδή 1) η σύγκρουση συμφερόντων δεν έχει κοινοποιηθεί και/ή περιοριστεί επαρκώς (είτε από την πλευρά του/της Χ είτε από την πλευρά της εταιρείας Υ) και 2) η συγκεκριμένη σύγκρουση συμφερόντων αφορούσε την επιτυχούσα εταιρεία.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων στο πλαίσιο των δημόσιων συμβάσεων, βλ. τα ακόλουθα έγγραφα: i) οδηγίες ΔΠ, ii) «Έντοπισμός συγκρούσεων συμφερόντων σε διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων για διαρθρωτικές δράσεις. Πρακτικός οδηγός για διαχειριστές» (2013) ⁽⁹⁸⁾· iii) «Έγγραφο καθοδήγησης για επαγγελματίες για την αποφυγή των συχνότερων σφαλμάτων κατά τις δημόσιες συμβάσεις έργων που χρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία. Φεβρουάριος 2018» ⁽⁹⁹⁾· και iv) «DG REGIO — Preventing fraud and corruption in the European Structural and Investment Funds — taking stock of practices in the EU Member States Study on the implementation of Article 125(4)(c) CPR in the Member States» (ΓΔ REGIO — Πρόληψη της απάτης και της διαφθοράς στα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία — απολογισμός των πρακτικών στα κράτη μέλη της ΕΕ — Μελέτη σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 125 παράγραφος 4 στοιχείο γ) του ΚΚΔ στα κράτη μέλη) ⁽¹⁰⁰⁾.

5.3 Ειδικά στοιχεία για τα χρηματοδοτικά μέσα επιμερισμένης διαχείρισης

Όταν τα κονδύλια της ΕΕ εκτελούνται μέσω χρηματοδοτικών μέσων, πρέπει να λαμβάνονται προληπτικά μέτρα και μέτρα μετριασμού σε κάθε στάδιο εκτέλεσης της πράξης χρηματοδοτικού μέσου, από την επιλογή των φορέων για την εφαρμογή των χρηματοδοτικών μέσων ⁽¹⁰¹⁾ μέχρι την επιλογή των τελικών αποδεκτών. Το άρθρο 38 παράγραφος 5 του ΚΚΔ ορίζει ότι η επιλογή των εν λόγω φορέων πρέπει να βασίζεται σε ανοικτές, διαφανείς, αναλογικές και χωρίς διακρίσεις διαδικασίες, και να αποφεύγεται η σύγκρουση συμφερόντων.

⁽⁹⁸⁾ Το συγκεκριμένο έγγραφο καθοδήγησης εκπονήθηκε από ομάδα εμπειρογνομόνων των κρατών μελών υπό τον συντονισμό της OLAF και υπό την αιγίδα της συμβουλευτικής επιτροπής για τον συντονισμό της πρόληψης της απάτης (COCOLAF): <https://ec.europa.eu/sfc/sites/sfc/2014/files/sfc-files/guide-conflict-of-interests-EL.pdf>

⁽⁹⁹⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/public_procurement/2018/guidance_public_procurement_2018_el.pdf

⁽¹⁰⁰⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/implem_article125_fraud_en.pdf

⁽¹⁰¹⁾ Για λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την επιλογή των φορέων εφαρμογής χρηματοδοτικών μέσων, βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής — Έγγραφο καθοδήγησης για τα κράτη μέλη σχετικά με την επιλογή φορέων εφαρμογής μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής (ΕΕ C 276 της 29.7.2016, σ. 1).

Το άρθρο 7 παράγραφος 2 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 480/2014 της Επιτροπής⁽¹⁰²⁾ ορίζει ότι η επιλογή των φορέων πρέπει να είναι διαφανής, να αιτιολογείται με αντικειμενικούς λόγους και να μη δημιουργεί σύγκρουση συμφερόντων. Ορίζει επίσης ότι στις περιπτώσεις που ο φορέας εφαρμογής του μέσου χρηματοοικονομικής τεχνικής χορηγεί δικούς του χρηματοδοτικούς πόρους στο μέσο χρηματοοικονομικής τεχνικής ή μοιράζεται τον κίνδυνο, απαιτούνται μέτρα για τον μετριασμό πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων.

Επιπλέον, το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 480/2014 της Επιτροπής ορίζει ότι η επιλογή των τελικών αποδεκτών πρέπει να είναι διαφανής, να αιτιολογείται με αντικειμενικούς λόγους και να μη δημιουργεί σύγκρουση συμφερόντων.

6. ΠΙΘΑΝΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

Κατά την αντιμετώπιση συγκρούσεων συμφερόντων θα πρέπει να δίνεται έμφαση στην πρόληψη, καθώς είναι πολύ πιο δύσκολο να εντοπιστούν και να διορθωθούν τέτοιες καταστάσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι συγκρούσεις συμφερόντων μπορούν να προκύψουν σε οποιοδήποτε στάδιο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού της ΕΕ. Ως εκ τούτου, κάθε μέτρο για την πρόληψη και την αντιμετώπιση τους θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα προγενέστερα στάδια εκτέλεσης ώστε να μεγιστοποιείται η πρόληψη έναντι της διόρθωσης. Επιπλέον, τα μέτρα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση συγκρούσεων συμφερόντων θα πρέπει να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά, διαφανή και να επικαιροποιούνται τακτικά (λαμβανομένων υπόψη τυχόν νομικών, πολιτικών ή θεσμικών εξελίξεων).

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος προτάσεων και συστάσεων σχετικά με μέτρα που θα μπορούσαν να τεθούν σε εφαρμογή για την αποφυγή και τη διαχείριση καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Στόχος αυτών των προτάσεων και συστάσεων είναι η παροχή καθοδήγησης και εργαλείων στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στις αρχές των κρατών μελών προκειμένου να βοηθηθούν στην αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων.

Για πρόσθετες επεξηγήσεις και παραδείγματα, βλ. το εκτεταμένο έργο που έχουν αναλάβει ο ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) και το SIGMA (Στήριξη για τη βελτίωση της διακυβέρνησης και της διαχείρισης⁽¹⁰³⁾) σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων⁽¹⁰⁴⁾, καθώς και το κανονιστικό πλαίσιο για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ που αναφέρεται στο κεφάλαιο 4.

⁽¹⁰²⁾ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 480/2014 της Επιτροπής, της 3ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΕ L 138 της 13.5.2014, σ. 5).

⁽¹⁰³⁾ Το SIGMA είναι μια κοινή πρωτοβουλία του ΟΟΣΑ και της ΕΕ, η οποία χρηματοδοτείται κυρίως από την ΕΕ.

⁽¹⁰⁴⁾ ΟΟΣΑ 1) «Managing Conflict of Interest in the Public Sector» (2005), <https://www.oecd.org/gov/ethics/49107986.pdf>

2) ΟΟΣΑ «Managing Conflict of Interest in the Public Sector», OECD Guidelines and Country Experiences (2003), σ. 24, <http://www.oecd.org/corruption/ethics/48994419.pdf>

3) ΟΟΣΑ «Guidelines for managing conflict of interest in the public service – report on Implementation» (2007).

4) Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη διαχείριση της σύγκρουσης συμφερόντων στη δημόσια υπηρεσία, OECD/LEGAL/0316, <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/130/130.en.pdf>

5) SIGMA (Στήριξη για τη βελτίωση της διακυβέρνησης και της διαχείρισης) — κοινή πρωτοβουλία του ΟΟΣΑ και της ΕΕ, που χρηματοδοτείται κυρίως από την ΕΕ — έγγραφο 36 — GOV/SIGMA(2006)1/REV1, [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=gov/sigma\(2006\)1/REV1](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=gov/sigma(2006)1/REV1)

6) ΟΟΣΑ (2017), Recommendation on Public Integrity, <http://www.oecd.org/gov/ethics/OECD-Recommendation-Public-Integrity.pdf>

7) ΟΟΣΑ (2014), Έρευνα σχετικά με τη διαχείριση της σύγκρουσης συμφερόντων στην εκτελεστική εξουσία και την προστασία των καταγγελλόντων, <https://www.oecd.org/governance/ethics/2014-survey-managing-conflict-of-interest.pdf>

8) ΟΟΣΑ (2010), Post Public Employment – Good Practices for Preventing Conflict of Interest, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264056701-en.pdf?expires=1578648145&id=id&accname=oid031827&checksum=A96A1-D7335AAB93369841CEF00EA4789>

9) ΟΟΣΑ (2009), Revolving doors, accountability and transparency: Emerging regulatory concerns and policy solutions in the financial crisis, [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC/ETH\(2009\)2&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC/ETH(2009)2&docLanguage=En)

10) ΟΟΣΑ (2005), Guidelines for managing conflict of interest in the public service, σημείωμα πολιτικής, https://www.coe.int/t/dg1/legalcooperation/economiccrime/cybercrime/cy%20activity%20Interface2006/143_2006_if_oecd%20Policy%20Brief.pdf

11) ΟΟΣΑ (2019), Fraud and corruption in European Structural and Investment Funds. A spotlight on common schemes and preventive actions, <https://www.oecd.org/gov/ethics/prevention-fraud-corruption-european-funds.pdf>

6.1 Ευαισθητοποίηση

Το μοντέλο λογοδοσίας για τα διευθυντικά στελέχη είναι μια προσέγγιση της δημόσιας διοίκησης στο πλαίσιο της οποίας τα διευθυντικά στελέχη λογοδοτούν για τα αποτελέσματα μέσω της ανάθεσης σε αυτά αρμοδιότητας, η οποία συνοδεύεται από εξουσιοδότηση για τη λήψη αποφάσεων καθώς και από την αυτονομία και τους πόρους που απαιτούνται για την επίτευξη των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων. Στην πράξη, τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη θα πρέπει να έχουν την εξουσία και την αυτονομία να λογοδοτούν για τα αποτελέσματα του οργανισμού ή της οντότητας που εποπτεύουν.

Στο πλαίσιο αυτό, η πρόληψη των συγκρούσεων συμφερόντων συνδέεται στενά με την ευαισθητοποίηση των εμπλεκομένων· εάν η σύγκρουση συμφερόντων προβλεφθεί, μπορεί να αποφευχθεί. Ως εκ τούτου, συνιστάται ιδιαίτερος η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων. Επιπλέον, είναι εξαιρετικά σημαντικό να υπάρχει ισχυρή νοοτροπία διαχείρισης (δηλ. τα ανώτερα στελέχη δίνουν το παράδειγμα και επιδεικνύουν σοβαρότητα) που να υποστηρίζει την ακεραιότητα, διότι οι ανώτεροι δημόσιοι υπάλληλοι και τα μέλη του προσωπικού μπορούν να δημιουργήσουν μια νοοτροπία ακεραιότητας στο πλαίσιο της οποίας, αφενός, όλοι είναι κύριοι των πράξεών τους και υπεύθυνοι γι' αυτές και, αφετέρου, οι συγκρούσεις συμφερόντων δεν γίνονται ανεκτές. Ομοίως, είναι επίσης σημαντικό να ενθαρρυνθεί μια νοοτροπία στο πλαίσιο της οποίας τα μέλη του προσωπικού μπορούν να ζητούν καθοδήγηση και συμβουλές χωρίς τον φόβο αντιποίνων.

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι εθνικές αρχές θα πρέπει να παρέχουν συνεχή, ολοκληρωμένη και υποχρεωτική κατάρτιση σχετικά με τη δεοντολογία και την ακεραιότητα, καθώς και σχετικά με τον τρόπο εντοπισμού, διαχείρισης και παρακολούθησης των συγκρούσεων συμφερόντων. Θα πρέπει επίσης να παρέχουν παραδείγματα συγκρούσεων συμφερόντων και συμβουλές σε περίπτωση που ένας υπάλληλος έχει αμφιβολίες σχετικά με τις εφαρμοζόμενες πολιτικές ή διαδικασίες. Στα μέτρα που εφαρμόζονται θα μπορούσε επίσης να συμπεριληφθεί ο διορισμός υπεύθυνου δεοντολογίας στις οντότητες που συμμετέχουν στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ. Ο εν λόγω υπεύθυνος θα είναι αρμόδιος να παρέχει, σε κάθε πρόσωπο που το ζητεί, συμβουλές σχετικά με την τήρηση των αρχών δεοντολογίας. Δεσμευόμενος από το επαγγελματικό απόρρητο, ο υπεύθυνος δεοντολογίας θα μπορούσε να διαδραματίσει θεμελιώδη ρόλο στη διάδοση μιας νοοτροπίας ακεραιότητας που θα βασίζεται στον διάλογο και την εμπιστοσύνη.

6.2 Πολιτικές, κανόνες και διαδικασίες

Λαμβανομένου υπόψη του αριθμού, του μεγέθους και της πολυπλοκότητας των προγραμμάτων και των διαθέσιμων μελών του προσωπικού, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι η αρχή του διαχωρισμού των καθηκόντων (ή του διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων) εφαρμόζεται επαρκώς στην πράξη (μεταξύ και εντός όλων των οργανισμών που συμμετέχουν στη διαχείριση και/ή στον έλεγχο των κονδυλίων της ΕΕ), δεδομένου ότι αυτό αποτελεί σημαντική απαίτηση για τη δημιουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, όπως ορίζεται στο άρθρο 36 παράγραφος 3 στοιχείο α) του ΔΚ του 2018.

Κάθε οργανισμός θα πρέπει να διαθέτει: i) γραπτές ρυθμίσεις όσον αφορά την άσκηση των διαφόρων καθηκόντων και την εκτέλεση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, ii) σαφή κατανομή καθηκόντων και σαφείς περιγραφές των θέσεων εργασίας για το προσωπικό· iii) επαρκή αριθμό ανθρώπινων πόρων με επαρκή προσόντα στα διάφορα επίπεδα και για τα διάφορα καθήκοντα.

Η αρχή του διαχωρισμού των καθηκόντων είναι σημαντική στον βαθμό που υπάρχει μικρότερη πιθανότητα σύγκρουσης συμφερόντων όταν τα καθήκοντα είναι σαφώς διαχωρισμένα· δηλαδή ο κατάλληλος διαχωρισμός των καθηκόντων ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο σύγκρουσης συμφερόντων. Η έλλειψη διαδικασιών που να διασφαλίζουν τον επαρκή διαχωρισμό των καθηκόντων αποτελεί ανεπάρκεια των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου.

Παραδείγματα σχετικά με την αρχή του διαχωρισμού των καθηκόντων:

- 1) Σε μέλος του προσωπικού το οποίο ήταν υπεύθυνο για την αξιολόγηση αίτησης για χρηματοδότηση από την ΕΕ ανατίθεται στη συνέχεια ο λογιστικός έλεγχος της υλοποίησης του έργου. Κατά τη διενέργεια του ελέγχου, το μέλος του προσωπικού μπορεί να πιστεύει ότι η υποστήριξη του για την επιλογή του έργου θα πρέπει να επιβεβαιωθεί με θετική έκθεση σχετικά με την υλοποίησή του. Ακόμη και αν υπάρχουν πολλοί και ποικίλοι λόγοι για τους οποίους ένα επιλεγμένο έργο θα μπορούσε να «εκτροχιαστεί», η έλλειψη σαφούς διαχωρισμού των καθηκόντων μπορεί να οδηγήσει σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων.
- 2) Η ελεγκτική αρχή εκτελεί ορισμένες πράξεις τεχνικής βοήθειας. Όταν οι πράξεις αυτές περιλαμβάνονται στο δείγμα που πρόκειται να ελεγχθεί από την ελεγκτική αρχή, ο έλεγχος των πράξεων θα πρέπει να διενεργείται από διαφορετικό ανεξάρτητο ελεγκτή, ώστε να διασφαλίζεται ο κατάλληλος διαχωρισμός των καθηκόντων. Παρόμοιες καταστάσεις θα μπορούσαν να προκύψουν, για παράδειγμα, σε επίπεδο διαχειριστικής αρχής ενός δεδομένου προγράμματος στο οποίο η ίδια διαχειριστική αρχή είναι επίσης δικαιούχος των κονδυλίων. Στις περιπτώσεις αυτές, τα καθήκοντα της διαχειριστικής αρχής θα πρέπει να μεταβιβάζονται σε διαφορετική υπηρεσία (ακόμη και εντός του ίδιου οργανισμού) και οι ρυθμίσεις για την αξιολόγηση της αίτησης επιχορήγησης, η έγκριση της απόφασης επιχορήγησης και οι επαληθεύσεις διαχείρισης πρέπει να διασφαλίζουν τον διαχωρισμό των καθηκόντων.

3) Η οικονομική υπηρεσία ενός περιφερειακού υπουργείου αποστέλλει μέλος με δικαίωμα ψήφου σε επιτροπή επιλογής:

Σενάριο 1: Η περιβαλλοντική υπηρεσία ενός περιφερειακού υπουργείου υποβάλλει αίτηση για ένα έργο του οποίου η επιλογή πρόκειται να αποφασιστεί από την οικονομική υπηρεσία του ίδιου υπουργείου. Αξιολόγηση: i) δεν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων —εάν δεν υπάρχουν ιεραρχικές σχέσεις μεταξύ της οικονομικής και της περιβαλλοντικής υπηρεσίας· και εάν η οικονομική υπηρεσία δεν έχει συμμετάσχει στην προετοιμασία του έργου που ανέλαβε η περιβαλλοντική υπηρεσία· και υπάρχει σαφής διαχωρισμός καθηκόντων.

Σενάριο 2: Η οικονομική υπηρεσία υποβάλλει αίτηση για ένα έργο. Αξιολόγηση: σύγκρουση συμφερόντων.

Η εφαρμογή κώδικα δεοντολογίας και/ή συμπεριφοράς ⁽¹⁰⁵⁾ ή οποιασδήποτε άλλης πολιτικής και διαδικασίας στην εργασία, συμπεριλαμβανομένων κανόνων που διέπουν τη διαχείριση των συγκρούσεων συμφερόντων στον οργανισμό ⁽¹⁰⁶⁾, έχει επίσης καίρια σημασία. Όλα τα παραπάνω είναι χρήσιμα εργαλεία για την ευαισθητοποίηση και τη θέσπιση κανόνων και υποχρεώσεων για την αποφυγή και τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων. Οι πολιτικές και οι διαδικασίες θα πρέπει να είναι σαφείς και να καλύπτουν θέματα όπως τα εξής:

- συγκρούσεις συμφερόντων —επεξηγήσεις, απαιτήσεις και διαδικασίες για τη δήλωσή τους, διαδικασίες αντιπαράθεσης που οδηγούν σε πιθανές κυρώσεις,
- πολιτική για τα δώρα και τη φιλοξενία ⁽¹⁰⁷⁾ —επεξήγηση και ευθύνες του προσωπικού όσον αφορά τη συμμόρφωση,
- πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα —επεξήγηση και αρμοδιότητες του προσωπικού,
- απαιτήσεις για την αναφορά υπονοιών απάτης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των καταγγελλόντων (όπως αναφέρεται στο άρθρο 142 παράγραφος 2 στοιχείο α) του ΔΚ του 2018). Οι πολιτικές και οι κανόνες για την καταγγελία δυσλειτουργιών θα πρέπει να περιλαμβάνουν στοιχεία όπως τι πρέπει να καταγγέλλεται, πώς και σε ποιον πρέπει να υποβάλλεται η καταγγελία, πού να αναζητηθεί στήριξη, η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα μέτρα προστασίας για τους καταγγελλόντες, ο τρόπος με τον οποίο θα διερευνώνται και θα κοινοποιούνται οι καταγγελίες τους και οι συνέπειες για τα άτομα που προβαίνουν σε αντίποινα κατά καταγγελλόντων ⁽¹⁰⁸⁾.

Η νομοθεσία, οι πολιτικές και οι επίσημες διαδικασίες για τη ρύθμιση των συγκρούσεων συμφερόντων, τον μετριασμό του κινδύνου σύγκρουσης συμφερόντων και την αντιμετώπιση υποθέσεων που προκύπτουν αποτελούν εργαλεία που πρέπει να χρησιμοποιούνται (βλ. επίσης κεφάλαιο 3.2). Σε ένα συνεχώς εξελισσόμενο περιβάλλον, η πολιτική και οι διαδικασίες πρέπει να παραμένουν αποτελεσματικές και κατάλληλες για την αντιμετώπιση των συγκρούσεων συμφερόντων, μέσω της επικαιροποίησής τους εάν και όταν κρίνεται αναγκαίο. Τα μέλη του προσωπικού πρέπει να δηλώνουν ότι θα τηρούν τους κανόνες, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που έχουν καθοριστεί.

⁽¹⁰⁵⁾ Από μελέτη για την Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου («CONT»), «Codes of Conduct and Conflicts of Interest at any governance level of the management of EU Funds» (Κώδικες συμπεριφοράς και συγκρούσεις συμφερόντων σε οποιοδήποτε επίπεδο διακυβέρνησης της διαχείρισης των κονδυλίων της ΕΕ): Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τον ορισμό μεταξύ των κωδικών συμπεριφοράς και των κωδικών δεοντολογίας. Ο κώδικας συμπεριφοράς χρησιμεύει ως μέσο για μια προσέγγιση συμμόρφωσης βασισμένη σε κανόνες. Περιγράφει με όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένο και αδιαμφισβήτητο τρόπο το είδος της συμπεριφοράς που αναμένεται και καθορίζει αυστηρές διαδικασίες παρακολούθησης και επιβολής κυρώσεων για την επιβολή του κώδικα. Ο κώδικας δεοντολογίας στηρίζεται στην προσέγγιση διαχείρισης βάσει αξιών. Επικεντρώνεται σε γενικές αξίες και όχι σε συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές, δείχνοντας μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις ικανότητες του εργαζομένου για ηθική συλλογιστική. Ο κώδικας δεοντολογίας επιδιώκει να υποστηρίξει την εφαρμογή αυτών των αξιών σε πραγματικές καθημερινές καταστάσεις και να παράσχει σχετική καθοδήγηση (Bertók, J. & Maesschalck, J. (2009). *Public Sector Ethics: an infrastructure*. Στο: ΟΟΣΑ (επιμ.): *No longer business as usual – Fighting Bribery and Corruption*. Παρίσι, σ. 34). Ωστόσο, η επιλογή της αντίστοιχης έκδοσης εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, μεταξύ των οποίων το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο της δικαιοδοσίας και η νοοτροπία δεοντολογίας του οργανισμού όσον αφορά τη διαχείριση και την ηγεσία. Ως εκ τούτου, στις περισσότερες περιπτώσεις είναι επιθυμητή μια υβριδική μορφή, η οποία παρέχει ένα γενικό πεδίο δεοντολογίας και σαφείς οδηγίες συμπεριφοράς (ό.π., σ. 35).

https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU%282017%29527215

⁽¹⁰⁶⁾ Για παράδειγμα, ο «Ευρωπαϊκός Κώδικας Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς» που εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 13 Σεπτεμβρίου 2000, ο οποίος καθορίζει τις αρχές που διέπουν τη διοικητική συμπεριφορά των υπηρεσιών της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένης της ακεραιότητας και της αποφυγής συγκρούσεων συμφερόντων, https://ec.europa.eu/info/files/code-good-administrative-behaviour-0_en.

⁽¹⁰⁷⁾ Ο ΟΟΣΑ «Managing Conflict of Interest in the Public Sector» (Διαχείριση της σύγκρουσης συμφερόντων στον δημόσιο τομέα) παρέχει παραδείγματα καταλόγων ελέγχου για δώρα και άλλα οφέλη (<https://www.oecd.org/gov/ethics/49107986.pdf>). Βλ. επίσης το κανονιστικό πλαίσιο για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ στο κεφάλαιο 4.3 του παρόντος εγγράφου, τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων της ΕΕ και τα πρότυπα δεοντολογίας της ΕΕ.

⁽¹⁰⁸⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης. ΟΟΣΑ (2014), Έρευνα σχετικά με τη διαχείριση της σύγκρουσης συμφερόντων στην εκτελεστική εξουσία και την προστασία των καταγγελλόντων, <https://www.oecd.org/governance/ethics/2014-survey-managing-conflict-of-interest.pdf>

Οι ισχύουσες νομικές πράξεις για τη ρύθμιση των συγκρούσεων συμφερόντων μπορεί να διαφέρουν από τη μια χώρα στην άλλη. Για παράδειγμα, μπορεί να υπάρχει i) ειδική νομοθεσία σχετικά με το ζήτημα των συγκρούσεων συμφερόντων κατά τη διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ· ii) «οριζόντια» νομοθεσία σχετικά με το ζήτημα των συγκρούσεων συμφερόντων γενικά για το σύνολο του δημόσιου τομέα και iii) νομικές πράξεις ή κάθε άλλο μέσο κατάλληλο για τη θέσπιση τέτοιων κανόνων και τη διασφάλιση της επιβολής τους.

6.3 Δηλώσεις συμφερόντων, γνωστοποίηση περιουσιακών στοιχείων και αποκλειστικά καθήκοντα

Δηλώσεις συμφερόντων

Η διαφάνεια έχει καίρια σημασία για την πρόληψη των συγκρούσεων συμφερόντων σε οποιοδήποτε στάδιο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού της ΕΕ. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι εθνικές αρχές σε οποιοδήποτε επίπεδο θα πρέπει να αναπτύξουν μέτρα στο πλαίσιο των οικείων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

Η δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων και, κατά περίπτωση, η δήλωση τόσο τρεχόντων όσο και προηγούμενων συμφερόντων αποτελούν χρήσιμα εργαλεία που διευκολύνουν τον εντοπισμό και τη διαχείριση καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων.

Τα προηγούμενα συμφέροντα είναι σημαντικά για όσο διάστημα το πρόσωπο εξακολουθεί να έχει υποχρεώσεις/ευθύνες που απορρέουν από προηγούμενες θέσεις/απασχόληση (κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου «αναμονής» και αποχής από την άσκηση καθηκόντων που ενδέχεται να επηρεάσουν την άσκηση καθηκόντων προηγούμενης απασχόλησης). Οι δηλώσεις προηγούμενων συμφερόντων θα μπορούσαν να περιορίζονται, για παράδειγμα, σε 5 έτη ή για όσο διάστημα το πρόσωπο εξακολουθεί να έχει υποχρεώσεις/ευθύνες που σχετίζονται με αυτές τις προηγούμενες θέσεις/καταστάσεις απασχόλησης.

Η δήλωση θα πρέπει να ζητείται από το ενδιαφερόμενο πρόσωπο το συντομότερο δυνατόν (και να επικαιροποιείται μόλις επέλθει μεταβολή στην κατάσταση συμφερόντων). Θα μπορούσε να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, συμφέροντα σχετικά με τη διαχείριση των συμβάσεων, τη λήψη αποφάσεων και τη συμβολή στην προετοιμασία ή την παροχή συμβουλών πολιτικής. Οι δηλώσεις αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- σαφή αναφορά στα σχετικά καθήκοντα και στο αντικείμενο,
- το πλήρες ονοματεπώνυμο του υπογράφοντος, την ημερομηνία γέννησής του, τη θέση του στον οργανισμό και τα λεπτομερή καθήκοντα,
- την ημερομηνία υπογραφής.

Η δήλωση θα πρέπει να παρέχει στον υπογράφοντα τη δυνατότητα να δηλώσει επισήμως:

- αν έχει συμφέροντα τα οποία θεωρεί ή μπορεί να θεωρηθεί ότι έρχονται σε σύγκρουση με την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ και/ή αν βρίσκεται σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων που συνδέονται με την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ,
- αν συντρέχουν περιστάσεις (συμπεριλαμβανομένων των συμφερόντων) οι οποίες θα μπορούσαν να τον φέρουν σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων στο εγγύς μέλλον, και
- ότι θα δηλώσει αμέσως οποιαδήποτε πιθανή σύγκρουση συμφερόντων, σε περίπτωση που προκύψουν περιστάσεις οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε αυτό το συμπέρασμα.

Στη δήλωση θα μπορούσε να επισυνάπτεται επεξηγηματική σημείωση ώστε να παρέχεται στους υπογράφοντες σαφής καθοδήγηση σχετικά με τις ακόλουθες πτυχές.

- Την πολιτική του οργανισμού, συμπεριλαμβανομένου του σκοπού της δήλωσης, και ότι μπορεί να υποβληθεί σε επαλήθευση για να διασφαλιστεί η ορθότητά της.
- Τις νομικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένης της αποσαφήνισης ορισμένων ζητημάτων που απορρέουν από τον ορισμό. Για παράδειγμα, θα πρέπει να διευκρινίζεται ποιες σχέσεις συνιστούν συγγενικούς δεσμούς (βλ. κεφάλαιο 3.2.1).
- Τον κώδικα δεοντολογίας, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που διέπουν τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων στο εσωτερικό του οργανισμού.
- Τη διαδικασία αποχής και απομάκρυνσης σε περιπτώσεις στις οποίες εντοπίζεται πιθανή σύγκρουση συμφερόντων. Όταν μέλος του προσωπικού αποκαλύπτει πιθανή σύγκρουση συμφερόντων ή όταν τρίτο μέρος αναφέρει πιθανή σύγκρουση συμφερόντων, στο σχετικό μέλος του προσωπικού θα πρέπει να επιβάλλεται η υποχρέωση να μην ασχοληθεί με τον σχετικό φάκελο έως ότου ο προϊστάμενός του ή η αρμόδια αρχή αποφανθεί σχετικά με την ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων (μπορεί να περιλαμβάνονται και προηγούμενες περιπτώσεις).
- Τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί σε περίπτωση αλλαγής της κατάστασης, και ειδικότερα πότε, πώς και σε ποιον πρέπει να δηλώνονται τυχόν συγκρούσεις συμφερόντων που προκύπτουν.
- Τις συνέπειες της μη αποκάλυψης σύγκρουσης συμφερόντων, γνωστές και ως διαδικασίες «κατάχρησης εμπιστοσύνης». Το πρόσωπο ή ο φορέας που είναι εξουσιοδοτημένος για την εφαρμογή τους πρέπει να διαθέτει επαρκή εξουσία και λογοδοσία.

Όταν προκύπτει κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων μετά την υποβολή της αρχικής δήλωσης, αυτό δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι η αρχική δήλωση ήταν ψευδής. Ενδέχεται καμία από τις περιστάσεις που προκάλεσαν τη σύγκρουση να μην ίσχυε ή να μην ήταν γνωστή κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να υπάρχει υποχρέωση:

- δήλωσης της υφιστάμενης κατάστασης μόλις το ενδιαφερόμενο πρόσωπο λάβει γνώση των περιστάσεων που μπορεί να επηρεάσουν την αμερόληπτη και αντικειμενική εκτέλεση των καθηκόντων του,
- αποχής από την ανάληψη ενεργειών και παραπομπής της υπόθεσης στον ιεραρχικά ανώτερο (ή στον αρμόδιο κύριο διατάκτη).

Είναι σημαντικό οι οργανισμοί να καθορίζουν σαφή και αντικειμενικά κριτήρια για την αξιολόγηση των δηλώσεων συμφερόντων και να εφαρμόζουν τα κριτήρια αυτά με συνέπεια. Στο πλαίσιο αποτελεσματικών επαληθεύσεων για τον εντοπισμό πιθανών ψευδών δηλώσεων, όλες οι δηλώσεις θα πρέπει να καταχωρίζονται δεόντως, να αποθηκεύονται από την αρχή και να υπόκεινται σε ελέγχους (σύμφωνα με κατάλληλη μεθοδολογία), σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, με βάση άλλες πηγές πληροφοριών για τον εντοπισμό, για παράδειγμα, δεσμών μεταξύ εκείνων που συμμετέχουν στην επιλογή των έργων και των δυνητικών δικαιούχων.

Οι κανόνες της ΕΕ και οι εθνικοί κανόνες εφαρμόζονται όσον αφορά τις κυρώσεις και τα ένδικα μέσα για παραβάσεις από υπαλλήλους, δικαιούχους και αναδόχους. Κατά τον εντοπισμό ψευδούς δήλωσης, η αρχή θα πρέπει να προβαίνει, με την επιφύλαξη του ισχύοντος νομικού πλαισίου, στη λήψη ερευνητικών μέτρων (συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης των επιπτώσεων της εν λόγω δήλωσης στην εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ) και στη λήψη διορθωτικών μέτρων. Στα διορθωτικά μέτρα θα μπορούσε να περιλαμβάνεται η επιβολή πειθαρχικών και ποινικών κυρώσεων στον υπάλληλο που υπέβαλε την ψευδή δήλωση, η ακύρωση και η εκ νέου αξιολόγηση των διαδικασιών ανάθεσης, η ακύρωση συμβάσεων/συμφωνιών, η αναστολή πληρωμών, η πραγματοποίηση δημοσιονομικών διορθώσεων και η ανάκτηση κονδυλίων. Οι μη δηλωθείσες συγκρούσεις συμφερόντων δεν συνιστούν κατ' ανάγκη ποινικά αδικήματα. Ωστόσο, οι συγκρούσεις συμφερόντων, εάν δεν εντοπιστούν και δεν υποβληθούν σε ορθή διαχείριση, μπορούν τελικά να φτάσουν στο σημείο αυτό, ανάλογα με το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο.

Γνωστοποίηση περιουσιακών στοιχείων και αποκλειστικά καθήκοντα

Η γνωστοποίηση περιουσιακών στοιχείων και οι πολιτικές για αποκλειστικά καθήκοντα και/ή σωρευτικές θέσεις εργασίας για κατόχους δημόσιων αξιωμάτων ή υπαλλήλους σε ευαίσθητες/υψηλότερου κινδύνου θέσεις μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη και στον εντοπισμό συγκρούσεων συμφερόντων. Θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται τα ακόλουθα μέτρα.

- Δήλωση προσωπικού εισοδήματος.
- Δήλωση οικογενειακών εισοδημάτων και περιουσιακών στοιχείων ⁽¹⁰⁹⁾.
- Δήλωση προσωπικών περιουσιακών στοιχείων.
- Δημοσιοποίηση των στοιχείων της προηγούμενης απασχόλησης, των καθηκόντων, των ρόλων και του αριθμού των ετών απασχόλησης του προσώπου σε δημόσιες και ιδιωτικές οντότητες.
- Δημοσιοποίηση (ή καταχώριση σε μητρώο προσβάσιμο μόνο σε πρόσωπα που μπορούν να αποδείξουν ένομο συμφέρον για την απόκτηση αυτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα) δηλώσεων εισοδήματος και περιουσιακών στοιχείων ⁽¹¹⁰⁾.
- Περιορισμοί στο ιδιοκτησιακό καθεστώς ή στην άσκηση δικαιωμάτων που απορρέουν από τίτλους ιδιοκτησίας ιδιωτικών εταιρειών.
- Εκχώρηση, είτε μέσω πώλησης επιχειρηματικών συμφερόντων ή επενδύσεων, είτε με τη δημιουργία (σε συνδυασμό με άλλα μέτρα) τυφλού καταπιστεύματος προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο δικαιούχος δεν γνωρίζει τα περιουσιακά στοιχεία του και δεν έχει δικαίωμα παρέμβασης στη διαχείρισή τους.
- Δήλωση δώρων, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών και του ελέγχου των δώρων και άλλων μορφών ωφελημάτων, όπως η φιλοξενία, σύμφωνα με προκαθορισμένες πολιτικές και διαδικασίες.
- Απομάκρυνση και συστηματική απόσυρση μελών του προσωπικού από δημόσια υπηρεσία όταν συμμετέχουν σε συνεδρίαση ή λαμβάνουν απόφαση που θα τους έβλεπε σε κατάσταση σύγκρουσης.
- Ασφάλεια και έλεγχος της πρόσβασης σε εσωτερικές πληροφορίες.
- Τακτική και αποτελεσματική εναλλαγή του προσωπικού σε ευαίσθητες θέσεις (όσον αφορά την κατάρτιση προσκλήσεων, την αξιολόγηση και την επαλήθευση των υποβολών, την έγκριση, την πληρωμή και τη λογιστική, μεταξύ άλλων στον τομέα των δημόσιων προμηθειών): χρήση ανωνυμοποιημένων λειτουργικών ηλεκτρονικών ταχυδρομικών θυρίδων για «γραφεία υποστήριξης».

⁽¹⁰⁹⁾ Για τη διασφάλιση της αναλογικότητας, η δήλωση οικογενειακών εισοδημάτων και περιουσιακών στοιχείων θα μπορούσε να συνδεθεί με περιπτώσεις στις οποίες, τουλάχιστον 3 έτη πριν από την ανάληψη καθηκόντων, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο μεταβίβασε τα περιουσιακά στοιχεία του σε μέλη της οικογένειας.

⁽¹¹⁰⁾ Τα οποία το πρόσωπο κατέχει άμεσα ή έμμεσα (πραγματικός δικαιούχος).

- Περιορισμοί (και/ή απαιτήσεις διαφάνειας/καταχώρισης/εποπτείας) για τη δευτερεύουσα απασχόληση, τους παράλληλους διορισμούς (π.χ. σε μη κυβερνητική οργάνωση, πολιτική οργάνωση ή κρατική εταιρεία), τις επιχειρηματικές δραστηριότητες μετά την έξοδο από την υπηρεσία, την απασχόληση συζύγου (ή συντρόφου με τον οποίο το άτομο έχει (μη) καταχωρισμένη μη έγγαμη σχέση συμβίωσης) και ακόμη και για την απασχόληση άλλων μελών του στενού οικογενειακού κύκλου.
- Κατάλληλες νομικές διατάξεις για την αντιμετώπιση αντικρουόμενων συμφερόντων που σχετίζονται με νέες επαγγελματικές δραστηριότητες μετά την αποχώρηση από τη δημόσια υπηρεσία, π.χ. δημόσιος υπάλληλος που εγκατέλειψε προσφάτως την υπηρεσία συνάπτει νέες σχέσεις απασχόλησης ή ιδιωτικές επιχειρηματικές σχέσεις σε τομέα που συνδέεται με τα προηγούμενα καθήκοντά του ή, αντιστρόφως, ένα πρόσωπο με πρόσφατο επιχειρηματικό παρελθόν σε συγκεκριμένο τομέα προσλαμβάνεται σε συναφή θέση στον δημόσιο τομέα. Τα ανωτέρω θα μπορούσαν επίσης να περιλαμβάνουν την αποχή, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, από επαγγελματικές επαφές με πρώην συναδέλφους ή από την εκπροσώπηση αντιδίκων μετά την αποχώρηση από την υπηρεσία. Καταστάσεις όπως αυτές μπορεί να προκαλέσουν σημαντικό κίνδυνο για την εμπιστοσύνη στη δημόσια διοίκηση. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να υπάρχουν ειδικοί κανόνες και διαδικασίες για τη διαχείριση τέτοιων καταστάσεων, οι οποίοι θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν δηλώσεις περί δεοντολογικής συμπεριφοράς ή αποδοχής της υποβολής σε έλεγχο για ορισμένο αριθμό ετών.

6.4 Άλλα μέτρα

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εντοπίζονται καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων όσο το δυνατόν νωρίτερα. Εάν, για παράδειγμα, διαπιστωθεί σύγκρουση συμφερόντων πριν από τη χορήγηση της χρηματοδότησης από την ΕΕ, η διαδικασία επιλογής θα πρέπει να αναστέλλεται εν αναμονή περαιτέρω έρευνας.

Ο έλεγχος των πληροφοριών που παρέχονται από βάσεις δεδομένων μητρώων εταιρειών, βάσεις δεδομένων της ΕΕ και εθνικών φορέων για τον έλεγχο συμβάσεων εργασίας μεταξύ φυσικών και νομικών προσώπων, δημόσια μητρώα ⁽¹¹¹⁾, αρχεία εργαζομένων, καθώς και κάθε άλλης σχετικής πληροφορίας την οποία διαθέτουν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι εθνικές αρχές θα μπορούσε να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για την πρόληψη καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Για τα ανωτέρω ενδέχεται να απαιτείται η παροχή συμβουλών ή η παρέμβαση άλλων αρμόδιων φορέων, σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο. Θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιούνται εργαλεία βαθμολόγησης κινδύνων (όπως το ARACHNE που αναφέρεται στη συνέχεια). Η επεξεργασία των δεδομένων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων.

Ο καθορισμός ειδικών δεικτών κινδύνου μπορεί να συμβάλει στην προειδοποίηση για κίνδυνο σύγκρουσης συμφερόντων. Οι δείκτες κινδύνου είναι στοιχεία ασυνήθιστα από τη φύση τους ή διαφορετικά από τη συνήθη δραστηριότητα και τα οποία ενδέχεται να προειδοποιούν για την ανάγκη περαιτέρω εξέτασης. Οι συγκρούσεις συμφερόντων μπορούν να λάβουν οποιαδήποτε μορφή και μπορούν να προκύψουν και να επηρεάσουν τις αποφάσεις ανά πάσα στιγμή —από τον καθορισμό στρατηγικών στόχων έως την αξιολόγηση ενός έργου ή την έκθεση απαλλαγής. Συνεπώς, κανένας κατάλογος δεικτών δεν μπορεί να είναι εξαντλητικός.

Οι δείκτες κινδύνου θα πρέπει να αυξάνουν την επαγρύπνηση του προσωπικού και των διευθυντικών στελεχών και να τους παρακινούν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα. Ωστόσο, οι δείκτες κινδύνου δεν σημαίνουν ότι έχει προκύψει ή ενδέχεται να προκύψει κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων, αλλά ότι η κατάσταση πρέπει να ελεγχθεί και να τεθεί υπό παρακολούθηση με τη δέουσα επιμέλεια.

Θα μπορούσαν να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι δείκτες κινδύνου:

- απουσία δήλωσης σύγκρουσης συμφερόντων, όταν είναι υποχρεωτική ή ζητείται,
- μέλος του προσωπικού της αναθέτουσας αρχής, ακριβώς πριν από την πρόσληψή του σε αυτήν, εργαζόταν για επιχείρηση η οποία ενδέχεται να υποβάλει προσφορά σε διαγωνισμό που θα προετοιμαστεί από το μέλος του προσωπικού,
- μέλη της άμεσης οικογένειας μέλους του προσωπικού της αναθέτουσας αρχής εργάζονται για εταιρεία που ενδέχεται να υποβάλει προσφορά σε διαγωνισμό,
- τροποποίηση των όρων και προϋποθέσεων της σύμβασης που υπογράφηκε μεταξύ του δικαιούχου και του αναδόχου,
- σχέσεις/γνωριμία μεταξύ του δικαιούχου και του προσωπικού της αρχής που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού ή μεταξύ του τελικού δικαιούχου και των αναδόχων,
- ο δικαιούχος και ο υπεργολάβος έχουν κοινούς χώρους γραφείων/εγκαταστάσεις/διεύθυνση, ή η ομοιότητα στις επωνυμίες των εταιρειών υποδηλώνει οικονομική αλληλεξάρτηση,
- τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης δεν διαθέτουν την απαιτούμενη τεχνική εμπειρογνώσια για την αξιολόγηση των προσφορών που υποβλήθηκαν και άγονται και φέρονται από ένα άτομο,

⁽¹¹¹⁾ Μεταξύ άλλων σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους.

- μέλος της επιτροπής εμπειρογνομόνων που αξιολογεί τα έργα κατέχει υψηλόβαθμη θέση σε μία από τις οντότητες που υποβάλλουν έργο για χρηματοδότηση,
- υψηλό ποσοστό υποκειμενικών στοιχείων στο σύστημα κριτηρίων ή στην αξιολόγηση μιας προσφοράς,
- έντονες ομοιότητες των προδιαγραφών με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του υποψηφίου που επιλέχθηκε, ιδίως εάν στις προδιαγραφές συμπεριλαμβάνεται δέσμη πολύ συγκεκριμένων απαιτήσεων τις οποίες θα μπορούσαν να εκπληρώνουν ελάχιστοι μόνο υποψήφιοι,
- το εκτιμώμενο/μέγιστο ποσό της σύμβασης δεν γνωστοποιείται στα δημοσίως διαθέσιμα έγγραφα του διαγωνισμού (έχει καταχωριστεί μόνο εσωτερικά), αλλά η προσφορά προσεγγίζει κατά πολύ αυτό το εσωτερικά καθορισμένο ποσό (για παράδειγμα, διαφορά 1-2 %),
- δικαιούχος που δημιουργήθηκε αμέσως πριν από την υποβολή της αίτησης επιχορήγησης,
- ελάχιστοι ή λιγότεροι από τους αναμενόμενους υποψήφιοι για πρόσκληση υποβολής προτάσεων/προσφορών,
- η ίδια επιχείρηση κερδίζει επανειλημμένα διαδοχικές συμβάσεις,
- η πλημμελής εκτέλεση της σύμβασης δεν οδηγεί σε επιβολή κυρώσεων ή σε αποκλεισμό του αναδόχου/παρόχου υπηρεσιών από την ανάθεση περαιτέρω συμβάσεων.

Ωστόσο, ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός. Οι οικείες υπηρεσίες και αρχές θα πρέπει να προσθέτουν δείκτες κινδύνου.

Στο πλαίσιο της καταπολέμησης της απάτης ⁽¹¹²⁾ (και των παρατυπιών), η Επιτροπή ανέπτυξε ορισμένα εργαλεία εξόρυξης δεδομένων και βαθμολόγησης κινδύνων, για το σκέλος των δαπανών του προϋπολογισμού, τα οποία είναι γνωστά ως «DAISY» και «ARACHNE».

Το DAISY είναι ένα αναλυτικό εργαλείο για τις υπηρεσίες της Επιτροπής που είναι αρμόδιες για τη διεξαγωγή ερευνών-επεξεργάζεται προφίλ κινδύνου και κόκκινες σημαίες προκειμένου οι ικανότητες ελέγχου και οι λοιποί ελεγκτικοί πόροι να επικεντρώνονται στα έργα που ενέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο.

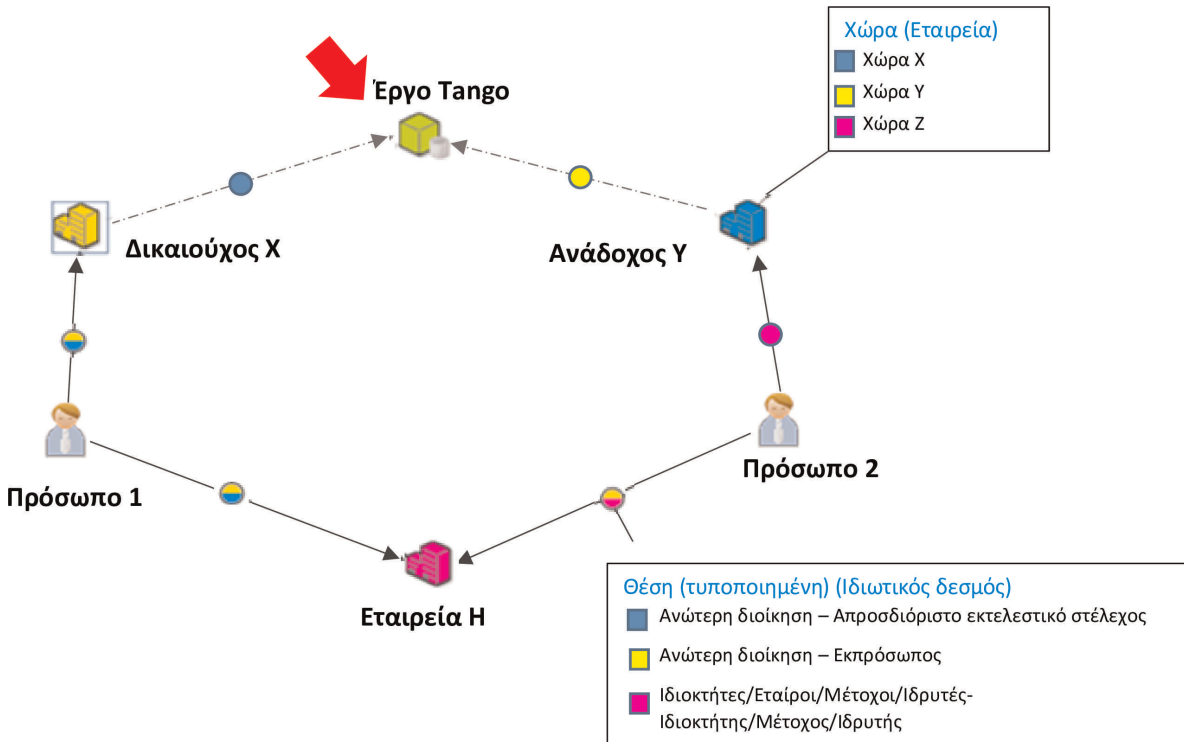
Το ARACHNE ⁽¹¹³⁾, το οποίο προσφέρεται στις αρχές των κρατών μελών, είναι ειδικό εργαλείο εξόρυξης δεδομένων/βαθμολόγησης κινδύνων που δημιουργεί, βάσει των δεδομένων που παρέχονται από τις διαχειριστικές αρχές, μια ολοκληρωμένη βάση δεδομένων για τα έργα. Εμπλουτίζει τα δεδομένα αυτά με δημόσια διαθέσιμες πληροφορίες προκειμένου να προσδιορίζονται, βάσει ενός συνόλου δεικτών κινδύνου, τα έργα, οι δικαιούχοι, οι συμβάσεις και οι ανάδοχοι που ενδέχεται να είναι ευάλωτοι σε κινδύνους απάτης, σύγκρουσης συμφερόντων και παρατυπιών. Το ARACHNE προσδιορίζει περισσότερους από εκατό δείκτες κινδύνου, οι οποίοι ομαδοποιούνται σε επτά κατηγορίες κινδύνου, όπως η ανάθεση συμβάσεων, η διαχείριση συμβάσεων, η επιλεξιμότητα, οι επιδόσεις, η συγκέντρωση και οι προειδοποιήσεις δυσφήμισης και απάτης.

Αφού τεθεί σε εφαρμογή και αποτελέσει μέρος των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, το ARACHNE είναι ένα εργαλείο που μπορεί να αυξήσει τη διαλειτουργικότητα των διαθέσιμων δεδομένων και, συνακόλουθα, την αποτελεσματικότητα της επιλογής έργων, των επαληθεύσεων διαχείρισης και των λογιστικών και άλλων ελέγχων. Το ARACHNE μπορεί να συμβάλει στον εντοπισμό και στην προστασία από καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων. Παρουσιάζει τους νομικούς δεσμούς μεταξύ εταιρειών και προσώπων και μπορεί να εντοπίζει κινδύνους σύγκρουσης συμφερόντων.

⁽¹¹²⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. «Guidance for Member States on Fraud Risk Assessment and Effective and Proportionate Anti-Fraud Measures» (Έγγραφο καθοδήγησης για τα κράτη μέλη σχετικά με την αξιολόγηση του κινδύνου απάτης και αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα καταπολέμησης της απάτης), EGESIF_14-0021-00: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_fraud_risk_assessment.pdf

⁽¹¹³⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=325&intPageId=3587&langId=el> και <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=el&pubId=7883&type=2&furtherPubs=yes>

Παράδειγμα του ARACHNE στην πράξη:

Στο παράδειγμα του έργου Tango, διαπιστώνεται άμεσος νομικός δεσμός μεταξύ του προσώπου 1 (δικαιούχος του έργου που είναι εγκατεστημένος στη χώρα Y) και του προσώπου 2 (ανάδοχος του έργου που είναι εγκατεστημένος στη χώρα X) μέσω της εταιρείας H, η οποία είναι εγκατεστημένη σε χώρα διαφορετική από εκείνη του δικαιούχου και του αναδόχου. Η ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων σε αυτό το παράδειγμα αξίζει να επαληθευτεί. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη στόχευση των επαληθεύσεων και των λογιστικών και άλλων ελέγχων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, ακόμη και αν το ανωτέρω παράδειγμα αφορά περίπτωση σύναψης δημόσιας σύμβασης, το ARACHNE αποτελεί επίσης αποτελεσματικό εργαλείο για την εξακρίβωση της ύπαρξης εικαζόμενων συγκρούσεων συμφερόντων μεταξύ του προσωπικού που εργάζεται σε θεσμικό όργανο της ΕΕ ή εθνική αρχή που έχει αρμοδιότητα για την επιλογή και την αξιολόγηση των αιτήσεων επιχορήγησης και άλλων μορφών δημόσιας χρηματοδοτικής στήριξης.

Δεν μπορεί να υπάρξει ενιαία πολιτική για τη διαχείριση του ζητήματος των συγκρούσεων συμφερόντων η οποία να μπορεί να εφαρμοστεί με την ίδια αποτελεσματικότητα σε όλες τις χώρες και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Οι πολιτικές αυτές, για να είναι αποτελεσματικές, θα πρέπει πάντοτε να λαμβάνουν υπόψη το πολιτικό, διοικητικό και νομικό πλαίσιο σε κάθε χώρα, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις τρέχουσες τάσεις και τους κινδύνους που συνδέονται με διαφορετικά πολιτισμικά και περιφερειακά περιβάλλοντα.

Πέραν των προαναφερόμενων μέτρων, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες κινδύνου, πραγματικότητες και πτυχές που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την κατάρτιση πολιτικών και διαδικασιών, προκειμένου να ενισχυθεί και/ή να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στον δημόσιο τομέα:

- προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι κίνδυνοι που συνδέονται με τις συγκρούσεις συμφερόντων αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά, κάθε δράση θα πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης νοοτροπίας διακυβέρνησης η οποία χαρακτηρίζεται από ενισχυμένη διαφάνεια, ακεραιότητα, αμεροληψία και λογοδοσία,
- οι ορθές πολιτικές και διαδικασίες για τη διαχείριση κατάστασης σύγκρουσης συμφερόντων θα πρέπει να συνδέονται στενά με τις υποχρεώσεις των χωρών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης και, ως εκ τούτου, πρέπει να καταστούν προτεραιότητα σε επίπεδο διαχείρισης και πολιτικής,
- κάθε επιτροπή που είναι αρμόδια για τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων θα πρέπει να συμμορφώνεται με λεπτομερείς κανόνες και ελέγχους για την επιβολή της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αξιοπιστίας.

Μια άλλη πτυχή της πρόληψης των συγκρούσεων συμφερόντων αφορά τους δικαιούχους και τους αναδόχους. Σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο και εντός των ορίων του, μπορεί να προωθηθεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας μέσω διατάξεων στις προδιαγραφές της σχετικής πρόσκλησης και στους όρους και τις προϋποθέσεις της σύμβασης ή της συμφωνίας χρηματοδότησης. Οι διατάξεις για την πρόληψη των συγκρούσεων συμφερόντων μπορούν να αφορούν ιδίως τα εξής:

- την επιλογή του δικαιούχου ή του αναδόχου (η οποία μπορεί να περιλαμβάνει περιορισμό της διάρκειας της σύμβασής τους ⁽¹¹⁴⁾),
- τον ρόλο του δικαιούχου/αναδόχου ή των προσώπων ή οντοτήτων που συνδέονται με τον δικαιούχο ή τον ανάδοχο (συμπεριλαμβανομένων των πραγματικών δικαιούχων) στην κατάρτιση της πρόσκλησης,
- την υλοποίηση του έργου από τον δικαιούχο ή τον ανάδοχο ⁽¹¹⁵⁾,
- την επιλογή υπεργολάβων ή οντοτήτων εταιρών (ιδίως στην περίπτωση επιχορηγήσεων με εταιρούς/μέλη κοινοπραξίας από διαφορετικά κράτη μέλη ή τρίτες χώρες).

Για παράδειγμα, στους δικαιούχους και τους αναδόχους θα πρέπει να επιβάλλονται οι ακόλουθες υποχρεώσεις: i) αποχή από κάθε δραστηριότητα που οδηγεί σε σύγκρουση συμφερόντων· και ii) μεταβίβαση αυτών των υποχρεώσεων και άλλων σχετικών υποχρεώσεων σε οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο το οποίο έχει την εξουσία να τους εκπροσωπεί ή να λαμβάνει αποφάσεις εξ ονόματός τους, στο προσωπικό του και σε τρίτους που συμμετέχουν στην εκτέλεση της συμφωνίας/σύμβασης, συμπεριλαμβανομένων των υπεργολάβων.

Οι δικαιούχοι και οι ανάδοχοι πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι τα προαναφερόμενα πρόσωπα δεν περιέρχονται σε κατάσταση που θα μπορούσε να οδηγήσει σε σύγκρουση συμφερόντων και πρέπει να κοινοποιούν αμέσως κάθε κατάσταση που θα μπορούσε να συνιστά σύγκρουση συμφερόντων ή αντικρουόμενα επαγγελματικά συμφέροντα κατά την εκτέλεση της σύμβασης/συμφωνίας. Οι δικαιούχοι και οι ανάδοχοι πρέπει να λαμβάνουν άμεσα μέτρα για την επανόρθωση της κατάστασης και η αναθέτουσα αρχή θα πρέπει: i) να επαληθεύει ότι τα μέτρα είναι κατάλληλα· ii) να ζητεί από τον δικαιούχο/ανάδοχο να λάβει περαιτέρω μέτρα εντός καθορισμένης προθεσμίας· και/ή iii) να αποφασίζει να μην αναθέσει συγκεκριμένη σύμβαση (στην περίπτωση συμβάσεων-πλαisiών) στον ανάδοχο. Ο διατάκτης ή η αρμόδια αρχή θα πρέπει να ασκούν την κρίση τους και να εξετάζουν προσεκτικά τη φύση και την ένταση των ένδικων μέσων για την εκάστοτε περίπτωση.

⁽¹¹⁴⁾ Όπως συμβαίνει, για παράδειγμα, στην περίπτωση της επιλογής ανεξάρτητων οργάνων εξωτερικού ελέγχου ή εμπειρογνομόνων που διενεργούν τον εξωτερικό έλεγχο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων και των ευρωπαϊκών πολιτικών ιδρυμάτων, των οποίων η διάρκεια της σύμβασης περιορίζεται σε 5 έτη με ανώτατο όριο τις δύο θητείες σύμφωνα με το άρθρο 233 του ΔΚ του 2018.

⁽¹¹⁵⁾ Όπως συμβαίνει στην περίπτωση της άμεσης διαχείρισης —σύμφωνα με το παράρτημα I σημείο 20.6 του ΔΚ του 2018, «[μ]ια αναθέτουσα αρχή μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οικονομικός φορέας δεν διαθέτει την απαιτούμενη επαγγελματική ικανότητα να εκτελέσει τη σύμβαση σε κατάλληλο επίπεδο ποιότητας, αν η αναθέτουσα αρχή έχει διαπιστώσει ότι ο οικονομικός φορέας έχει συγκρουόμενα συμφέροντα που ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά την εκτέλεση της σύμβασης.»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Άλλα ενδεικτικά παραδείγματα συγκρούσεων συμφερόντων*Παράδειγμα αριθ. 1*

Ο/Η D είναι διευθυντής/-ρια διαχειριστικής αρχής (ή οργανισμού πληρωμών ή υπηρεσίας της Επιτροπής) και αρμόδιος/-α για την τελική έγκριση των αναθέσεων έργων, μετά από αυστηρή και διαφανή αξιολόγηση από επιτροπή αποτελούμενη από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, οι οποίοι διορίζονται από τον/την D. Σύμφωνα με τη σύσταση της επιτροπής, ο/η D αναθέτει ένα έργο σε δικαιούχο στον οποίο ο/η σύζυγος/σύντροφος του/της είναι ανώτερο διοικητικό στέλεχος. Ακόμη και αν δεν υπάρχει καμία ένδειξη άσκησης επιρροής από τον/την D στην αξιολόγηση της επιτροπής, ο/η D φέρει την ευθύνη για τον έλεγχο της διαδικασίας ανάθεσης και, ως εκ τούτου, υποχρεούται να αποκαλύψει τη σύγκρουση συμφερόντων και να αφήσει τον προϊστάμενό του/της να αποφασίσει σχετικά με το αν πρέπει να αποκλειστεί από τη συγκεκριμένη διαδικασία.

Παράδειγμα αριθ. 2

Μέλος του προσωπικού εργαζόταν στο συμβουλευτικό τμήμα υπηρεσίας της Επιτροπής/οργανισμού πληρωμών/διαχειριστικής αρχής και παρείχε συμβουλές στους φορείς υλοποίησης του έργου Α σχετικά με το έργο τους. Αργότερα το μέλος του προσωπικού μεταφέρεται στην υπηρεσία επιλογής και του ανατίθεται η αξιολόγηση της αίτησης που υποβλήθηκε για το έργο Α. Κατά τη διενέργεια της αξιολόγησης, το μέλος του προσωπικού ενδέχεται να επηρεαστεί από το γεγονός ότι αξιολογεί τις δικές του συμβουλές και από την επιθυμία του να δείξει ότι οι συμβουλές του ήταν ορθές, ιδίως ενώπιον της ιεραρχίας. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η επιλογή των έργων αποτελεί ιδιαίτερα ευαίσθητο καθήκον στην εκτέλεση του προϋπολογισμού. Εκτός εάν οι συμβουλές που παρασχέθηκαν στον φορέα υλοποίησης του έργου ήταν ασημαντές (π.χ. πληροφορίες σχετικά με τα έντυπα που πρέπει να συμπληρωθούν και τις προθεσμίες που πρέπει να τηρηθούν), η προηγούμενη συμμετοχή του μέλους του προσωπικού παρεμποδίζει την αμεροληψία του και εκλαμβάνεται ως σύγκρουση συμφερόντων⁽¹⁾.

Παράδειγμα αριθ. 3

Ο/Η Γ είναι πρόεδρος της επιτροπής αξιολόγησης στο πλαίσιο πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για τη χορήγηση επιχορηγήσεων. Ένας από τους αιτούντες είναι η εταιρεία X, στην οποία ο/η σύζυγος/σύντροφος του/της Γ κατέχει ανώτερη διευθυντική θέση. Το γεγονός ότι ο/η σύζυγος/σύντροφος του/της Γ κατέχει ανώτερη θέση σε έναν από τους αιτούντες εκλαμβάνεται ως σύγκρουση συμφερόντων, διότι ο/η πρόεδρος μπορεί να έχει προσωπικό συμφέρον για την οικονομική ευημερία της εταιρείας του/της συζύγου/συντρόφου του/της ή τουλάχιστον για την υποστήριξη της επαγγελματικής δραστηριότητας του/της συζύγου/συντρόφου του/της. Σε κάθε περίπτωση, η κατάσταση αυτή καθιστά εξαιρετικά απίθανο για τον/την πρόεδρο να αξιολογήσει αμερόληπτα τις προτάσεις και, ως εκ τούτου, πρέπει να απόσχει.

Παράδειγμα αριθ. 4

Μέλος του εποπτικού συμβουλίου του οργανισμού πληρωμών ήταν επίσης μέλος του διοικητικού συμβουλίου δικαιούχου του Ταμείου. Αυτό θεωρήθηκε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων, διότι το εν λόγω πρόσωπο είχε ενδεχομένως προσωπικό συμφέρον να ευνοήσει τον συγκεκριμένο δικαιούχο. Ο οργανισμός πληρωμών αντιμετώπισε την κατάσταση ζητώντας την παραίτηση του μέλους από το εποπτικό συμβούλιο και αξιολόγησε την ύπαρξη και την έκταση των χρηματοοικονομικών κινδύνων για το Ταμείο όσον αφορά την επίμαχη πράξη. Ο οργανισμός πληρωμών θα μπορούσε επίσης να αντιμετωπίσει την κατάσταση επιτυγχάνοντας συμφωνία με το μέλος του εποπτικού συμβουλίου, η οποία να εγγυάται τη μη ενασχόλησή του με φακέλους που αφορούν τον συγκεκριμένο δικαιούχο.

⁽¹⁾ Στην ετήσια έκθεσή του σχετικά με τις δραστηριότητες που χρηματοδοτήθηκαν από το έκτο, έβδομο, όγδοο και ένατο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης κατά το οικονομικό έτος 2005, ΕΕ C 263 της 31.10.2006, σ. 205, το ΕΕΣ αναφέρει ότι «[π]ροκειμένου να αποφεύγεται η σύγκρουση συμφερόντων, η ίδια μονάδα δεν μπορεί να είναι, αφενός, υπεύθυνη για την κατάρτιση, με τους δικαιούχους, των προτάσεων για σχέδια, και, αφετέρου, για την επιλογή των σχεδίων και των συμβάσεων» (βλ. παρατήρηση 47, σελίδα 228).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Νομικές διατάξεις της ΕΕ σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων στον τομέα της επιμερισμένης διαχείρισης (*)

1) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 περί καθορισμού κοινών διατάξεων για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΚΚΔ). Σε τέσσερα άρθρα, συγκεκριμένα στο άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο δ), στο άρθρο 34 παράγραφος 3 στοιχείο β), στο άρθρο 38 παράγραφος 5 και στο άρθρο 39α παράγραφος 8, που αναφέρονται στην υποχρέωση αποφυγής συγκρούσεων συμφερόντων ως εξής:

Άρθρο 5 παράγραφος 3, ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΔΕΤ, «Εταιρική σχέση και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση»

«Η Επιτροπή εξουσιοδοτείται να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξη, σύμφωνα με το άρθρο 149, για έναν ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση [...] Ο κώδικας δεοντολογίας, τηρώντας ταυτόχρονα πλήρως τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, προβλέπει τα εξής στοιχεία:

δ) τους βασικούς στόχους και τις ορθές πρακτικές στις περιπτώσεις όπου η διαχειριστική αρχή ζητεί τη συμμετοχή των σχετικών εταιρών στην προετοιμασία των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, και ιδίως ορθές πρακτικές για την αποφυγή πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων στις περιπτώσεις όπου οι σχετικοί εταίροι είναι επίσης πιθανοί δικαιούχοι, και για τη συμμετοχή των σχετικών εταιρών στην εκπόνηση των εκθέσεων προόδου και σε σχέση με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση προγραμμάτων σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του παρόντος κανονισμού και τους ειδικούς κανόνες για κάθε Ταμείο»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II — Τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων, «Ομάδες τοπικής δράσης»

Άρθρο 34 παράγραφος 3 στοιχείο β)

«3. Τα καθήκοντα των ομάδων τοπικής δράσης περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: [...] β) τον καθορισμό μιας χωρίς διακρίσεις και διαφανούς διαδικασίας επιλογής που αποτρέπει τις συγκρούσεις συμφερόντων, διασφαλίζει ότι ποσοστό τουλάχιστον 50 % των ψήφων στις αποφάσεις επιλογής προέρχονται από εταίρους οι οποίοι δεν είναι δημόσιες αρχές και επιτρέπει την επιλογή με γραπτή διαδικασία.»

Εφαρμογή των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής

Άρθρο 38 παράγραφος 5

«5. Οι αναφερόμενοι στην παράγραφο 4 πρώτο εδάφιο στοιχεία α), β) και γ) του παρόντος άρθρου φορείς μπορούν, κατά την εφαρμογή ταμείων χαρτοφυλακίου, να αναθέσουν μέρος της εφαρμογής σε ενδιάμεσους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω φορείς εγγυώνται υπό την ευθύνη τους ότι οι ενδιάμεσοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί πληρούν τα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο 33 παράγραφος 1 και στο άρθρο 209 παράγραφος 2 του δημοσιονομικού κανονισμού. Οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί επιλέγονται βάσει ανοικτών, διαφανών, αναλογικών και χωρίς διακρίσεις διαδικασιών, με την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων.»

Άρθρο 39α

«8. Οι αναφερόμενοι στην παράγραφο 5 του παρόντος άρθρου φορείς, κατά την εφαρμογή ταμείων χαρτοφυλακίου, μπορούν να αναθέσουν μέρος της υλοποίησης σε ενδιάμεσους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω φορείς εγγυώνται υπό την ευθύνη τους ότι οι ενδιάμεσοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί πληρούν τα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο 33 παράγραφος 1 και στο άρθρο 209 παράγραφος 2 του δημοσιονομικού κανονισμού. Οι ενδιάμεσοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί επιλέγονται βάσει ανοικτών, διαφανών, αναλογικών και χωρίς διακρίσεις διαδικασιών, με αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων.»

(*) Ακόμη και αν οι νομικές βάσεις που αναφέρονται στο παρόν παράρτημα ισχύουν για την περίοδο 2014-2020, οι δαπάνες στο πλαίσιο της περιόδου αυτής είναι επιλέξιμες για συνεισφορά από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία εάν έχουν πραγματοποιηθεί από δικαιούχο και έχουν καταβληθεί μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2014 και 31ης Δεκεμβρίου 2023. Επιπροσθέτως, οι δαπάνες είναι επιλέξιμες μόνο για συνεισφορά του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΘΑ, εάν η σχετική ενίσχυση καταβάλλεται πράγματι από τον οργανισμό πληρωμής από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023. Με άλλα λόγια, τα έργα/οι πράξεις για την περίοδο 2014-2020 μπορούν να υλοποιηθούν έως το τέλος του 2023.

2) Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 240/2014 της Επιτροπής⁽²⁾ βασίζεται στο άρθρο 5 παράγραφος 3 του ΚΚΔ και ορίζει κώδικα δεοντολογίας για τις εταιρικές σχέσεις υλοποίησης των ΕΔΕΤ. Αναφέρεται στις συγκρούσεις συμφερόντων στις ακόλουθες διατάξεις:

Άρθρο 11, Εσωτερικός κανονισμός της επιτροπής παρακολούθησης

«Κατά τη διαμόρφωση των εσωτερικών κανονισμών, οι επιτροπές παρακολούθησης λαμβάνουν υπόψη τα εξής:

στ) τις διατάξεις σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ των εταιρών που συμμετέχουν στην παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων·

Άρθρο 12, Υποχρεώσεις σχετικά με την προστασία των δεδομένων, την εμπιστευτικότητα και τις συγκρούσεις συμφερόντων

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εταίροι που συμμετέχουν στην κατάρτιση προσκλήσεων υποβολής προσφορών και εκθέσεων προόδου, καθώς και την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων γνωρίζουν τις υποχρεώσεις τους σχετικά με την προστασία των δεδομένων, την εμπιστευτικότητα και τις συγκρούσεις συμφερόντων.»

Άρθρο 13, Συμμετοχή των οικείων εταιρών στην κατάρτιση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων

«Στην περίπτωση συμμετοχής οικείων εταιρών στην κατάρτιση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων ή κατά την αξιολόγησή τους, οι διαχειριστικές αρχές λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή ενδεχόμενων συγκρούσεων συμφερόντων.»

3) Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 480/2014 της Επιτροπής συμπληρώνει τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων και αναφέρεται στην αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων στους κανόνες που αφορούν τους φορείς εφαρμογής των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής και τους ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες που είναι επιφορτισμένοι με την αξιολόγηση της ποιότητας των μεγάλων έργων: ⁽³⁾

Άρθρο 6, Ειδικοί κανόνες σχετικά με τον ρόλο, τις υποχρεώσεις και την ευθύνη των φορέων εφαρμογής των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής (άρθρο 38 παράγραφος 4 τρίτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013)

«1. Οι φορείς εφαρμογής των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο και ενεργούν με τον βαθμό επαγγελματικής μέριμνας, αποτελεσματικότητας, διαφάνειας και επιμέλειας που αναμένεται από επαγγελματικό φορέα ο οποίος διαθέτει πείρα στην εφαρμογή μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής. Εξασφαλίζουν ότι:

α) οι τελικοί αποδέκτες που λαμβάνουν στήριξη από μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής επιλέγονται αφού ληφθούν δεόντως υπόψη η φύση του μέσου χρηματοοικονομικής τεχνικής και η δυνητική οικονομική βιωσιμότητα των προς χρηματοδότηση επενδυτικών έργων. Η επιλογή είναι διαφανής, αιτιολογείται με αντικειμενικούς λόγους και δεν δημιουργεί σύγκρουση συμφερόντων· [...]»

Άρθρο 7, Κριτήρια επιλογής των φορέων εφαρμογής των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής (άρθρο 38 παράγραφος 4 τρίτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013)

2. Κατά την επιλογή του αναφερόμενου στην παράγραφο 1 φορέα, η διαχειριστική αρχή λαμβάνει δεόντως υπόψη τη φύση του μέσου χρηματοοικονομικής τεχνικής που θα τεθεί σε εφαρμογή, την πείρα του εν λόγω φορέα στην εφαρμογή παρόμοιων μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής, την εμπειρογνομοσύνη και εμπειρία των μελών της προτεινόμενης ομάδας καθώς και την επιχειρησιακή και χρηματοοικονομική ικανότητα του φορέα. Η επιλογή είναι διαφανής, αιτιολογείται με αντικειμενικούς λόγους και δεν δημιουργεί σύγκρουση συμφερόντων.

στ) στις περιπτώσεις που ο φορέας εφαρμογής του μέσου χρηματοοικονομικής τεχνικής χορηγεί δικούς του χρηματοδοτικούς πόρους στο μέσο χρηματοοικονομικής τεχνικής ή μοιράζεται τον κίνδυνο, τα προτεινόμενα μέτρα για την ευθυγράμμιση των συμφερόντων και τον μετριασμό πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων.

⁽²⁾ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 240/2014 της Επιτροπής, της 7ης Ιανουαρίου 2014, σχετικά με τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων (ΕΕ L 74 της 14.3.2014, σ. 1).

⁽³⁾ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 480/2014 της Επιτροπής, της 3ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΕ L 138 της 13.5.2014, σ. 5).

Άρθρο 22 Απαιτήσεις για τους ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες που διενεργούν την αξιολόγηση ποιότητας

[Άρθρο 101 τέταρτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

«1. Η αξιολόγηση της ποιότητας των μεγάλων έργων για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 101 τρίτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 διενεργείται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες που διαθέτουν: α) [...] ε) [...]·

στ) κανένα εμπορικό συμφέρον σε σχέση με το μεγάλο έργο· [...]

4) Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 639/2014 της Επιτροπής (*) περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής

Άρθρο 38 Απαιτήσεις που ισχύουν στα εθνικά ή περιφερειακά καθεστώτα πιστοποίησης

«Οι δημόσιες ή ιδιωτικές αρχές πιστοποίησης πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

[...] είναι αμερόληπτες και ανεπηρέαστες από ενδεχόμενη σύγκρουση συμφερόντων όσον αφορά την άσκηση των εργασιών πιστοποίησης.»

5) Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 (†) για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) περιλαμβάνει επίσης τις ακόλουθες διατάξεις για την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων:

Άρθρο 15 «Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση»

«3. Οι αρχές ή οι φορείς που επιλέγονται για την παροχή συμβουλών διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους υπό μορφή τακτικά εκπαιδευόμενου και εξειδικευμένου προσωπικού και συμβουλευτική εμπειρία και επιδεικνύουν ανεξαρτησία και αξιοπιστία όσον αφορά τα πεδία στα οποία παρέχουν συμβουλές. Οι πάροχοι του μέτρου αυτού επιλέγονται μέσω διαδικασίας επιλογής ανοικτής τόσο στους δημόσιους όσο και στους ιδιωτικούς φορείς. Η εν λόγω διαδικασία επιλογής είναι αντικειμενική και αποκλείει υποψηφίους όταν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων.»

ΠΤΤΑΟΣ IV - Ευρωπαϊκές Συμπράξεις Καινοτομίας («ΕΣΚ») ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Άρθρο 56 - Επιχειρησιακές ομάδες

1. Οι επιχειρησιακές ομάδες των ΕΣΚ αποτελούν μέρος των ΕΣΚ για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας. Συστήνονται από ενδιαφερόμενους φορείς, όπως γεωργούς, ερευνητές, συμβούλους και επιχειρήσεις που εμπλέκονται στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων που μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων των ΕΣΚ.

2. Οι επιχειρησιακές ομάδες των ΕΣΚ θεσπίζουν εσωτερικές διαδικασίες που εξασφαλίζουν τη διαφάνεια της λειτουργίας και της λήψης αποφάσεών τους και αποφεύγουν καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων.

6) Στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 907/2014 της Επιτροπής (‡) αναφέρεται ρητά η σύγκρουση συμφερόντων στα κριτήρια διαπίστευσης για τους οργανισμούς πληρωμών της ΚΓΠ ως εξής:

(*) Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 639/2014 της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και για την τροποποίηση του παραρτήματος Χ του εν λόγω κανονισμού (ΕΕ L 181 της 20.6.2014, σ. 1).

(†) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12. 2013, σ. 487).

(‡) Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 907/2014 της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τους οργανισμούς πληρωμών και άλλους οργανισμούς, τη δημοσιονομική διαχείριση, την εκκαθάριση λογαριασμών, τις εγγυήσεις και τη χρήση του ευρώ (ΕΕ L 255 της 28.8.2014, σ. 18).

«ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 παράγραφος 1 στοιχείο Β) σημείο ν)

ν) Λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποφεύγεται η σύγκρουση συμφερόντων, όταν ένα πρόσωπο που κατέχει υπεύθυνη ή ευαίσθητη θέση όσον αφορά την εξακρίβωση, έγκριση, πληρωμή και λογιστική καταχώριση αιτήσεων ή αίτησης πληρωμής εκτελεί και άλλα καθήκοντα εκτός του οργανισμού πληρωμών».

7) Ο κανονισμός για το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA) ⁽⁷⁾ περιλαμβάνει τις ακόλουθες διατάξεις:

Άρθρο 2 — Ορισμοί

«Ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

2) ως “άποροι” ορίζονται φυσικά πρόσωπα, άτομα ή οικογένειες, νοικοκυριά ή ομάδες τέτοιων προσώπων, των οποίων η ανάγκη για βοήθεια έχει διαπιστωθεί σύμφωνα με τα αντικειμενικά κριτήρια που θέσπισαν οι αρμόδιες εθνικές αρχές σε συνεργασία με τα αντίστοιχα ενδιαφερόμενα μέρη, αποφεύγοντας τις συγκρούσεις συμφερόντων, ή που όρισαν οι οργανώσεις-εταίροι και ενέκριναν οι εν λόγω αρμόδιες εθνικές αρχές, και που μπορούν να περιλαμβάνουν στοιχεία τα οποία να επιτρέπουν την στόχευση των απόρων σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές.»

Άρθρο 13 — Εκθέσεις υλοποίησης και δείκτες

«1. Από το 2015 έως το 2023 τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή, έως τις 30 Ιουνίου κάθε έτους, ετήσια έκθεση σχετικά με την υλοποίηση του επιχειρησιακού προγράμματος κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος.

2. [...] Τα κράτη μέλη πραγματοποιούν διαβουλεύσεις με τους αντίστοιχους ενδιαφερομένους, αποφεύγοντας συγχρόνως τις συγκρούσεις συμφερόντων, σχετικά με τις εκθέσεις υλοποίησης του ΕΠ Ι. Επισυνάπτεται στην έκθεση περίληψη των παρατηρήσεων των ενδιαφερομένων αυτών.»

Άρθρο 14 — Συνεδριάσεις αναθεώρησης ⁽⁸⁾

«1. Η Επιτροπή συνεδριάζει με τα κράτη μέλη μία φορά ετησίως από το 2014 έως το 2023, εκτός εάν συμφωνήσουν διαφορετικά, για την αναθεώρηση της προόδου που πραγματοποιήθηκε ως προς την υλοποίηση του επιχειρησιακού προγράμματος, [...]»

2. Στη συνεδρίαση αναθεώρησης προεδρεύει η Επιτροπή. Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να συμμετάσχουν στις συνεδριάσεις αναθεώρησης του ΕΠ Ι εκτός από τα μέρη της εν λόγω συνεδρίασης στα οποία η συμμετοχή τους θα οδηγούσε σε συγκρούσεις συμφερόντων ή παραβίαση της εμπιστευτικότητας σχετικά με θέματα λογιστικού ελέγχου.»

Άρθρο 32 — Καθήκοντα της διαχειριστικής αρχής

«1. Η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του επιχειρησιακού προγράμματος σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

2. Όσον αφορά τη διαχείριση του επιχειρησιακού προγράμματος, η διαχειριστική αρχή:

β) εκπονεί και, μετά από διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη και αποφεύγοντας τις συγκρούσεις συμφερόντων, για ΕΠ Ι, ή κατόπιν έγκρισης της επιτροπής παρακολούθησης που αναφέρεται στο άρθρο 11 για ΕΠ ΙΙ, υποβάλλει στην Επιτροπή τις ετήσιες και τελικές εκθέσεις υλοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 13.»

8) Ο κανονισμός σχετικά με τις γενικές διατάξεις για το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης (TAME) και το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA) ⁽⁹⁾ αναφέρεται στη σύγκρουση συμφερόντων στην αιτιολογική σκέψη 12:

«(12) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθιερώσουν, με έναν τρόπο συνεκτικό με την αρχή της αναλογικότητας και της ανάγκης ελαχιστοποίησης της διοικητικής επιβάρυνσης, σύμπραξη με τις αρμόδιες αρχές και τους φορείς που εμπλέκονται στην ανάπτυξη και εφαρμογή των εθνικών προγραμμάτων τους κατά το σύνολο της πολυετούς περιόδου. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι δεν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των εταιρών στα διάφορα στάδια του κύκλου προγραμματισμού.»

⁽⁷⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 223/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΕΕ L 72 της 12.3.2014, σ. 1).

⁽⁸⁾ Βλ. «Έγγραφο καθοδήγησης της ΓΔ AGRI της 26.2.2014 σχετικά με τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης όπως προβλέπονται στο πλαίσιο των κριτηρίων διαπίστευσης».

⁽⁹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 514/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, σχετικά με τον καθορισμό γενικών διατάξεων όσον αφορά το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και το μέσο για τη χρηματοδοτική στήριξη της αστυνομικής συνεργασίας, της πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας και της διαχείρισης κρίσεων (ΕΕ L 150 της 20.5.2014, σ. 112).